Tabula quatuor librorū

Summarium libri de conſolatiōe theologie.

In prohemio notā

tur quatuor cauſe theologice cōſolatiōis que ſunt Spes Scriptura Patientia ⁊ Doctrina. ¶ In primo metro deflet̄ miſeria ciuilis diſſenſionis. ¶ In pria proſa pⁱmi libri colloquūtur monicus id eſt ſolitarius. ⁊ volucer id eſt nūcius intmedius/ ſuper ſtatu peregrini ſeu viatoris/ ⁊ de eius conſolatiōe ꝑ theologiā ¶ In ſecūdo metro ponitur laus theologie in hoc ꝙ eſt efficax conſolari. ¶ In ſecūda proſa ponit̄ primo ꝙ theologia ſuam cōſolatōem inchoat vbi et vnde deſinit philoſophica cōſolatō/ ſcilꝫ ꝙ cuncta agim⁹ ante oculos iudicis cuncta cernētis. Amplius. ꝙ triplex eſt iudiciū dei vnde conſurgit ī nobis ſpes ⁊ timor/ ⁊ quomodo ſe comitātur Amplius. ꝙ cum ſobrietate poteſt vtiliter recogitari ⁊ tradi conſideratio iudicioꝝ dei in predeſtinatōne ⁊ reprobatōne ſicut fecit apoſtolus. Et deinde qualit̄ oritur inde cōſolatio intima et ſolis expertis cognita ¶ In tertio metro agitur de ſentimento talis conſolatiōis. ¶ In tertia proſa agitur primo in ſpeciali ſi cauſa ſit aliqua cur deus iſtū vel illuꝫ predeſtinauerit. Deinde cū qua cautela talis ꝯſideratio in particulari debeat aut poſſit admitti. Demū quo pacto poteſt quietari ſpes in deo ¶ In quarto metro ponūtur exempla quomodo per tentatōnes non euellit̄ ſpes. ¶ In quarta proſa traditur pⁱmo in quo ſpes conſiſtit ⁊ ꝙ de nullo hic eſt deſperādum. Amplius quomodo ꝑ ſummā deſperatōem venitur ad ſpem. ⁊ quātum ſit vtilis conſideratio diuine predeſtinationis: Rurſus agitur de corroboratōne ſpei exemplo ſanctorū et quomō ſtat cum libertate. nec tamen plene poteſt hoc intelligi ſine gratia dei que eſt vnctō docens de omībus. In quīto ⁊ vltimo metro ponit̄ comparatio cuiuſdā naute qui ex medijs tempeſtatibus exilit in locum tutū et ſecretum.

¶ De ſecūdo libro

In prima proſa ſecundi li (tabula
bri fit ſermo de ſtatu peregrini inferendo de varijs ſpeciebꝫ falſe ſpei. ⁊ addendo ꝙ ex cōſideratōne diuine bonitatꝭ omnia libere gubernātis: ſumit̄ ſecunda cauſa theologice cōſolationis. ¶ In primo metro reprobat̄ opinio philoſophorum ꝙ deus agit de neceſſitate nature ſicut ſol lumen ſuū. ¶ In ſecūda proſa datur ratio cur diuina volūtas nō eſt dicenda agere ad extra de neceſſitate nat̄e. Quomodo preterea ꝓcedit aliter theologia ꝗ̄ philoſophia Addit̄ diſtinctio trimēbris de voluntate humana et de cōformitate eius ad diuinā. ¶ In ſecundo metro declarat̄ qualit̄ affectōes et induſtrie q̄ ſparſim ſunt in brutis aīalibꝫ/ collecte ſunt in homine ⁊ in eius ratione cui ſubditur eius appetit⁹ ¶ In tertia proſa fit cōqueſtio ſuper difficultate quā patitur liberū arbitriū in regendo corpus cōformit̄ ad rectam rōem ⁊ de modo conformādi voluntatē humanā diuine exemplo chriſti. Tandem cauſa redditur de varietate iudicioꝝ hūanoꝝ ¶ In tertio metro datur ratō diuerſificatōnis iudicij rōnis per ſimilitudinē luminis viſi ꝑ nubes aut in ſpecul' variatis ¶ In quarta proſa fit inueſtigatio qualiter adiuuat̄ libertas arbitrij. Et infert̄ ꝙ nihil eſt caſuale vel fortuitum in ordine ad primā cauſam. et iuxta quē ſenſum ipſa poſſet dici fortuna vel fatum. Addit̄ qualiter ex his que deus inuenitur reuelaſſe ⁊ preſciuiſſe pulcerrime ⁊ ſalubres veritates eluceſcūt ¶ In quarto metro docemur ſub exēplo quadruplici qualiter inſequi debem⁹ dei voluntatē.

Tabula tertij libri

In prima proſa tertij libri poſt recapitulatōem inchoat ſermo de cōſolatiōe theologie ꝑ patientiā deſcribendo quid ſit zelus. ¶ In primo metro docet̄ ꝑ ſimilitudinē ignis ⁊ fuliginis ꝗ̄tum periculoſus eſt zelus ſi non gubernet̄ ratione ¶ In ſecunda proſa deducit̄ hoc idem ꝑ affectus humanos dando cauſam cur zelus turbat iudiciū velut in ſomnijs. Qualis preterea zelus eſſe debeat tam in habētibus auctoritatē regitiuam ꝗ̄ in carentibꝫ ea. Deniqꝫ notantur plures cauſe turbatiue zeli in rectoribꝫ ¶ In ſecūdo metro laudatur vita ſolitaria ſibi vacās ¶ In tertia proſa fit ſermo de illoꝝ zelo qui nō habēt regimen aliquod publicū/ docēdo ſub qui

buſdam regulis qualiter ⁊ vbi debeāt vti
vel nō vti zelo ſuo ¶ In tertio metro do-
cemur ꝙ quilibet ſit cōtētus vocatōe ſua
et ſm illam bn̄ agat ⁊ ita proderit om̄ibꝰ
nec ſe ledet ¶ In quarta proſa declarat̄
quō ſolitarius poteſt om̄ibus proficere.
Deinde ſubiūgitur ſermo de patientia ꝙ
in ea cōſolatio theologica reponatur.
In quarto metro ponit̄ vtilitas patien-
tie ſub exemplo Iob afflicti.

¶ Tabula quarti li-

In quarto libro proſa prima loqui (bri
tur de trepidatōne conſciētie humane re
ſpectu iudiciorū dei. Et ꝙ nihilominus
labores aſſumendi ſunt pro republica et
adiutorio aliorū fundādo ſe in doctrina
ſacra. ¶ In primo metro datur ratō cur
deus legem naturalē dedit in ſcriptis la-
pideis. dehinc in euangelica lege repeti-
uit ¶ In ſecunda proſa ponit̄ diffuſe di
ſtinctō de triplici certitudine: addendo q̄
liter intelligi debeat illud Gregorij. Bo-
narum mētium eſt culpam agnoſcere vbi
culpa non eſt. Et qualiter poteſt hoc ſine
mendacio fieri.
In ſecundo metro docemur qualiter vti
debeamꝰ ſcrupulis orientibus ex preteri-
tis culpis.
In tertia proſa fit iterum ſermo ſuper ea
dem re: docendo ꝙ ſerenatio conſciētie ꝑ
ſentimenta deuota nō eſt ſignum efficax
diuine gratie gratum facientis. Additur
de modo ſe habendi reſpectu ſcrupulorū
conſurgentiū circa ea que ſunt poſterius
agenda. et qualis certitudo ſufficit ⁊ vn-
de colligitur.
In tertio metro loq̄tur ꝙ precepta legis
nature ſunt etiā precepta fidei ac leg̃ euā
gelice. conquerendo de erroribus contin
gentibus circa ea.
In quarta proſa loq̄tur incidēter de the-
ologis ⁊ iuriſtis quales eſſe deberent ⁊ q̄
les aliqui ſunt. Concludendo ꝙ in mora
li negocio nō poteſt vniuerſalis ars tra-
di/ que cōferre ſufficiat certitudinē in ꝑ-
ticulari quolibet agibili/ quin cōſurgere
poſſint ſcrupuli mentis inquietatiui.
In quarto metro docet̄ quomō pax men
tis poſſit aut debeat inueniri.
In quinta proſa ponitur ſub ꝑſona the-
ologie/ grandis oratō cōſolatoria ſuper
caſibus humanis. noīatim illius qui tūc
franciā cōturbabat. Concludendo ſupre
mū conſolatiōis theologie gradū/ in ani
mi preparatōe ad martyrium.

¶ Explicit tabula quatuor libro
rum de conſolatione theologie.

¶ Nota pro intelle-

ctu huius dyalogi. ꝙ volucer eſt intelle-
ctus diſcurſiuus ⁊ ratiocinatiuꝰ. Moni
cus eſt intellectus meditatiuus ⁊ inquiſi
tiuus. Peregrinus eſt homo cōtemplati
uus ſimul ⁊ actiuꝰ ¶ Pro ſenſu vero litte
rali notandū/ ꝙ cū eximius doctor Ioh.
de gerſon/ ex concilio cōſtantieñ. recedēs
franciā ꝓpter minas ducis burgundie pe
tere nō auderet Seceſſit in montana Ba
uarie Ibiq̃ in Rathemberg opido: anno
dn̄i. Mccccxviij. conſcripto hoc dialogo
introducit volucrē nuncium a ſe peregri
no: ad Iohānē monachū fratrē ſuū/ qui
prior celeſtinorū lugduni degebat/ profe
rentē queādmodū ꝑ theologiam ꝑegrina
tionē ſuam conſolet̄. Et ſicuti Boetiū de
conſolatōe philoſophie in forma ſcriben
di imitat̄. Ita etiam cōſolatiōis argumē
tum vbi ille dimiſit: hic cōtinuare conat̄

¶ Sequitur Liber primus
de cōſolatione Theologie.

Liber de conſolatione theologie Incipit feliciter.

a QVecūqꝫ ſcripta ſunt: ait magnꝰ ille diſcipulus theologie Paulus ad noſtrā doctrinā ſcripta ſunt/ vt per patientiā ⁊ cōſolationē ſcripturarū/ ſpem habeamus. Conuenerūt aliquādo ſup hoc verbo volucer: curſor leuis explicans vias ſuas. Et monicus in religione degens. Qui vt vidit ꝙ volucer ſibi notiſſimus ad ſe venit de lōginguo. multa quidē ſup multis. ſed multa plus plurima ſuper aduena quodā germano ſuo conquirere diſpoſuit. Cuius inquiſitionem ⁊ alterius reſpōſionem. ſequens dialogus explicabit/ ⁊ hoc ꝑ quatriduū ſub tetragono conſideratōnum Que licet ad inuicem cōmunicent. erit tamen appropriatius prima de conſolatiōe theologie per ſpem in cōtemplatione diuini iudicij Secunda per ſcripturam in reuelatōne regiminis mundi. Tertia per patiētiam in zeli moderatiōe. Quarta per doctrinā in conſcientie ſerenatōne. Deus aūt patientie ⁊ conſolatiōis conſolet̄ nos in om̄i tribulatōe noſtra. et det ſermonē rectū in ore duorum. Quoꝝ volucer ſic incipit.

Primū metrū primi libri Elegiacū

In quo defletur miſeria ciuilis diſſenſionis. Concordat in genere carminis primo metro Boetij de conſolatione philoſophie.

Carmina

SEpe peregrinas volucer tranſmiſſus in oras
Regrediens: patrie menia iam video
Dulcis aue natalis humus/ tu francia felix
Inclyta pariſius/ nobile palladium.
Heu quid id eſt: ſeuo bellonam cerno tumultu
Ciuili furere/ ſanguine cuncta replet.
Spiritus in medium miſſus vertiginis errat/
Obtruncant gladijs mutuo ſe proprijs:
Carceribus trudunt alios: aut flumine mergunt.
Membraqꝫ torturis plurima dilaniant.
Pars que vis dici pietas vult/ publica curans
Commoda: que patrie viſcera rumpit ouans.
Iuſticie vultus atrox mentitur erinis.
Rex iuuo te clamans regia ſceptra rapit.
Exuperant ſyllam/ cathilinam crimine vincunt.
Uim pro virtute bellicus horror habet.
Non pater a natis tutus. fratremqꝫ perire
Uult frater. ſoceri mors venit a genero.
Clerum/ miliciam/ ciues/ ſine lege recluſos
Carcere/ plebs rabida ſicut oues iugulat.
Nullus adeſt noſtre reſpectus religionis
Iura ſepulture denegat impietas.
Quiſquis opes vel diuitias famatur habere/
Obijcitur titulus proditionis ei.
Eligit hic partem neutrā defendere partis/
Mox vtriuſqꝫ patet innocuus iugulo.
Nec ſatis eſt alijs vni ſe tradere parti/

Liber Primus

Ni ſe flagicijs conſcelerent paribus.
Quid ꝙ te patriam pulchꝛam violare vocatur
Extera gens: hoſtis te lacerando rapit.
Nulla fides pietaſqꝫ manet/confunditur omne
Fas qꝫ nefas/regnat hoꝛrida teſiphone.
Extremos nonne fuerat iocundius indos/
Aut glaciale ſolum me penetraſſe pꝛius.
Aduena tu felix alia te parte receptans/
Namqꝫ patent oculis non mala tanta tuis.
Uerum monachus hic degit/ſua clauſtra ſubibo/
Ac de fratre ſuo fecero verba ſibi.

¶ Pꝛoſa pꝛima libꝛi pꝛimi

B ¶ Monicus

Est ne volucer quē video? Et
certe is eſt. Dic precoꝛ o volu/
cer vnde venis? que noua fers?
qualis ad me te modo ſoꝛs attulit? ¶ Uo
lucer ¶ Scito monice. quoniā in cōſtā/
tienſi cōcilio generali. cum germano tuo
conuerſatus vſqꝫ ad finalem ſummi pō/
tificis egreſſum: tandē diuerticula q̄rens
exiui cum eodem. qui iuxta cognomē ſu/
um peregrinus effici maluit in terra alie/
na/q̄ꝫ ad ſuos huc regredi ¶ Monicus
¶ Satis eſt o volucer. ſi certum me face
re potuerꝭ. quid agit dilectus anime mee
quid amoꝛ coꝛdis mei. Nonne dolet ve/
lut exulem ſe fieri in ignota ꝛ longinqua
regiōe/vbi liguā quā nō nouerat audit?
Nonne ſubtriſtis eſt/ ſe poni ſub modio
vel in obſcuris ſicut moꝛtuos ſeculi. qui
lucere ſuper candelabꝛum fuerat inſtitu/
tus? ¶ Uolucer ¶ Nihil pꝛoꝛſus o mo/
nice/tempoꝝ tempeſtate penſata/ pꝛoqꝫ
diuturna animi preparatōne qua ſibi p̄/
uiderat oīa que occurriſſent equanimi
ter toleranda Gaudet potius in domino
magnificans eum. ꝛ exultat ſpiritus eius
in deo ſalutari ſuo. deputans ſe adiutum
meritis ꝛ pꝛecibus alioꝛum. Itaqꝫ de ſe
ſecurus. ꝛ in ſe domino miſerāte trāquil/
lus. deflet miſeriam patrie pꝛopꝛie. indi/
gniſſimāqꝫ ſoꝛtem. Cuius tamē calami/
tatis media pars nō eſt ſibi nūciata. quā
oculis pꝛopꝛijs hoꝛrens intueoꝛ. Quin e
tiam ſup conculcatiōe veritatis ꝛ iuſticie
ploꝛans ingemiſcit. Miſerabilem deni/
qꝫ ciuitatis celeberrime deſolatiōem tan
q̄ꝫ hieremias ruinas hieruſalem lamēta/
tur. ¶ Monicus ¶ Qua ratiōe fieri po/
teſt o volucer. ꝙ exul a patria/a parentibꝫ
a pꝛopinquis a notis ꝛ amicis nō angu/
ſtietur in coꝛde/nō in animo ꝯturbetur?
¶ Uolucer ¶ Monice: nihil difficile eſt C
volenti. Meminiſti puto vt aduena no
ſter ſemper in medijs etiam turbis ꝛ vrbi
bus/ ſolitudinem ſibi queſiuit ꝛ dilexit.
Solitudinem loquoꝛ que eſt a curis fo/
rinſecis/ꝛ hominū calumnijs vacatio. p̄
bans illud ſapiētis. qui minoꝛatur actu
percipiet ſapientiam ¶ Monicus
Scio volucer ꝛ expertus teſtoꝛ ¶ Uolu
cer. ¶ Ecce autē nunc elongauit fugiens
ꝛ manſit in ſolitudine/ expectans eū qui
ſaluū ſe fecit a puſillanimitate ſpiritus et
tempeſtate. quoniā vidit iniquitatē ꝛ cō
tradictōeꝫ in ciuitate. Euolauit ſicut paſ
ſer: erepta de laqueo venantium. Undi/
qꝫ nimirū ſibi parabātur inſidiarum ten
dicule. Enatauit vt potuit/ a naufragio
reipublice. p̄ſtolans ſi foꝛte poſtmodum
ſit ſpes. Nihil tandem ſe videns aduer/
ſus currētem furoꝛis impetum nitendo
pꝛoficere/ deſilijt alioꝛſum a curru publi
ci regiminis/ cedens raptui pꝛeualentis
nequicie ꝛ malicie/ quam ad pꝛeſens nō
vincit ſapientia. ¶ Monicus ¶ Uin/
cet tādem aliquādo: crede mihi: volucer.
Magna quippe ꝛ foꝛtis eſt veritas ꝛ ſu/
per oīa vincit ac pꝛeualet. ¶ Uolucer.
¶ Ueritas o monice quando vincet ne/
ſcio. hoc vnum ꝓpꝛijs oculis inſpicio iu/
xta vocem yſaie/ ꝙ conuerſum eſt retroꝛ/
ſum iudicium/ ꝛ iuſticia lōge ſtetit/ quia
coꝛruit in platea veritas/ et equitas non
potuit ingredi. quoniā facta eſt veritas

in obliuionē/ ⁊ qui receſſit a malo prede
patuit. Quo cōtra videre eſt falſitatē: nō
qualemcūqꝫ/ ſed hereticam prauitatē in
via mandatorū dei/ que pambulat vicos
⁊ plateas/ erecta ceruice/ inſultans catho
lice veritati cum defenſoribus ſuis. prote
rit eos pedibus ſordidiſſimis. Hic de ip/
ſis tanqꝫ domina victorioſiſſima trium/
phare gloriatur.

Tronicus

Proh dei atqꝫ hoīm fidem. dic
oro volucer vnde talis euerſio:
Nonne ſancta generalis ſyno/
dus. que pro veritatis tuitōne
principaliter inſtituta fuerat/ ſe cultricē
huiuſmodi veritatis exhibuit atqꝫ prote
ctricem. Uerum hanc interim querelam
omiſſam volo quoniā cupit anim⁹ ex te
cognoſcere quib⁹ exercitijs ſe refouet fra/
ter/ quē torpere nequaqꝫ putauerim inter
ti ocio: quib⁹ inſuper armis ſpūalibus
aduerſus iniquos fortune ſeuientis im/
petus congredi ſolitus eſt/ ne triſticia ſe
culi que mortē operatur ipſum vel deijciat
vel abſorbeat. Uolucer. De vera ⁊ ſo
lida pegrini conſolatōne tecum ſermonē
habiturus. ſignifico in primis ꝙ eam ac
cipit doctrice theologia/ que comitem ſe
dedit pegrinationi ſue. Ab infantia enim
ſacras litteras nouit/ neqꝫ furor hoſtilis
neqꝫ terror puertere potuit: quin pſeque
retur iter ſuum/ de qua ſapiens. Attingit
ergo/ ait a fine vſqꝫ ad finem fortiter/ ⁊ di
ſponit oīa ſuauiter. Hanc amaui ⁊ exq̄
ſiui eam a iuuētute mea/ ⁊ queſiui ſpon/
ſam mihi eam aſſumere/ ⁊ amator factus
ſum forme illius (Seq̄tur cōſolatio) in/
trans in domū meam condeſcam cum il/
la. Non enī habet amaritudinē conuer/
ſatio illius. Nec tedium cōuictus illius
ſed leticiam ⁊ gaudium. In cuius pre
conium ita libet metro pangere.

Secūdū metrū pri mi libri dactilicum

alcmaniū tetrametrū hypercatalecticum
In quo ponit laus theologie in hoc/ ꝙ
eſt efficax ꝯſolari ⁊ currit cum ſecūdo me
tro Boetij. Heu quā percipiti.

Felix theologus pulcra ſophia
Cui vult a puero ſe dare ſpōſam:
Que caſtū tenero ſtringit amore.
Ejus ſe vocitans iure ſororem.
Caſus ſe ſociam prebet in omnes
Ac vite releuat tedia meſte.
Solatur reſonans cantica ſyon
Securoqꝫ regit limite greſſus.
Spes ⁊ vera fides concomitātur/
Et diuinus amor: quadraqꝫ virtus
Prudens ſobriaqꝫ fortis ⁊ equa/
Honorūqꝫ cohors iuncta beatis.
Ad te ſi tribulans ſors ruit vlla.
Duris increpitans torua flagellis:
Perſtes: impauido ſuſcipe vultu
Nam ſic viuitur/ eſt pax in amaro.
Nam ſi flammigeris intonat ether
Fractus fulminibus/ totus ⁊ orbis
In ſe diſſiliat/ ſi caro cedit
Mens eſto ſtabilis/ ſede retenta.
Nec tu queſieris herculis arma/
Nec grandes validis viribus artus/
Plus horrenda ſatis/ qꝫ ſuperarit.
Hac iutrice potes perdere monſtra.
Infandas erebi carmine peſtes
Uicit quādo lyram temperat orpheus/
Molleſcunt lapides/ flumina ſydunt
Sed ſe nō ſuperat victus amore.
At vero cithara dum modulatur
Paſtor poſtea rex carminis odas/
Quas aptat phroneſis/ ocyus exit
Nequam ſpiritus a rege ſaule
Ergo nemo ſatis theologie
Laudes extulerit/ tanta patrantis.
Qua cure fugiunt/ mens hilareſcit/
Que virtute ſua monſtra trucidat.
Cuius vi rapitur aduena/ degens
Terris/ ad nitidum ſcandere celum.
Excelſa reſidens cernit ab arce.
Fortunam merito rectus vtranqꝫ

Secūda proſa pri mi libri ſequitur.

Tronicus

Vere quidem laudaueris theologiā
volucer. Sed in conſolatione reci/
pienda contra fortuitos caſus con/
tra vanam mundi felicitatem. Cur non
ſuffecerit celebris ille dyalogus philoſo/
phie cum Boetio. qui prorſus elegāti ſti
lo/ breui/ ⁊ ſplendido compoſitus eſt. ſed

tentias grauiſſimas atqꝫ veriſſimas in ſe
tenens: ¶ Volucer. ¶ Noli mirari mo/
nice. ſi theologia philoſophie preficitur/
quoniā ſicut naturam gratia/ ſicut ancil/
lam domina et diſcipulā magiſtra/ ſicut
tempus eternitas/ ſicut ratiocinatōnem
intelligentia ſicut viſibilia ea que nō vi/
dentur. ſic theologia philoſophiam ex/u
perat/ quam nō abijcit ſed in obſequium
ſumit. Eſt autem lex diuinitatis ꝛ ordo.
vt ſuprema inferiorum iungantur ad ſu/
periorum infima/ more concatenatiōis/
veluti plato loquebaẗ/ que in corporali/
bus argentea in ſpiritualibus aurea vo/
cabatur Et plane hanc in ſcala iacob gra
duū figuratiōem accipimus. ¶ Propte/
rea ſub compendio procedentes induce/
mus theologiam inchoātem verbū ab il
lo ſupremo / quo philoſophia conſolatō
nem ſuam apud boetiū terminauit. Ita
enī recto breuiatoqꝫ ordine procedet the
ologia/ ſurſum machinā ſue deductōnis
erigens. ſi philoſophie ſibi fundamenta
ſubſtrauerit ¶ Quale vero ſit illō quod
poſtremū philoſophia poſuerit: puto me
miniſti. Magna enim vobis eſt inquit ſi
diſſimulare non vultis: neceſſitas indi/
cta probitatꝫ. cum ante oculos agitis iu/
dicis cuncta cernentis ¶ Monicus.
Memini volucer / ꝛ quali principio ex/
ordiens: quali preterea medio progredi/
ens hucuſqꝫ proceſſerit retineo. nimirum
qui ſtudio libri illius ab adoleſcentia ve
hementer incubuerim:

Volucer

Congratulor eruditiōi tue Si
quidē ab hac ſententia qua phi/
loſophia deſinit: theologia ſu
am cū peregrino conſolatiōem
iniciat/ qualis ſententia formaliter in au
guſtini ſoliloquio poſita eſt. ¶ Et certe
Paulus dū ad hebreos ſcriberet/ collau/
daturus virtutē fidei/ propoſuit ſymbo
lum nature/ quod hominibus pro omni tē
pore neceſſarium fuit. Credere enī opor
tet accedentem ad deū/ quia eſt et inquirē
tibus ſe remunerator ſit. At vero deus ip
ſe qualis iudex exiſteret/ qualem inſup re
muneratōnem daret querētibus ſe/ non
potuit philoſophia neqꝫ diſcipuli ſui du

ctu ratiōis inuenire. Deficiebat enim vo
lentibus ad altiora conſcendere ſcala cre
aturarū. per quam ſempiterna dei virtus
atqꝫ diuinitas licet poſſit attingi/ non ta
men vſqꝫquaqꝫ. vt cognoſcerent quales
quantas ve penas reprobis deum cōtem
nētibus/ qualia porro premia ſe inquirē
tibus/ iuſtus iudex tribueret. Quod face
re ſi vel philoſophi vel poete tentauerūt/
euanuerūt in cogitatōibus ſuis. ꝛ vix ali
ud q̄ꝫ errores fabuloſos ſibiqꝫ diſſidētes
fingere potuerūt. Rectam deniqꝫ manda
torum dei viam neſcierunt qua pgitur ad
vitam/ que eſt ſtatus omniū bonorū ag/
gregatōne perfectus. q̄lem hic aſſequi ne
minem poſſe philoſophia demonſtrat ex
perimentali ratōne. Sed vel virtutes vel
actus formales q̄bus attingatur iſte ſta/
tus obiectiue quidez. in deo intuitiue co
gnito philoſophia tradere nō valuit. Mi
ſeratus autem deſuper humanos errores
deus/ eas veritates neceſſarias ꝛ ſalubres
ad quas euehere nō poterat philoſophia
nec tentare debuerat/ theologia ſuperna
turaliter infuſa / ſicut et humanus ſuper
naturalis ē finis/ reuelauit ꝛ addidit. In
ter quas: non irrationabiliter theologia
ſuper iſtam ꝙ deus inquirentibus ſe re/
munerator ſit. quia videlicꝫ iuſtus iudex
eſt cuncta cernens. collocat ꝛ adijcit mo/
dum iudicij a chriſto traditi. Ibunt hi
nō dubium quin mali: in ſuppliciū eter
num. Iuſti autem in vitam eternam.
Neqꝫ enim eſt alia veritas efficacius ge/
neratiua timoris domini q̄ꝫ iſta/ claudēs
in ſe horrendiſſimū illud damnationis
tonitruum. Ite maledicti in ignem eter/
num. Nunquid non horrendū valde ꝓij
ci a facie dei ſummi boni: Sed ad horro
ris cumulum inexcogitabilem / additur
maledictio trudens in ignem: non qualē
cumqꝫ/ ſed eternum. Et hoc cum dyabo/
lo ꝛ angelis eius. vbi aſcendet fumus tor
mentorum in ſtagno ignis ardentis ꝛ ſul
phuris/ vſqꝫ in ſecula ſeculorum. vbi ver
mis eorum nō morietur/ ꝛ ignis eorum
nō extinguetur. Et erunt vſqꝫ ad ſatieta
tem viſionis omni carni. Ad hunc audi
tum ſi fides admixta eſt: timorē domini
quis non ſibi ſuſcepit: Eſt autem timor
domini iniciū ſapientie. ꝛ ab ipſo conci
pimus ſpiritū ſalutis. Et per eū declinat
oīs a malo. illūiant corda/ ꝛ in oblectātōe

b venit miſericordia ¶ Monicus ¶ Qua
ratōne fieri poteſt o volucer/ q̄ per timo/
rem ⁊ talem timorem veniat quevis ob/
lectatio: Timor enim penam habet/ quē
ꝑfecta charitas foras mittit. Qualis am/
plius eſſe cōſolatio poteſt hn̄ti p̄ oculis
aſſidue ſtagnum ignis ardētis ⁊ ſulphu/
ris. in quod ne corruat: formidare habet
momento quolibet: Nec vnq̄ꝫ dum viuit
ab hoc pauore ſecurꝰ eſt. Neſcit enī homo
finem ſuum neq̄ꝫ ſi amore vel odio dignꝰ
ſit. ¶ Volucer. ¶ Recte cenſeres monice
ſi theologia fidelis nequaq̄ꝫ ad vlteriora
per timorē iſtum pueheret/ ſi nō ad ſpem
que non confundit: effugere compelleret
Si non deniq̄ꝫ ad deum totius conſola/
tionis/ per dilectiōem amplectēdum ſibi
q̄ꝫ adherendū. velut in locum refugij: mi/
rabiliter induceret. ¶ Monicus ¶ Vel/
lem audire quo pacto fieri habet hec in/
ductio vere mirabilis de timore in ſpem
⁊ amorem Neq̄ꝫ enim eadem ſede cordis
ſimul habitare poſſe videnſ timor ⁊ ſpes
licet legam prophete iuſſionem regibus
terre vt ſeruiant dn̄o in timore ⁊ exultent
cum tremore. Et per ſapiētem. Qui time
tis dominū ſperate in illum. ⁊ iterum ꝓ/
pheta. Beneplacitum eſt domino ſuꝑ ti/
mentes eum ⁊ in eis qui ſperant ſuꝑ miſe
ricordia eius. ⁊ alibi ſine numero ſpes ti/
mori coniūgitur ¶ Volucer ¶ Atten
dendus eſt o monice: ſolerter ordo iudici
orum ſuꝑmi iudicis dei. qualem philoſo
phia non attingit. Unde theologia ve/
lut humano more loquens triplicem deo
curiam: triplicemq̄ꝫ thronum deputat:
¶ Reſidet in prima curia et throno in/
dulgens gratia. Reſidet in altera curia et
throno corrigens miſericordia. Reſidet
in tertia curia ⁊ throno damnās iuſticia
de q̄ per apoſtolū. Horrendū eſt incidere
in manus dei viuētis. ¶ Tradiderat ho
mines oēs in hanc mortis damnatōeꝫ
preuaricator adam. nec erat qui de manu
hac iudicātis dei poſſet eruere/ ſi non ſu/
pra nature vires ⁊ merita/ cōſtituiſſet no
bis iuſtus iudex deus /per ſacramentum
reconciliatōnis vnigeniti filij ſui dei/ cu
riam primā ⁊ alteram in quibus gratiam
⁊ miſericordiā iudices collocauit/ inthro
nizans quando factus eſt nobis a deo ſa
pientia ⁊ iuſticia: ſanctificatio et redem/
ptio. Quādo preterea datum eſt homini
bus damnatis in curia iuſticie eam qua/
ſi grauaminis illatricē poſſe decliare ap/
pellando ad ſuꝑiores curias gratie ⁊ mi/
ſericordie/ quoniaꝫ ſuperaltat miſericor/
dia iudicium. fitq̄ꝫ vt vbi abundauit deli
ctum ſuꝑabundet ⁊ gratia/ quod philoſo
phia nō cognouit ¶ Monicus. ¶ Inci b
pio volucer grauioribus q̄ꝫ antea ſcrupu
lis vrgeri/ vt omittam queſtiōes interim
multiplices/ ex tuis habentes dictis ortū
de fide philoſophorū ⁊ aliorum quo pa/
cto ſaluati ſint aliqui ſub nature ſola lege
Tradit itaq̄ꝫ philoſophia vix ꝑſcrutabi/
lem diuine prouidentie viuacitatem. pre
ſertim dum ad eam confertur humani li/
bertas arbitrij/ cum certa precognitione
futurorum Sed ecce ſuꝑaddit theologia
difficultatem in immēſum minus inue/
ſtigabilem / neq̄ꝫ comprehēſibilem. dum
quoſdam ex hominibꝰ recipit iudicādos
in curia gratie vel miſericordie ⁊ eterne bea
titudinis ꝑticipes facit. Alios vero mul/
to plures damnat in eternū ſua iuſticie ſe
ueritas /dicente eo. Multi vocati: pauci
vero electi. Mirum autē ſi quis in hac re
cogitatōne conſtitutus nō perturbetur ⁊
totus horrore tabeſcat/ qualiter abſcon/
dita non eſt conſolatō ab oculis ſuis (iu
xta ſcripture verbum) dum ita deus inter
fratres diuidit ¶ Volucer ¶ Fatendum
eſt in primis Monice: q̄ hec cōſideratio
iudiciorum dei qui terribilis eſt in con/
ſilijs ſuper filios hominū/ ſi cum ſuper/
ba curioſitate recenſeatur/ p̄cipitat in il/
lam ſapientis damnatiōem. Qui ſcruta/
tor eſt maieſtatꝭ opprimetꝭ a gloria/ exter/
minat omnē bone conſolatiōis virtutem
deniq̄ꝫ in reprobam de deo deſperatōem/
⁊ in odioſas rabidas ⁊ inſanas blaſphe/
mias demergit ⁊ abſorbet. hoc in viato/
ribus aliquibus hoc in damnatis om̄i/
bus oꝑatur ¶ At vero conſideratio ta/
lis ſi cum debita humilitate ⁊ reuerentia
fidelis ⁊ pij cordis aſſumatur Si cum ca
ptiuatōne om̄is intellectus in obſequiū
fidei reuoluatꝭ. nullam exiſtimat peregri/
nus noſter potiorem vel efficaciorem ad
conſecutōem legitime conſolatōnis viā/
diuinitus elargiri. Nonne ſenſerat hoc ꝓ
pheta dum ſuſpirans ait: Memor fui iu
diciorꝫ tuorꝫ a ſeculo domine/ ⁊ cōſolatꝰ
ſum. Quā ꝯſolatōꝫ neſcio ſi vehemētius
expſſit alio loco is q̄ dixit. Et exultauerūt. i.

extra ſe ſalierũt/filie iude propter iudicia
tua domine. ¶ Monicus ¶ Obſeruan
dũ ne eſt obſecro volucer: ne min⁹ ſobria
fortaſſis ⁊ inſolẽs ſit huius doctrine tra/
ditio. quoniã ſtultoꝝ infinitus eſt nume
rus/carnalium ⁊ arrogantium/q̃ non ca
piunt que dei ſunt. ⁊ ſi nõ dixeris ea que
verſant̄ in corde ſuo ⁊ que ſuo ingenio pe
netrare ſe gloriari poſſint ¶ Volucer.
Corrigit ⁊ repellit tuã hanc heſitationẽ
conſcius arcanorũ diuinorũ apoſtolus.
qui ſatagens contentiõem gentilium ro/
manorũ/⁊ iudeorũ qui ſuſceperãt fidem
compeſcere/collocauit totius diſputatio
nis ſue velut centrũ ⁊ cardinem ſupremũ
conſiderationem diuine p̄deſtinationis et
preſcientie ab illo loco. Scimus autem
quoniã diligẽtibus deum: om̄ia coopan
tur in bonum his qui ſ̄m ꝓpoſitum voca
ti ſunt ſancti. Nam quos preſciuit ⁊ pre/
deſtinauit. ⁊c̄. Uſq; dum exclamat. O al
titudo diuitiarũ ſapientie ⁊ ſcientie dei/
q̃ incõprehenſibilia ſunt iudicia eius et
inueſtigabiles vie eius. Quis enĩ cogno
uit ſenſum domini: Aut quis conſiliari/
us eius fuit: Aut quis prior dedit ei ⁊ re/
tribuetur illi: Illic inferit ꝙ nõ volentis
neq; currentis: ſed miſerantis dei eſt. ⁊ cu
ius vult miſeret̄. ⁊ quẽ vult indurat. Et
ꝙ non ex opibus. ſed ex vocante dictũ eſt
Jacob dilexi: eſau ãt odio habui ¶ Apo
ſtolus igitur doctor gẽtium in fide ⁊ veri
tate / inter quas erant inſipientes multe
carnales ⁊ ſuperbe. ſi p̄miſſam eis conſi/
deratõnem pro ſua edificatõne nõ timu/
it exponere: quatinus eas ⁊ iudeos mu/
tuo reduceret ad legitimã pacis ⁊ carita/
tis formã. Quo pacto verẽdum erit inter
chriſtianos: p̄ſertim eos qui de ſua ſalute
ſoliciti ſunt conſideratõe iſta vtiq; apud
eum/talem de ſua ſalute conſolatõem ſu/
orumq; ſimiliũ opata eſt. vt aſſereret Cer
tus ſuꝫ enim ꝙ neq; mors: neq; vita: neq;
angeli: neq; principatus. neq; virtutes.
neq; inſtãtia. neq; futura. neq; fortitudo.
neq; altitudo. neq; profunduꝫ. neq; crea/
tura alia poterit nos ſepare a caritate dei
que eſt in chriſto ieſu domino noſtro.
Poterit autẽ certitudo talis accipi de cer
titudine reuelatiõis diuine ſi Paulus de
ſe ſolo loq̃retur. Sed dum cõnumerauit
alios electos: dei cõuenientius intelligit̄
hoc eſſe dictũ de certitudine ſpei. que trã/
quillitas quantũ ſit opatiua. ſatis admo
modũ propheta regius expoſuit. q̃ dum
gloriabundus in dño dixiſſet In pace in
id ipſum dormiã ⁊ requieſcã. Subintu/
lit pro cauſa ſpem/dicens Quoniã tu do
mine ſingulariter in ſpe conſtituiſti me.
¶ Monicus. ¶ Scire velim o volucer
quo ſtudio vel induſtria deuenit aduena
noſter vt in hac pace in id ipſum frueret̄:
¶ Volucer ¶ Accipito v̄ba mea ſobrie
Neq; enim dicere p̄ſumo: niſi quod aſpi
rat ⁊ aſpirare ſuadet ad illam pacẽ in id
ipſum cum propheta dicente. Concupi/
uit anima mea deſiderare iuſtificatõnes
tuas/in omni tempe/ſi forte aliquãdo de
ſiderium ſui ⁊ ſimiliũ pauperũ exaudiat
domin⁹. ⁊ preparatõnẽ cordis eorum au
diat auris ſua. Scit enim quoniã nemo
repente fit ſummus. ſcit quoniã munus
hoc gratie magis eſt q̃ induſtrie. Nihilo
minus doctorũ deuotorũ ſcripta relegẽs
theologia ductrice/ſuis vti conatur indu
ſtrijs /ne ſibimet deeſſe putetur. deumq;
tentare videat̄. Enititur experimento co
gnoſcere que ſit illa pacis conſolatõ qua
ſobrie inebriat⁹ exclamat pſalmiſta. Quã
magna multitudo dulcedinis tue domi/
ne quã abſcondiſti timẽtibus te. Signã
ter ait abſcondiſti/q: nec ab habẽte tradi
nec ab eo qui non habet capi poteſt. Eſt
quippe nomen nouũ in calculo candido
ſcriptum. qȯ nemo ſcit niſi qui accipit

¶ Tertium metrum

primi libri glyconicũ coriambicũ. ⁊ pro/
portionat̄ ſexto primi de conſolatõe phi/
loſophie. Cum phebi radijs.

Magnũ crede nimis bonum
Intus quo valeas frui:
Extra non liceat loqui.
Certe neſcit homo vetus
Intro quid ſapiat nouus
Hoc eſt manna reconditum.
Senſus quod capit intimus.
Queris qualis ei ſapor:
Aurem verbaq; quid paras:
Guſta poſt videas licet.
¶ Degens frater agro ſenex
Querit gaudia/que domi
frater iunior accipit.
¶ Cecus mel ionathas prius
Guſtat/protinus hinc videt.

Mel nobis ſapidū deus:
Quo faſtidia tollere
Mundi noxia fas tibi.

Tertia proſa primi

Monicus.

O Miſeris interim volucer ver/
bum ſup iſtis affectus deuoti
ſentimētis/in quibus ſtat ſapi
entia: que in myſterio abſcōdi/
ta eſt. Hec eſt theologia myſtica/de q̄ tra/
ctatus fratris apud me ſeruo/ quoſdā la/
tino/quoſdā vulgari ſcriptos ſtilo. Sed
ſup his altera fortaſſis die ſermo fiet: ¶
Perge vero proſequi de ſpe: reſpondens
ad pauculas interrogatiōes meas/qui ſe
cretorum aduene noſtri cōſcius es. Reco
gitat ne ſupremū iudicem deū: homines
ex maſſa peccatrice: p̄deſtinaſſe quidem
hos ab eterno ſempit̄ne beatitudinis ſo/
re participes/alios vero preſcitos ⁊ repro
batos ad ſuppliciū perpetuū: ¶ Volu/
cer. ¶ Recogitat monice/et id ſane freq̄n
ter ¶ Monicus ¶ Accuſat ne diuerſum
huiuſmodi iudiciū dei: tanq̄ȝ preterea ſit
in eo ſeua quedā crudelitas/indigna bo/
nitate ſua ſumma: ¶ Volucer ¶ Abſit
monice talis aduerſus deū blaſphemia/
neq̄ȝ enim pſonā accepiſſe/neq̄ȝ iniuriaȝ
feciſſe dici poteſt q̄ nulli debitor eſt. Nō
notauit apoſtolus dicens. O homo / tu
quis es qui reſpondeas deo: nunquid di
cit figmentū ei qui ſe finxit. quid me feci
ſti ſic: An non habet poteſtatē figul⁹ lu/
ti ex eadem maſſa facere. aliud quidē vas
in honorē. aliud vero in cōtumeliam:
Talis apō homies ſimilitudo plurima
reperitur. nedū ſuper rebus vita carentib⁹/
ſed animatis / quib⁹ vtūtur pro arbitrio
ſuo aliȷs ad mortē. aliȷs ad conſeruatōem
nec arbitrātur ſe: vl̄ iniurie: vel crudelita
ti obnoxios eſſe. ¶ Quid ſi vult deus in
mag̃ domo ſua manifeſtare diuitias glo/
rie ſue. iſtis in oſtenſionem miſericordie:
aliȷs in manifeſtatōem ſue iuſticie/glori/
ficans illos ex miſericordia/ iſtos ex iuſti
cia derelinquens: quatinus reſultet car/
men illud pulcherrimū. Ex graui tenore
iuſticie/ ⁊ molli cantu miſericordie/ de q̄/
li profitet̄ ꝓpheta. Miſericordiā ⁊ iudici
um cantabo tibi dn̄e. ¶ Ex ſi pauciores
ſunt qui ſaluātur / manifeſtior eſt in hoc
gratia dei queadmodū int̄ ſurdos ⁊ clau
dos mutos ⁊ mortuos/pauciores ſunt q̄
miraculo curātur/q̄ȝ qui proprie cōditio
ni relinquūtur ¶ Verū dum ad ſingula
ria fit deſcenſus et inquiſitio. cur videli/
cet Petrū vel Paulum deus elegerit ad ſa
lutem. Judam vero ⁊ diuitē epulonē de/
reliquerit: oportet vt humana garrulitas
apponat digitū ori ſuo/ hoc vnum profi
tens ꝙ iuſtus eſt domin⁹ in om̄ibus viȷs
ſuis. ¶ Itaq̄ȝ ſicut nulla poteſt aſſignari
ratio cur inter tot res poſſibiles fieri/iſta
nō: illa facta eſt/niſi beneplacitū dei. Ita
de recreatōne ſeu regeneratōne/ad vitam
ſpiritualē/multomagis dici debet. Neq̄ȝ
confugiendū eſt ad illorū merita vel ope
ra/ quos ab eterno p̄deſtinat deus. quia
ſi ex opibus: iam nō ex gratia. Sed neq̄ȝ
priorem eterna dei voluntas cauſam ha/
bet/qui fecit om̄ia propter ſemetipm̄. im
piū quoq̄ȝ in diem vindicte. Nihilomin⁹
fatendum eſt ꝙ nemo ſine culpa damna/
bitur. ſicut abſq̄ȝ gratia ſaluabit̄ nullus.
¶ Monicus ¶ Pergo volucer inquite/
re cōſequenter/ſi hanc aliquādo peregri/
nus noſter conſideratiōem ſuper ſe/ ⁊ ad
ſe reflectit. Meditās ne forte ſit ex nume/
ro reproboꝝ/neq̄ȝ enim gloriari poteſt ſe
peccatū nō habere: neq̄ȝ de alia maſſa eſſe
q̄ȝ ceteros: ¶ Volucer ¶ Dicam illō mo
nice quod ſentio Meditatur aliquādo ſe
cum cōquerens. quid ſi iuſto dei iudicio
damnādus es: Si reperit indiſpoſitum
cor ſuū ad humilem hui⁹ conſideratiōis
ſuſceptōem/derelinquit eā/ ⁊ ad alia ſe cō
uertit. quemadmodū fieri conſiliū eſt in
tentatiōibus vel interrogatiōibus carna
liū peccatorū/vel experientiȷs earū rerū/
que ſunt difficillime electōis. vt ſi querat
aliquis a ſemetipſo Malles membratim
laniat⁹ mori/q̄ȝ illecebroſe voluptati mu
lieris pulcerrime conſentire: ¶ Si vero
percipit affectum ſuū/ deo propicio tran
quillum/humilem ⁊ ſuauē/ſicut impreca
tur apoſtolus. Deus autem ſpei repleat
vos om̄i gaudio/ et pace in credendo/vt
abundetis in ſpe/ et virtute ſpiritusſan/
cti. ſiſtit pedetentim tamē et caute/in hac
recogitatōne: ſi forte damnandus eſt. Cu
ius apprehenſioni / nequaq̄ȝ remurmu /
rat / ſcd̄m preſentem affectum / ⁊ ſenſum
de diuina iuſticia. Sed humiliatus di/
cit. Juſtus es domine/ ⁊ rectum iudiciū
tuū. Nō ꝙ damnatiōem eligat. Abſit. qȝ

nec deus hoc vult ipm̄ velle/ſicut nec pec
care nec deſperare dum viator eſt. Dicit
potius cū Job. etiā ſi me occiderit tamen
in ipſo ſperabo. Et cōuerſus ad dominū
cū pio ⁊ humili affectu. Scio inquit equiſſi/
me iudex/ quoniā damnati in inferno te
odiunt. te iniuſtū. te inuidū. te crudeliſſi/
mū iudicant. te blaſphemant. te ſanctiſq₃
omībus ore rabido maledicūt. Scio ꝙ
illic cōſtitutus (heu me miſerū) ſic agerē.
At vero dum interim affectib₉ tam effe/
ris ⁊ blaſphemis careo. amo te qui totus
es amabilis. te iuſtiſſimū/ te amātiſſimū
te clementiſſimū diiudico. te collaudo. ti
bi ſanctiſq₃ omnibus tuis ore pio bene/
dico. quicquid poſtremo de me futurum
ordinauerit voluntas tua/ corde credo et
ore profiteor. quoniā nulla eſt iniquitas
apud te qui ſanctus es in omībus operi/
bus tuis ¶ Monicus ¶ Placet volu/
cer diſtinctus iſte modus habendi ſe cir/
ca recogitatiōem diuine predeſtinatōnis
ſeu preſciētie/ nam ſicut in primo curioſi
tas temeraria: ſic in ſecūdo meritoria val
de humilitas exercetur ¶ Uidere ſimile
eſt in aſpectu vel recogitatōe formoſe mu
lieris/ vbi periclitaret̃ incōtinens. conti/
nens vero fortiter habituatus/ vteret̃ ad
virtutem ¶ Uideo ꝙ amor hic gratuit⁹
eſt: nō mercēnarius: nō recurrius. hec af/
fectio filialis vel fidelis ſponſe. quē amo/
rem/ quia donū ſuū eſt/ nō acceptare non
poteſt. quia diligentes ſe diligit. Beatus
qui aſcēſiones in corde ſuo diſponēs ad
hunc gradum pene ſupremū peruenit ¶
M Sentio deinceps magis ac magis q̄ me
dio poteſt hec conſideratō pacem quan/
dam ⁊ conſolatiōem operari. Ita tamen
ſi ſit apō homines qui peccata iam non
iterāt. nam iteratio peccatorū quid aliud
pretendit q̄ȝ reprobatiōem ⁊ interitum:
Attento ꝙ ſpes nō ex meritis proueniēs
preſumptō eſt. nō ſpes eſtimanda ¶ Uo/
lucer ¶ Scio o monice quoniā nemo eſt
qui viuit ⁊ nō peccet quando ⁊ ſepties in
die cadit iuſtus. Et beatus dicitur a pſal
miſta: nō qui non fecit. ſed cui nō impu/
tauit dn̄s peccatū. Mirū fortaſſe videbi/
tur quod dictur⁹ ſum. Inuenire eſt homi
nē qui quanto pluribus impugnat̃ ten/
tatōibus/ quāto renitēs eis pluries euin
citur/ vel in voracitate gule. vel in ſomni
culoſa dormitatōne/ vel in ſtimuloꝝ car/
nis crebra ꝓpeſſione/ ⁊ alijs huiuſmodi/
tanto frequētius certius ⁊ ideo forti⁹. qr
humilius/ in deū ſe proijcit. de deo ſperat
⁊ confidit. Conſulte quidē dum nullam
videt in ſe fiduciā reſiſtēdi vitijs/ neq₃ vir
tutes ⁊ ſalutē adipiſcēdi repoſitā. Fallor
ſi nō ita dauid egerit inquiens. Impulſus
euerſus ſum vt caderē/ ſubdit. cuius inni
xus ē auxilio/ ⁊ domin⁹ ſuſcepit me. Rur
ſus cū ab hominibus ſibi deſperatō impro
peraret̃/ quia tulerat ouem ⁊ paſtorē occi
derat/ ⁊ dicerent. non eſt ſalus ipſi in deo
eius/ ipſe ſolidiori ſpe deo fiſus reſpōde/
bat. Tu autē domine ſuſceptor meus es
gloria mea. ⁊ exaltans caput meū ¶ Mo
nicus ¶ Ut intelligo volucer. Ita ſe res
habet/ ꝙ apud vere humilem quāto mi/
nus eſt in ſe ſpei/ minus in ope aliena fi/
ducie, minus deniq₃ vult cōſtituere iuſti
ciam ſuam. tāto plus ſpei plus fiducie de
deo ꝯcipit. plus quoq₃ iuſticie dei fit ſub
iectus. dicens ex ſententia. Mihi autem
adherere deo bonum eſt/ ⁊ ponere in dn̄o
deo ſpem meā. clamans ei. in tua iuſticia
plane non in mea/ libera me. Poſtremo
magis intelligere nunc videor/ que in de
uotoꝝ libris legi/ de introductiōe ſponſe
in cubiculum ſponſi. de oſculo oris eius
poſt oſculum manuū ⁊ pedum/ de habi/
tatiōe preterea in adiutorio altiſſimi/ nō
in habitatōne vel meritoꝝ proprioꝝ que
vana eſt. vel penarum futuraꝝ que anxia
vel induſtriarū propriarū que timida eſt
⁊ incerta: ¶ Certa vero qualiter eſſe poſ/ R
ſit in adiutorio altiſſimi. inter tot vite di
ſcrimina. inter tot criminū lapſus. inter
tātam electorum paucitatē ediſſeras ve/
lim. ¶ Uolucer. ¶ Rerum iſta condi/
tio eſt o monice/ vt in ſuos fines tendant
quib₉ adeptis quieſcunt adherentes eis.
hoc de grauib₉ deorſum. hoc de leuibus
ſurſum videre eſt. Eſt autē humani cor/
dis deſiderium ⁊ pondus/ in deū/ ſicut in
locum ſuū ⁊ centrū ferri. eſt ſupremū poſt
quod nō relinquit̃ aliō humane peregri
nationis refugium. Supeſt igitur nihil
infra quod/ vel vltra quod poſſit huma/
nū ſe cor deflectere vel fugere: dum ponde
re ſuo ſe cōſtituit adherere deo. nūc interi
per ſpem: fidem ⁊ amorē. neq₃ enim ſibi
dat aliter ſtatus preſens. Porro ſicut ali
quis dicitur adherere certitudinaliter lo
co alicui vel baculo/ dum totis virib₉ ita

ſtare vult. nõ aliter ſpem certã dicimus ꝑ
deliberatã voluntatis adherẽtiam. neqꝫ
enĩ ſpes eſt in aſſenſu et vi rationali / ſed
deſiderio ⁊ expectatõne virtutis iraſcibi/
lis tendentis in ardua. quod deſiderium
tendentia / vel expectatõ repitur in virtu
te ſpei cum tanta certitudine ꝑ adherenti
am volũtatis / ꝙ ꝑ nullius temptatõnis /
vel recogitatiõis inſultũ vult ab ea ſemet
euellere. ¶ Conſurgit ex radice ſimili cer
titudo in aſſenſu fidei: dũ ꝑ nullas ratio/
nes vel fantaſias fidẽ impugnantes / vult
derelinquere / quo minus ſtet in fide / ad
obeditionẽ dei / ⁊ meriti conquiſitiõem.

¶ Quartũ metꝝ pri/mi dimetrum Iambicũ.

Que mõtis alto ſtat iugo
Quercus ſuis radicibus
Defixa nitens fortiter:
Ventos et imbres non timet.
¶ Aſſumit hinc plus virium
Quo plus in imo ſe locat
Concuſſa venti turbine /
Sic ſpes ferens tentamina
¶ Antheus inuictus fuit
Dum cautus incubans humi
Non vult in altum ſurrigi /
Elatus ilico perit.
¶ Que collocatur ſaxeo
Domus loco fideliter /
Venti / pluuie / flumina
Deſeuiant / nunqꝫ ruit.
¶ Herere vos ſpe firmiter
Veſtro loco nitamini.
Veſter locus certe deus:
Quo ſpes reponit certior.

¶ Proſa quartã pri/mi libri

¶ Monicus.

Viſum eſt aliquibus o volucer
ꝙ ſpes in preſcitis ſemꝑ ſit er/
ronea. Id enĩ ſe putant habitu
ros quo carebunt. Alij volen/
tes hãc abſurditatẽ euadere dixerũt ſpem
in hac cõditionali exiſtere. Si legem dei
obſuauero ſalu⁹ ero. ¶ Volucer. ¶ Mo
nice. nec hoc vltimũ ſufficit ad ſpem. ſta/
ret enĩ cum deſperatõe talis cõditio. Nec
primũ ſobrie dictũ eſt: ꝙ deus obliget re
probos ad errandũ / ſicut obligat ad ſpe/
randũ. Proinde ſpes ad certã beatitudi/
nis expectatõem / ſic ſe habet. Ponit ſibi
ꝑ fidem / ꝙ eſt aliqua talis beatitudo. iun
git ꝙ ad illã pura liberalitate ⁊ gratia de/
us ab eterno quoſdã predeſtinat ⁊ eligit.
Addit ꝙ ad conſecutõnem hmõi finalis
beatitudinis: ordinauit media cõuenien
tia / varijs modis ſine numero. Inter que
mediũ precipuũ eſt gratia. que ideo dici/
tur vita eterna: quia pignus eius eſt / vel
arra. Hanc autem gratiã nulli dedit neqꝫ
daturus eſt: niſi ꝑ mediũ mediatoris dei
et hominũ. Quã gratiã pro omnibꝫ meru
it ad ſufficientiã. ſed non ad efficaciã. ni/
ſi incorꝑatis ſibi per fidem habitualẽ / vt
in paruulis. vel actualem ⁊ habitualem q̃
per dilectiõem ꝑſeueranter operatur. que
fides min⁹ explicita fuit in prophetis tẽ/
pore legis ſcripte / qꝫ in apoſtolis tempꝫ
gratie. Et longe minus in philoſophis ⁊
alijs gentilib⁹ ꝑ lege nature. Quãuis enĩ
oĩes accedentes ad deum oporteret cre/
dere ꝙ deus eſt. ⁊ ꝙ inquirentib⁹ ſe remu
nerator ſit. quis eſſꝫ tamẽ modus quo ta
lis remuneratio cõſequeretur / ꝑ myſteri/
um videlicet incarnatõnis filij dei. ſicut
non erat explicite reuelatũ / ſic nec explici
ta fide credendũ. Ceterum ſpes taliter in
ſtructa ꝑ fidem. que ſuus eſt oculus / figit
in primis deſideriũ ſuũ ad beatitudinis
adeptõem tanqꝫ ad finem. Et ab illo deſi
derio nequaqꝫ vult auelli. Deinde deſide
rat media quelibꝫ ad huius finis aſſecu/
tõem per dei ꝓuidentiã ordinata / ꝑ arma
iuſticie ſicut dicit apoſtolus. a dextris et
a ſiniſtris. per gloriã ⁊ ignobilitatem. per
infamiã et bonam famam ⁊c. Fides itaqꝫ
rurſus dicit ei / ꝙ diligẽtibus deum ⁊ ſpe
rantibus in eo / omnia cooꝑantur in bo/
num / ſicut tradit apoſtolus ꝙ oĩa no/
ſtra ſunt / conformiter ad chriſtũ. Primũ
querite regnũ dei / ⁊ omnia hec adijcient
vobis. neqꝫ talium aliquis predeſtinato
rum peribit vnqꝫ. Quo contra fit de re/
probis q̃bus omnia cedunt in malum /
etiam aliena bona que in ſcãdalum ſibi
vertunt ⁊ ruinã. Nihilomin⁹ quoniã ig/
notum nobis eſt quos vult inter homi/
nes deus ⁊ qualiter ſaluos fieri / oꝑandũ
eſt bonum ad omnes / vel orando / vel cõ
monendo / vel hortando / vel increpãdo /
vel ab erroribꝫ ⁊ vitijs abducere ſatagẽdo
Ita ſagena caritatis ꝯcludit ĩ ſe bonos ⁊

malos ſeparandos in littore iudicij.
P Preterea ſi ex peccatis electorum diuina
bonitas poteſt. ſcit et vult elicere bona.
nō tamen idcirco mala bona ſunt/vel eli
genda. ſed cauenda penitus plangēdaꝗ.
Collaudādus autē benigniſſimꝰ ⁊ omni
potens deus q̄ malis noſtris nō ſolū nō
vincit̄/ſed ex eis operatur bonum noſtrū
¶ Sic enī dicit̄ oīa ſub peccato cōclu
ſiſſe: ſupple ꝑmiſſiue vt omniū miſereat̄.
Peccauit petrus/humilior cautior ⁊ mi
ſericordior effectus eſt/ nō actōe mali ſed
miſeratōne dei. Peccauit Magdalena/
plus poſtea dilexit. qꝛ multū ſibi dimiſ/
ſum eſt. ⁊ in exēplar penitētie ceteris ceſ/
ſit. Blaſphemꝰ fuit Paulus. confitet̄ hu
miliatus/ꝙ nō ſit dignus vocari apoſto
lus/⁊ eſt inter peccatores primꝰ. Deniꝗ
iocūdatur pater ⁊ epulat̄ in receptōe filij
prodigi. Et gaudiū eſt angelis dei ſuper
vno peccatore penitētiam agente. Quis
neſciat proinde paupes dum de ſtercore
pctōrum erigit eos deus: collocās in glo
riam cū pncipib' populi ſui. ꝙ in ampli
ores erga diuinā benignitatē aſſurgunt
gratiaꝝ actōes/nō quin innocentia pſer/
uata ſeruataꝗ/ plus habeat dignitatis ⁊
gratie ceteris paribus. Sed in repatōne
depdite magis eminet miſericordie beni
gnitas ¶ Miſerādū vero eſt. quod in re/
probis agit̄ e diuerſo/de virtute ⁊ humi/
litate ſupbiūt. de gratuitis dei donis vel
ingrati ſunt vel tepidi/vel in ſuā ⁊ aliorū
pniciem ⁊ dei inhonoratiōem abutentes
vertunt. Ita vt eoꝝ quandoꝗ fiat oratō
in peccatū. hic ꝑ ingratitudinē. in infer/
no autē ꝑ blaſphemiā inſaniorē. Recor/
dantes enī quēadmodū fuerūt aliquādo
ſupplices deo. Hec ⁊ illa bona facientes:
venerātes ſanctos ſanctaſꝗ oēs cū de
uotiōe: quidni rabidiori cōtabeſcāt odio
⁊ maledictis latrēt aduerſus deū ſanctos
ſanctaſꝗ oēs: preſertim eos quos pci/
pue coluerūt eos inuidos: eos crudeliſſi/
mos: impios ⁊ ingratos. qui non ipos a
tormētis cum poſſent eripiūt/ acclaman
tes ¶ Quid ergo dicemꝰ ad hec: faciemꝰ
igit̄ mala vt deus eliciat bona/ vel bona
vitabimꝰ ne cōtingant mala qualia teti/
gimus: Abſit. ꝓpter id enim quod ꝑ acci
dens eſt: nō debet illō quod de ꝑ ſe eſt va
M riari. ¶ Monicus. ¶ Horreſco volucer
hec audiens/ et videns te ſup admirabili

via nr̄i pro cōſolatōis adeptōe: dum tre/
mende ⁊ ꝯtrarie deſolatōis memoriā ſub
inducis ¶ Volucer ¶ Hic modꝰ eſt. hec
ars theologie/crediderit monice/ꝙ ſicut
per ſtulticiā ⁊ ſcandalū predicatiōis cru
cis ſaluos fecit credentes ſic ꝑ inſipienti
am trahit ad ſapientiā dicente apoſtolo.
Si quis videtur inter vos ſapiēs eſſe in
hoc ſeculo. ſtultus fiat vt ſit ſapiens. Nō
aliter vult eadē theologia per ſummā de/
ſperatiōem de homie: trahere ad ſummā
de deo ſpem: ⁊ ꝑ deſolatōem ineſtimabilē
⁊ intolerabilē: ſurſum ducere ad ſolidam
conſolatōem ¶ Addideris nullā eſſe re/
cogitatōem que plus iſta radicaliter euel
lat ab humano corde ſupbiam. de ſe ſem/
per aliquid magnū preſumentē/ cui reſi/
ſtit deus. que magis inſup gignat ⁊ nutri
at humilitatē legitimā ſub deo et ad ho/
mines. vitijs procul expulſis que fert ſe/
cum ſupbia. Nam qua fronte poterit ali/
quis fratrē ſuū qualēcunꝗ deinceps. vl'
odio vel ira vel inuidia pſequi. immo nec
animo ꝙ reprobus ſit iudicare: qui videt
ſe de eadē maſſa peccati in eadem damna
tione eſſe. neꝗ ſcit quid ſibi craſtina pa/
riat dies: Ex ſi voluerit gloriari de bonis
ſuis/mendax eſt ſi non habet. ſi habꝫ illa
gratis accepit a deo Quid ergo gloriatur
quaſi nō acceperit. Quid preterea iudi/
cat alienū ſeruū qui domino ſuo ſtat/ aut
cadit: ſtabit autē. potens eſt enī deus ſta/
tuere illum. Sub hoc intuitu dixiſſe pu
tandus eſt apoſtolus Venit deus ſaluos
facere peccatores/quorū primꝰ ego ſum.
primus itelligo quo nullus prior/ vidēs
ſe cum alijs equaliter filium ire. ⁊ ex eadē
peccati maſſa eſſe/ q̄les venerat ſaluare
deus. ¶ Monicus ¶ Intelligo volucer R
materiā hāc de timore ⁊ ſpe latā eſſe. vel/
lem traderetur ſub compēdio modꝰ quo
precipue ſpes ſtabilitur ¶ Volucer.
Nimirum ſtabilitur a deo/ cuius ſupna
turale donum eſt. Sed ſi particularīꝰ ali
quid exigis. inuenit̄ quadruplex medita
tio que velut in tetragono firmiſſimo ge
ſtat ſpem. Una meditatio eſt diuine iuſſi
onis vt ſperes. Altera diuine promiſſio/
nis ſi ſperes. Tertia immēſe dei pietatis
ne deſperes vnꝗ de ſuis miſeratōnibus.
Quarta proprie fragilitatis/ne ſperes in
te vel proprijs viribus. ¶ Hic igitur co
gitationi tue ſolicitāti ſpem deſerere. dū

non facis certam vocatiõem tuã/ ꝑ bona
opa/ quotidie corruẽs de peccato in pec/
catum. ingerẽti proinde ne ſis de multis
vocatis ⁊ non electis/ſicut vita tua ſimi
lis eſt multoꝝ. Dic reſpondẽs/ ꝙ obedis
iubẽti deo qui mille locis ſcripture ſacre
precipit vt ſperes in eo. cui dicito. Exur/
ge dñe deus in ꝓcepto quod mãdaſti. ꝓij
cio me in te iubente te. nõ es crudelis aut
fallax vt abijcias me: iuncta ꝓſertim mul
tiplici ꝓmiſſione tua/ qua ſperãtibꝫ in te
pollicitus es ꝙ liberares eos: eripes: ſal/
uares ⁊ glorificares. Cuius demũ tã im/
mẽſa pietas eſt. vt nullis peccatis etiã in
finitis ſi ꝯmiſiſſem ea ſolus/ vinci poſſit
hic in via. Quod ꝗꝫ interpoſuiſti cũ imo
bilitate cõſilij tui iuſiurandũ. vt ꝑ duas
res immobiles ſicut loq̃tur apoſtolus tu
us quibꝫ ĩpoſſibile eſt mẽtiri te/ nos for/
tiſſimũ ſolatiũ habeam⁹ ad tenendã ꝓpo/
ſitam ſpem. Q̃uis enĩ ſis ĩobligabilis a
creatura tua rõnali /quicq̃d agat ꝓ te vel
erga te. voluit tamẽ dignãtiſſima conde/
ſcenſio tua: cõmerciũ quoddã habere cũ
hominibꝫ/ vt bene de te mereãtur ſi iuſſa
tua ꝯpleuerint/ ⁊ in te ſperauerint/ qui fi
delis es ⁊ teipm negare nõ potes. Hec tu
ita deo. ¶ Poſtremo dũ propria fragili/
tas obijcit vt deſperes. deſperes volo. ſed
de te ⁊ in te qui homo ⁊ caro es. nã male/
dictus homo qui ꝯfidit in homine/ ⁊ po
nit carnẽ brachiũ ſuũ/ ⁊ a dño recedit cor
eius. ¶ Sed hic occurrit trepida cogita
tio dicẽs. qua ratõe conabor declinare vi
cia. virtutes adquirere. ſeruare mandata
dei. ſine q̃bus ſperare vitã ingredi/ iã nõ
ſpes eſt ſed arrogãs ⁊ infidelis ꝓſumptõ:
Conaberis prorſus. ſed in adiutorio al/
tiſſimi. ⁊ millies victus. millies conaberꝭ
eo quidẽ amplius ⁊ certius/ quo nulla ti
bi ſupereſt fiducia de ꝓprijs opibus. Pro
pterea dicturus Salomon finẽ contio/
nationis ſue dũ ꝓferre vellet. Serua mã
data premiſit. deũ time. quia videlicꝫ ab
ipſo eſt bonũ velvelle vel ꝑficere. ¶ Do
nicus. ¶ Retineo ꝙ in ſoliloquijs ſilia
de ſe cõfeſſus eſt Auguſt. Sperabã inq̃t
aliquãdo in virtute mea que nõ erat vir/
tus. Et cũ ſic volui currere/ vbi magis ſta
re credebã/ ibi magis cecidi. factuſq̃ꝫ ſum
magis retro q̃ꝫ ante. Dicebã enim: hoc fa
ciam. illud ꝑficiam. fiebatq̃ꝫ poſt: nec hoc
nec illud. quoniã de meis viribꝫ ꝯfidebã

Nunc autẽ confiteor tibi dñe rex pat celi
⁊ terre. quoniã non in fortitudine ſua ro
borabit vir. vt nõ glorie̾t ante te ſtulta ꝓ/
ſumptio oĩs carnis ¶ Volucer. // Tra/
ducit aduena noſter meditatõem hãc eti/
am vſq̃ꝫ ad angelos ⁊ ſanctos/ dum atten
dunt horrorẽ diuinorũ iudiciorũ in dã/
natis. Canim⁹ enĩ ꝙ tremũt angeli atq̃ꝫ
archangeli. tremũt intellige: nõ ex for[titu] vi
dine ſue dãnatõis/ quibꝫ ineſt glorie ſecu
ritas. ſed eo magis ex alioꝝ dãnatione. q̃
ſi ſi tremerẽt ⁊ pauerẽt in ſe deficiẽtes/ re/
ſiliunt in adiutorẽ vnicũ deum: adheren
tes ei/ ſe fragiles ⁊ nihilo ſimiles reputã/
tes ſine eo. Addidit de hũanitate xpi ꝙ ſi
cut ineſſe ſuppoſitali/ ſic innitit̾ ꝑſonali/
tati filij dei ꝙ propriã deſerit/ nec ĩ ſe ſub
ſiſtit. ita ineſſe gratie vel glorie innititur
deo/ ꝙ nullatenus in ſe. Et ita de ſanctis
quanto ꝑfectiores: tãto humilius ⁊ reue
renti⁹ in adiutoriũ dei reſiliũt ¶ Quocõ
tra de reprobis. q̃ magis refugiũt a deo ⁊
ad ſe cõfugiunt: quo dãnabilius puniũt̾
q̃m in ipſis eſt amor ſui/ vſq̃ꝫ ad contem/
ptũ dei. ſicut in alijs eſt amor dei: vſq̃ꝫ ad
contẽptum ſui. ¶ Deniq̃ꝫ ſpes velut an/
cora. quantomin⁹ in arenulis fragilibus
⁊ fluidis humani auxilij figit̾/ tanto ſoli/
dius ⁊ certius ſupra firmã petrã (que xps
eſt) defixa ſtabilitur ¶ Ex ſi queſierit ali/
quis. q̃d igit̾ de illis quos nõ ſaluat de⁹:
Reſpõſum habeat ꝙ velut animalia pro
pter hoĩes creata ſunt: ad obſeq̃orum va
rietatẽ/ illa blandiẽdo/ iſta ſeuiẽdo. intel/
ligere ſic habem⁹ propter electorũ ſalutẽ
preſcitos eſſe formatos / ſiue nocere ſiue
obſequi conẽtur/ vt non glorie̾t oĩs vel
obſequẽs electꝭ/ vel aduerſans eis ¶ Neq̃ꝫ
tamẽ ita ſunt accipienda q̃ dicta ſunt: q̃ſi
tollatur libertas arbitrij Fortificat̾ ſiqui
dẽ magis ⁊ inſtituit̾/ ſed in deo viuifican
te ꝑ gratiã. que eſt velut anima quedã vi
tam habẽs in potentia ad vitã ſecũdam.
ad meritoriã videlicet opatõem. Itaq̃ꝫ ſi
cut opatõ animalis ꝓſupponit eſſe natu/
re. ſic opatõ ſpiritualis vitã gratie ¶ Sꝫ
neq̃ꝫ audiendus eſt Cicero. q vt libertatẽ
in hominibꝫ ſtatueret/ abſtulit a deo pro
uidentiã. Neq̃ꝫ rurſus ex aduerſo recipi/
end⁹ alter. qui diuinã prouidentiã ſic in/
ſtituere voluit/ vt arbitrio noſtro neceſſi/
tatẽ imponeret. Pro nefas etiã in pecca/
tis dicẽs deum velle ⁊ facere nos peccare

in manifeſtationē glorie ſue. Porro viam mediā ꝛ regiā tradit theologia reuelata fide ſubnixa. q̄ gradiēdū eſt etiā vbi ratiocinationis ꝯrie diſſolutio plena nō pateret.

T Monicus. ¶ Exiſtimo ꝙ has ſnīas nec inexpti ſatis capiūt/nec expientiā dare poteſt induſtria/niſi ꝑueniēte in bñdictionibus dulcedinis ꝛ coopante dei grā/ineffabili valde mō. Et hoc ē dei donū ſcire a q̄ poſtulāda ſit ꝛ imperrāda talis grā. Multa eni dicim⁹ ꝛ deficim⁹. verbū aūt abbreuiatū ꝛ ꝯſummatū facit ſapiētia/ dū i animas ſanctas ſe trāffert. delicias ſuas cōputans eē cū filijs hoim. in quib⁹ bñplacitū eſt deo/q2 ſperauerūt ſup miſcdia ei⁹. Sz ecce iam aduesſpaſcit ꝛ inclinata ē dies qū ad ſe me vocat op⁹ dei/ſimul ꝛ vie laſſitudo quietē te petere ſuadet. Expectet ꝑ reliquis (multa eni querēda ſupſunt) ſequēs dies. ¶ Volucer ¶ Expectet placet ſi pri⁹ audieris ſub exēplari modulamie/q̄lis ſit vt eū recogites/germani tui ſtatus.

Quintū et vltimū

metrū primi libri dactilicū tetrametrū hypercatalecticū. currit cū quinto quarti de conſo. phi. Boetij Si quis arcturi.

V Nus e multis nauta profundo
Dum regit nauē. ventus ꝛ imber
Et procellarum turbida moles
Si repētinis motibus vrgent
Proximaz nautis crebro minantes
Naufrage cladem mortis adeſſe
Nititur/fiſus arte magiſtra
Nil inexpertum corde pauenti
Segniter linquens omnia ſolers
Tentat/vt nauis litora captet
¶ Si mali vero tanta moleſtat
Seuiens peſtis/iamq̄ꝫ latratu
Terret auditum ſcilla canino/
Attrahens gulpho cuncta voraci
Non opem poſſunt ferre ſodales
Pars et in preceps vltro laborat
Scitq̄ꝫ nauclerum ſtertere puppi
Obſtupet talis quis/nihil vltra
Viribus fidit/ſpes nec in arte eſt
Reſpicit celum vota deo dat
Aut mari ſeſe deijcit alto
Nudus enatans. ſi ſcopuloſum
Prominens ſaxum ſuſcipit ipſum
Vel ſinu tuti conditur antri
Laudat excelſum/gratior illi
Dicit euaſi ſorte benigna

¶ O reſeruatum ſanctius olim
Obſequi fas ſit xpe tibi me
Rurſus aut ſi me nauigio das
Vtar illo fac proſperiore.

¶ Explicit liber primus.

Incipit liber ſecūdus.

Proſa prima. Monicus.

Ecce nobis/ o volucer/altera dies fulſit illa ꝯtinuaueris ꝑ cor effari/q̄ cepta ſunt ¶ Volucer Meminiſti puto ſub quali ſilitudine finē accepit heſterna collocutio. Nō oino diſſimiliter/ nūc aduena nr̄ ex ꝓcella publici ciuiliſq̄ꝫ naufragij ꝯſulte fugiēs/ in locū ſatis abditū/velut in quādā ſecuritatis inſulā ſe recepit. Illic more ſolitarij ſedens leuat ſe ſup ſe. theologiā habēs ꝯſolatricē/que doctrix eſt diſcipline dei ꝛ electrix operū illi⁹. q̄ ſobrietatē ꝛ prudētiā docet ꝛ iuſticiā ꝛ virtutem/quib⁹ vtili⁹ nihil ē in vita hoib⁹. Hec erigit ad ſpem futuroꝝ/ quēadmoduz tetigimus/aſſerens ꝙ nō ſunt ꝯdigne paſſiones hui⁹ tpis ad futurā gloriā que reuelabit in nobis. Addēs ꝙ ſpes non ꝯfundit. ita tn̄ ſi ſit vera ſpes. nō ficta. nō fallax. nō temeraria. ¶ Eſt itaq̄ꝫ repromiſſio neq̄ſſima/fallēs q̄ꝫ plurimos blādiētes ſibi vtere mūdo dum etas florida eſt/ꝯuerti poteris cū voles/tanq̄ꝫ videlicet ex ꝓprijs virib⁹ nō dei dono fiat ꝯuerſio. ¶ Sūt ꝛ alij q̄s eo periculoſi⁹ q̄ ſubtili⁹ decipit eſtimatio ſua dū caſus peccatoꝝ varios q̄s ꝑpetiuntur emēdare nō curāt. vtunt poti⁹ ad ſupbiaz. reputantes ſimile aliq̄d ſecū fieri cū aplo/ cui dat⁹ ē ſtimul⁹ carnis: ne magnitudo reuelationū extolleret eū. eis aūt ſicut aiunt ne magnitudo virtutū ¶ Ab alijs migrat Iudas. i. ꝯfeſſio ꝓpter multitudinē futuritis. Tedet eni ꝛ pudet eos totiēs ad ꝯfeſſores deducere lapſus ſuos/ a q̄b⁹ abſtinere vel nequeūt dño ꝑmittēte. vel nō ſatis volūt. ¶ Sūt q̄s ſcrupuloꝝ inq̄etudo/ ꝛ cordis puſillanimitas ita ꝑturbat vt vix relictus ſit i eis ſpei loc⁹. ¶ Sufficit alijs ſcire de ſpe ꝑ intellectū diſſerere/ dicentib⁹ in deo ſolo ſpem eē reponēdā q̄s neſciat: veꝝ apud tales null⁹ pene ſpei vel ſenſus vel effect⁹ ē. ¶ Inuenies alios ſperātes in miſericordia dei/ q̄s ad hoīes nulla flectit miſericordia. venia nulla pꝫ. ¶ Quid ꝙ deſperāt alij de dei bonitate/ ſi non ſuauitatem V

dulcedinis ſue experimēto iugi guſtēt. quaſi
iam e͛e velint nō ſpe ſed ipa re beati/ ⁊ poſſi
dere hereditate ſanctuariū dei. neqꝫ eſſe in
laboribꝫ hoim/ neqꝫ cū hoibꝫ ꝑ tentatōnes
flagellari. ¶ Alios videre eſt dū eos pau-
lulū viſitat deꝰ in opulento ⁊ intimo bone
ſpei ſenſu ꝓtinus extolli/ ſibi magnos eſſe
proprie vite negligentes/ et ſeueros aliene
cenſores/ arrogātiores demū/ vnde humi-
liores coraꝫ deo ⁊ hoibꝫ ⁊ ſibi viliores eſſe
debuerāt. Quid porro dicemꝰ de duplici-
bus corde qui duabꝫ vijs niti voluērt. ſpem
in mundo ponere. ⁊ ſpem in celo collocare
cupientes. Quid rurſus de ingratis largi-
tori deo/ ꝓ omnibꝫ bonis vel nature vl' for
tune vel grē. Qui vtinā ſaperēt illā ſapiē-
tis graue vocē. Ingrati ſpes tanqꝫ hiber-
nalis glacies euaneſcet. ¶ Alioꝝ vox iſta
eſt. certus ſum me ſaluandū. neqꝫ eni fecit
me deꝰ vt dānaret/ qui vult oēs homies ſal
uos fieri. ¶ Maior eſt iniqtas mea dicit
aliꝰ/ imitator Cayn/ qꝫ vt veniam merear.
q̇d conabor. q̇d ſperabo? ¶ Paris habe-
nis vtit̄ alter certā dānationē ſuā ꝓ incerta
faciēs. quicq̇d inq̇t egero bonū ſit aut ma
lum/ qd̄ de me ſtatuit deꝰ illud fiet. Miruꝫ
vero cur nō vtit̄ argumēto ſimili dū medi-
cinā vt ſanet̄ vel cibū vt viuat ſumere mo-
netur. qꝛ ꝑſciuit vtiqꝫ deus/ qn̄ morief̄ aut
a viuet? ¶ Monicus ¶ Beatꝰ eſt volucer/
cuiꝰ eſt vere nomen dn̄i ſpes eius. ⁊ non re
ſpexit in vanitates ⁊ inſanias falſas/ qua-
les cōmemoraſti. Sed reuertor ad aduc-
nam noſtrum. Nōne queſo retorquet fre-
quens ſue ꝯſiderationis oculos ad p̄teri-
ta/ que vel ꝑtulit vel alioꝝ exemplo ꝑferre
potuit? ¶ Volucer ¶ Retorquet quidē/ et
id crebro grās inter triſticiaꝫ ſimul ⁊ gau-
diū. ſpem ⁊ metuꝫ agens deo. nihil ſolicitꝰ
iuxta monitōeꝫ apl̄i. niſi vt petitiones ſue
innoteſcāt apud deū/ ꝓ ſua ſuorūqꝫ libera
tione. conſolatione. ⁊ ſalute. ¶ Monicus
¶ Iuſte vero grās agit. quis eni nō eū fe-
licem ex hoc vno ſi cetera deeſſent/ iudica-
uerit qꝛ deformiſſimā ⁊ horridā nedū ciui-
tatis ꝑclariſſime. ſed totiꝰ regni nuꝑ florē-
tiſſimi deſolationē/ non dicā experiri in ſe
ſed nec oculis inſpicere cōpellit̄? Nōne le-
gimus Auguſtinū ea tempeſtate q̄ obſide
bat̄ ciuitas ſua/ potiꝰ mortē a dn̄o petijſſe
et impetraſſe ꝓ magno munere. qꝫ qꝛ mala
gentis ſue corā cernere cogeret̄? Hic ⁊ ma-
tathias princeps dū videret mala que fie-

bāt in ppl'o iuda ⁊ hierl'm. Ve mihi ait. vt
q̇d natꝰ ſuꝫ videre ꝯtritōeꝫ ppl'i mei/ ⁊ ꝯtri
tionē ciuitatis ſancte. ⁊ ſedere illic cū dat̄ i
manibꝫ inimicoꝝ. Nota ē hiſtoria de cato
ne q̇ mortē cruētā inferre ſibi maluit/ qꝫ in
diſcidio ciuili viuere/ ipmqꝫ videre tāte tē
peſtatis auctorē. ¶ Volucer ¶ Eſt vt di-
cis monice. Ponit nihilominus crebro p̄
oculis cordis ſui/ q̄t indigniſſimas ſubſā-
natōnes. q̄t opprobria peſſimoꝝ. imo for-
taſſe carceres ⁊ vicula. multos ex innocēti
bus caris ſuis. ꝓ fide. ꝓ iuſticia. ꝓ pace rei
publice. ꝓ integritate regal' dominij/ ꝑpeti
neceſſe ē. Quinetiā videre ſibi videt̄/ non-
nullis h̄ accidere eo dūtaxat qꝛ ſibi vel affi
nitate vl' familiaritate vel cauſe ſil'is defen
ſione/ pariqꝫ zelo ꝯiūcti ſūt. Eis obiectari
p̄terea/ qꝛ magꝰ mali radix ⁊ origo ab illo ꝓ
ceſſerit ⁊ aucta ſit. Veniſſe aūt tps qn̄ iudi
ciū cū ſuis recipiet/ imo ⁊ refuga factꝰ. exul
ignomioſus ⁊ abiectꝰ/ nec aſpectu publico
dignꝰ/ iā recipi. ¶ Atuero traijcit has ⁊ ſi-
miles ꝯtumelias/ i ſpem vite eterne/ ſciens
qꝛ nō ē ſeruꝰ maior dn̄o ſuo/ quē nedū beel
zebub appellarūt/ ſꝫ ad mortē vſqꝫ ꝑſecuti
ſūt. Formidat ꝓinde qꝛ apud deū nō ſit di
gnus habitꝰ/ q̇ cū alijs ſil'ia pateret̄. aut tē-
perauit i illo flagellū ſuū q̇ vincit i marty-
ribꝫ/ ꝑcēdo ꝯfeſſoribꝫ. Aut noluit benigni
tas ſua addere triſticiā ſuꝑ triſticiā/ ſuis ꝓ
ſe orātibꝫ amicis. nec veritatē in eiꝰ oppro
brio vehemētiꝰ ꝯculcari. Aut ad extremuꝫ
reſuat ipm ad alia certamina. Aut ita fieri
voluit/ q̄tinꝰ i ſolitudine q̄dā ſegregatꝰ exer
citet̄ liberiꝰ/ ⁊ ſcopat ſpm̄ ſuuꝫ/ recogitans
oēs ānos ſuos i amaritudīe aīe ſue/ vt ſan-
ctius deinceps ad anteriora ſe extēdat.
Monicꝰ ¶ Spero volucer ꝙ vtet oīa in bo
nū deꝰ. cuiꝰ ſapīa attigit a fine vſqꝫ ad finē
fortit̄/ ⁊ diſponit oīa ſuauit/ q̄lē ei comiteꝫ
eſſe p̄memoratꝰ es. ¶ Volucer ¶ Cōfidit
talit̄ euētuꝝ ſibi deo ꝓpicio. ⁊ i hac medita
tione ꝯſtituit alterā ſue ꝯſolatōis cām p̄ci
puā/ q̇ verſat̄ i reuelatōne regiminis mūdi/ ꝑ
ſcripturā ſacrā q̄ deo dicit. oīa in ſapīa feci
ſti. Et rurſus Oia quecūqꝫ voluit dn̄s fec
in celo ⁊ i t̄ra i mari ⁊ i oibꝫ abyſſis. q̄ volū-
tas ſicut ſp efficax. ſic ⁊ iuſta ē/ ſine q̄ factū
eſt nihil/ vſqꝫ adeo qꝛ neqꝫ foliū ab arbore
neqꝫ paſſer i terrā/ dicēte xp̄o/ cadit ſine ea.
Vehemēs ꝓſus h̄ ē diuine libertatis i omī
actōe ꝯcurrētis expſſio. Cui volūtati nr̄a
vt ꝯformet̄ optet. Nā q̄s es o hō/ loquitur

theologia/ q̄ diuine volūtati ꝓſumis obſi/
ſtere/ vl' aduerſus eā temerariꝰ murmurare
Uide q̇d equiꝰ ē. Aut te volūtati diuie cō/
formādo ſubdere. Aut q̄ ipa tue ſubſuiat
volūtati ¶ Hāc ſolidā de diuia ꝓuidētia
veritatē ſi phia plene potuiſſ; attigere/ vel
ſuis eā ſectatoribꝰ demōſtrare/ theologiā;
ſupaddi ꝑ reuelatōez nō ita neceſſe fuerat/
ꝗuis voluerit alios deꝰ q̄ phos ꝯgnitōis
huiꝰ ſaluberrime ꝑticipes fieri. Phis vero
ſic eueit vt maior eoꝝ numerꝰ poneret deū
nō minori neceſſitate/ q̄ ſolem agere quic/
quid agit. Unde ſic libet depromere.

Primū metrū secū/

di li. dactilicū adoniū dimetrū catalecticū
currēs cū vltio primi ꝯſ. phi. nubibꝰ atris

Sol radianti
Luce coruſcus
Lumina fundit
Semper eodem
Miſſa tenore.
Neſcit auaros
Condere vultus
Non ſibi fas eſt
Quin ſua virtus
Largiter omnis
Influat orbi
¶ Philoſophantum
Turba priorum
Lege coheret
Hac dominantem.
Libera dicunt
Non ſibi vis eſt
Influa mundo
Qua valeat plus
Aut minus vti.
Perpetuata
Lege gubernans
Jugiter vna
Mens ſua fato
Stringitur arto.
¶ Ergo rependi
Gratia qualis
Debet eidem
Id quia preſtat.
Preſtet oportet.
¶ Uana quid ores
Flectere querens
Ad tua vota
Qui manet idem.
¶ Deuius error
Iſte/ ſacrate
Religionis
Deſtruit omne
Robur et aufert
¶ Sed nec egere
Crede ſupremum
Quoq; creato
Sat ſibi laus eſt
Ut placet et vult
Dat ſine motu
Cuncta moueri

Secunda proſa ſe/

cundi libri

Philoſophia volucer nūq̇d nō
apō Boeciū vtrāq; ponit ⁊ ſal/
uat libertatē; / dei vic; ⁊ nature
cuiuſlibet vtētis rōe. ¶ Uolucer ¶ Cōſti
tutꝰ i ſupiori lumīe potuit ita videre Boe/
tiꝰ q̄lr̄ nec platonici nec ſtoici ī lumīe ſolo
phie ꝯſati viderūt. Alioq̇n ꝑpetuitatē mū
di/ vt alio mō nō attingā/ neq̄q̄ demōſtra
re conati fuiſſent/ ex carentia libertatis ad
vtrūlib; prime cauſe. de q̄ canit theologia
dixit ⁊ facta ſūt. mādauit ⁊ creata ſūt. Nec
mirādū h̄ in phis q̇ ꝑfectōe; ⁊ actōe; prīe
cauſe venabāt ex inſpectōe creature viſibi
lis/ in q̄ nō eſt ꝑ experimētū reꝑire/ q̄ aliq̄ ſit
aut poſſit eē creatō. Hinc ꝓ pricipio ꝑcre/
bruit apō eos ex nihilo nihil fieri. ſ; h̄ ali/
bi latiꝰ tractāda ſūt. Et amplectēda theolo
gie traditō ꝑ ſcripturā reuelatā q̄ diuīa vo
luntas agit ad extra libere. ꝯdictorie/ et ad
vtrūlibet/ ſic hiſtorial' ⁊ ꝓphetic' ſcripture
decurſus palā mōſtrat. Cuiꝰ rō ē quā phi
vel negauerūt vel neſcierūt. Deꝰ q̇ppe nō
ideo vult res ad extra fieri q: bone ſūt/ quē
admodū mouet̄ hūana volūtas ex obiectō
ne boni veri vel apparētis. Eſt e; potiꝰ q̄
ideo res ad extra bone ſunt q: deꝰ vult eas
tales eē/ adeo q̄ ſi vellet eas vl' nō eē vl' ali
ter eē. id q; iā bonū eēt. Propterea bn̄ enū
ciauit magnꝰ Ambroſiꝰ poſt Baſilium/ q̄
volūtas diuīa nature prima lex ē. Deniq;
volūtas etiā creata ſi ꝯcedat̄ immobilitati
circa volitōe; alicuiꝰ boni h̄ nō ē niſi reſpe
ctu finis. ⁊ eoꝝ ſine q̇bꝰ finis haberi n̄ pōt
Quis vero negauerit diuinā volūtatē nō
aliū habere finē quē velit/ niſi ſe. q̇m ꝓpter
ſe fecit oīa. ⁊ ꝓpter ſe erat anteq̄; fierent oīa.
qualia ꝯſtat non eſſe neceſſario ꝯnexa ad
volitionē ſeu ꝯſecutionē finis huiꝰ/ quare
nec neceſſario volita ſūt ¶ Secꝰ i coīcatō
ne diuinaꝝ perſonaꝝ ad intra/ que in ſua

neceſſitate ↄſiſtit ſicut i ſug neceſſitate vult
ſe de⁹. Qualis itaq̨ reputāda eēt diuia p/
fectio/ſi ex ꝓductōe creaturarū depēderet:
quas i ſui ↄparatōe ↄſtat eſſe q̄ſi nihilū et
inane. Ita vt mirādū potius videat̄ imen
ſam pfectōez fuiſſe dignatā res tāte imp̄fe/
ctionis/ ꝛ cuiuſdāʒ vilitatis ꝓducere ac re/
gere. q̄s ſi rep̄ēte deſtrueret vel in vnū con/
funderet. quis ei dicere poſſet. cur ita facis
¶ Quinetiā theologia volēs ampli⁹ capti
uare oēm intellectū in obſequiū fidei ꝓpo/
ſuit in memoriā diuinoꝝ mirabiliū/ eſcaʒ
quā dedit dn̄s timētib⁹ ſe in euchariſtie ſa
cramēto/ vbi relucet incōp̄rehēſibiliter ꝙ
ſup oēm ſenſuʒ. ſup oēm nature cōis ordi/
nē/deus pōt/ ſcit ꝛ vult q̄tidie mirabiliter
A opari. ¶ Ad ↄſolationē igit̄ aduene nr̄i p
recogitatis alioꝝ calamitatib⁹ ꝛ anguſtijs
theologia ſumit initiū a prima ꝛ ſupma cā
que de⁹ eſt. In cui⁹ ditione cūcta ſunt poſi
ta. ꝛ nō eſt q̄ ſue poſſit reſiſtere voluntati.
Dehinc ad inferiores effectus ſe deflectit.
Phia vero ↄuerſuʒ vt ſepius ꝓceſſuʒ reti/
net ab inferiorib⁹ et cognitis/ ad ſupiores
et latētes cauſas/ductu rōnis ſe ſubleuās.
¶ Occurrit aūt primit⁹ in h̄ ꝓceſſu mirabi
litas rerū infra labētiū. variabilitas ſortis
hūane/q̄ nunq̄ in eodē ſtatu pmanet. De
niq̨ ↄfuſio quedā ꝛ imp̄fectio eoꝝ oīm q̄
mūdus inferior oſtētat vt ſūt diuitie. opes
dignitates. regna. gloria. voluptates q̄ fre
quētius in ↄtraria dilabūt̄. Sed inchoat
protin⁹ ab alto pegrinus nr̄ fide fultus. Et
q̄m ſicut ſolēt maiores mot⁹ impedire mi/
nores ita grauioris mali recogitatio ſuffe
rentiā lenioris facit eq̄nimiorē. Vult ecce
ſupmus iudex deus ꝓut edocet theologia
ꝙ ab initio mūdi vſq̨ hodie ꝛ i ſecula/ſup
plicijs infernalib⁹ āgeli multi ꝛ hoīes cru/
cient̄. vult alios in purgatorij locis penis
tradi. ↄqueri n̄ audes neq̨ debes/ vult aūt
viatores hoīes tribulatōnib⁹ multis exer/
ceri. Tu q̄s es qui querulando ↄtradicas
Quid magnū ſi corruūt ꝛ pereūt q̄n̄q̨ pi/
tura. ſi moriunt̄ aliq̄n morituri: Hoc vero
magnuʒ eſt elaborare q̄ fine ↄcludat̄ vita/
ſemp victura/ vel i ſocietate beatoꝝ vel in
dānatoꝝ calamitate. ¶ Monicus ‖ Sē
tio volucer ꝙ i alienoꝝ ſicut ꝛ i ꝓprioꝝ ma
loꝝ meditatōe/ↄtent⁹ nō eſt aduena nr̄ in/
fima ſectari ſcādit ꝓtin⁹ ad ſupma velut in
arcē ſupra quā nō eſt altera. videat aūt ne
cadat. Eſt eni vt aiūt lapſus iſte ſapiētiū ō

prouidētia dei cū arbitrij libertate. Vide/
at inſup ne dū fragilib⁹ ꝛ caligātib⁹ oculis
incircūſcriptibile lumē nitit̄ attingere/de/
mergat̄ i tenebras dēſiores exēplo nictico
racis/ qđ inducit Areſto. ad nitidiſſimam
ſolis lucē. ¶ Volucer ‖ Tutat̄ eū monice
fides illuminās tenebras ſuas/ ꝛ aciē men
tis inualidā ſua luce colluſtrat/ vt in tā ex/
cellenti lumie figi poſſit/ eiq̨ ſit delectabi/
le. iocundū. ꝛ ſalubre/ videre lumē diuinū
qđ abſq̨ ea odioſuʒ foret noxium ꝛ triſte:
Proinde iā accepiſti q̄d de cogitatōne ne
dū aliene ſed ꝓprie dānationis agit. ¶ Ve D
rū tn̄ ad intelligētiā hui⁹ rei ne vel incredi/
bilis vel ſcādaloſa ſit ad cognoſcēdū. Pre
terea q̄liter ꝛ in q̄b⁹ hūana volūtas diuine
debeat ↄformari/ rememorāda ē diſtinctō
de triplici volūtate/ ꝓut ad oēm appetituʒ
nomē volūtatis ſe ꝓtendit. ¶ Eſt in ſupre
mo ꝓprie dicta volūtas rōnalis inſita por/
tioni ſue ſupiori/ q̄ ad leges ↄuertitur eter/
nas. vel ad vnicā poti⁹ eternitatis legē ſua
fecūditate ſeu virtuoſitate multiplicē. Eſt
eni iuxta ſapientē dei ſpūs vnicus ꝛ multi
plex. Hec volūtas ita ſemp ↄformis eē te/
netur diuine volūtati cognite/ vt aduerſuſ
beneplacitū ſuū nunq̨ remurmuret quaſi
vel iniuſta ſit/ vel irrōnabilis aut incōpo/
ſita/ crudelis ꝛ inuida. Hec volūtas i bea/
tis ſpiritib⁹ ita diuīe ↄiūcta eſt immobili/
ter/ vt ſicut ipi cū deo vn⁹ ſunt ſpūs. ita ſit
vnū velle ꝛ vnū nolle/ qđ amicoꝝ eſſe ꝓpri
um etiam phia tradit. Hinc p pſal̄. Abſor
pti ſunt iuncti petre iudices eoꝝ. Que pe/
tra xp̄s eſt ꝛ de⁹. q꞉ xp̄s de⁹ cui ſancti iudi/
ces ſeculi ita iūcti ſunt vt abſorpti videan/
tur in deo ꝛ vnū facti in ↄmunione volun
tatū cū eo. Porro volūtas h̄ i viatorib⁹ bo
nis diuīe volūtati cognite. licet mobiliter:
ↄformis ē/ orās ex inſtituto xp̄i. Fiat volū
tas tua ſicut i celo ꝛ i terra. qđ in orōne ſua
ſeruauit dicēs in agonia poſit⁹. Abba pr̄:
oīa poſſibilia ſūt. trāffer hūc calicē a me. ſʒ
nō qđ ego volo ſʒ qđ tu. Cōſiſtit in hac cō
formitate ꝛ applicatōe volūtatꝭ ad primā
et inobliq̄bilē regulā diuine volūtatis re/
ctitudo cordis nr̄i/ quā ↄſequit̄ exultatio/
leticia/ pax/ iocūditas/ ac vniuerſalit̄ oē bo
nū/ qđ vidēs in ſpū ꝓpha clamauit. Quaʒ
bon⁹ iſrael de⁹ his q̄ recto ſūt corde: Quo
ↄtra peſſim⁹ iudicat̄ deus ab habētib⁹ cor
diſtortū/ q̄lit̄ ē i hoīb⁹ malis hic i via. flexi/
biliter tn̄. in dānatis vero cū obduratione

ſempiterna. ¶ Altera volūtas ē īſerta portōtioni rōis inferioris. q̄ q̄dē altera dr̄ nō in ſubſtātia. ſʒ qr ꝯuertit ad leges vel res inferiores/ elōgata quodāmō a prima luce/ virtute eo tenebroſior ꝛ debilior effecta/ q̄ magis ac magis ī inferiorꝫ oblectatōē ꝛ viſione ſe ꝯuertit innectit ꝛ demergit. Ita vt nequeat q̄n̄qȝ oculos tenebris aſſuetos/ ī ſupernā veritatis lucē attollere. Sicut oculus carnis poſitꝰ ꝛ recluſus vbi ſol materialis occidit vel occaſui ꝓximꝰ ē caligat. hāc volūtatē inferioris portionis q̄n̄qȝ vocamus appetitū ſenſualē nō generalit/ ſʒ put natꝰ eſt obedire rōni. ꝛ ita liber ē ꝑ participationē. Scd̄m quam voluntatē ꝑmittit nos deꝰ multa velle vel optare fieri/ quorū oppoſita vult abſolute diuina ſua volūtas vt pius filiꝰ bona volūtate vult patrē viuere/ quē deus mori ſtatuit. Hec tñ in tantū recta eſt ſi volūtati ſuꝑioris rōnis/ ſicut illa diuine/ nequaq̄ȝ remurmuret. ¶ Tertio modo ſub volūtatis noīe late ſumpto cōplectit ōis appetitꝰ/ qui nō ꝯiunctā rationē ſequi hʒ. vt eſt in hoīb de duplici volūtate priori. ſed regit ꝛ dirigit tm̄modo/ q̄ſi regulata ab intelligētia infallibili que deꝰ eſt. qui ſic res ordinat/ vt eas ꝓprios motꝰ agere ſinat. Propterea volūtas hec nullo pacto ꝯrio pōt eſſe vel aduerſa diuine volūtati. cuiꝰ ſolius influxū vel inſtinctū ꝯſequit. Quo fit vt in brutis nō habētib coniunctā ſibi rationē culpa careant motꝰ ſenſuales/ quales in ſingulis variant ſm naturā huiꝰ ſpēi vel illiꝰ/ q̄s oēs in hoīb q̄dā modo aggregatos inſpicimus.

a Secundū metrū ſecundi li.

dactilicū archilochium ꝯſtans tetrametro buccolico ꝛ trib trocheis. cōcordat vltimo boetij. Quā varijs terras. ſi cōbinent linee due in vnū verſum.

Quot ſubiecta modis animalia
Paſſionibus ſunt
Crudelis leo. tigris ꝛ aſpera
Ruit aper furore.
Indomitus ſiluas onager colit
Unicornis atrox
Laſciuit vitulus. petulans caper
Et equus ſuperbus
Aſtus fraus vulpi. lepori timor
Os vorax lupis eſt
Liuidus eſt catulus. ſus ſordida
Tardus eſt aſellus
Urſa ferox. prudens elephas/ ſibi
Caſtitas amica.
Turtur fida pari ſimplex quoqȝ
Stulta corde perdix
Pauo glorius et zelotipus
Eſt auara cornix
Felle columba caret. canit omina
Bubo dira planctu
Eſt apis arguta mira facit
Arte mel fauoſqȝ
Prouida ſe formica regit/ pigra
Uult cicada ſoles
Niſus aues. lucius piſces rapit
Eſt odor vulturi
Pugnaci gallus eſt pectore.
Miluus eſt inerti
Quis philomena modos veſtros capit
Ac alauda veſtros
¶ Tales innumeras animalibus
Inditas videbis
Conditiones/ quas natura dat
Alma cuiqȝ ſparſim
Omnia ꝑpulcro regit ordine
Noxia nulla culpat
Nullus et error ineſt/ induſtria
Cuiqȝ mira valde
¶ Aſt hominis ratio complectitur
Omne tale ſparſim
Per varias ſpecies rectrix data
Cui neceſſe cunctos
Affectus iuſto moderamine
Temperet regatqȝ
Si renuit peccat/ fit ſeruaqȝ
Turpiorqȝ brutis
¶ Stet ratio/ fiet ſibi ſubditus
Eius appetitus
Et dominatur ei/ qꝫ ſi nequit
Haud ream putato

Proſa tertia ſecundi li. ¶ Monicus. b

Miſeret me mei vehemēter meiqȝ ſimiliū crede volucer dū iſta perpendo. videns iniq̄tatē ꝛ cōtradictionē in hoīm ciuitate. vel regno ſpūali vbi ſumma tranquillitas eē debuerat/ vbi par erat volūtatē quālibet inferiorē parere ſuꝑiori/ ſʒ hoc euerſo turbatoqȝ ordine vt pax abſcedat neceſſe ē. nā pax q̄d aliud eſt q̄ȝ ordinis trāquillitas in imꝑando ꝛ obediēdo. ¶ Volucer ¶ Obedit monice ſi validū fuerit. ſi viuax ꝛ efficax imperiū/ cuiuſmodi viuacitatē/ grā virtuteſqȝ cōferunt

ꝑcipue iugis exercitatio volũtatis ſuꝑiorꝫ
vt ad diuinã ſe ↄuertat videat. obſeruet in
hereat. Ita ei fiet vt ipa roboretᷣ/ ꝛ debilite
tur inferioꝛ i tractu ſuo. aptioꝛ effecta ſuſci
pere formã vel influxũ ſeu virtutẽ a ſuꝑio/
ri deriuatã. Imitãdꝰ ẽ ihs factꝰ nobis a dõ
ſapiẽ. q̃ ſuſcepit ꝛ oñdit in ſe q̃d agere de/
beamꝰ. In q̄ p̄ter volũtatẽ diuinã (erat eñi
deꝰ) triplex quã diximꝰ volũtas inuẽta eſt.
Voluit ſm̃ primã aſſidue q̃cq̃d deꝰ voluit
laudãs ꝛ approbãs ordinem diuine ſapie
bonitatis/ ꝛ iuſticie/ in oĩbꝫ q̃cũq3 voluit ꝛ
fecit in celo ꝑ ſaluatõez. in oĩbꝫ abyſſis per
dãnatõez. in terra ꝛ in mari ꝑ quãdã ſaluã
doꝝ ꝛ dãnãdoꝝ variã agitatõez. Nos ita/
q3 ihm ſm̃ hãc volũtatẽ debemꝰ imitari. et
ſi nõ vſq̃quaq3 poſſimꝰ ex equo/ dũ hic vi/
uimꝰ/ q̃ñ nõdũ ↄfirmati ſumꝰ. q̃ñ ꝑ alterã
ſecũdaꝝ volũtatũ diſtrahi põt in nobis h̄
volũtas ꝛ turbari. imo ꝛ ab actu ſuo peni/
tus impediri/ ſicut ꝛ iudiciũ ſuꝑioris rõis
ſm̃ qõ dirigitᷣ/ põt abſorberi. Secꝰ in xp̄o
ſicut in beatis. q: ſm̃ hãc portõem beatus
fuit in via xp̄s. Nihilominꝰ h̄ voluntas in
xp̄o voluit vt inferioꝛ duplex volũtas age
ret motꝰ ſuos in oĩbꝫ abſq3 pctõ. hic doluit
hinc triſtis ꝛ meſtꝰ fuit. hic orauit. hic miſe
ricordia motꝰ eſt ſuꝑ turbas ꝛ egrotos. hic
lacrimatꝰ eſt. hinc ↄqueſtꝰ eſt/ tãq3 ſenſuali
tatis aduocatꝰ. deꝰ deus meꝰ vt q̃d dereliq̃/
ſti me/ q̃ñ portio inferioꝛ abſq3 vlliꝰ ↄſola/
tionis redundãtia ſuꝑioris ad eã/ dimerſa
erat in acerbiſſime paſſionis abyſſum. Re/
mo aũt vnq̃ carnẽ ſuã odio habuit. Hinc
poſtremo cũ clamore valido ꝛ lacrimis dõ
ſupplicãs. expirauit. Exẽplũ igitᷣ nobiſ
dedit deꝰ vt queãdmodũ iuxta hanc dupli
cẽ volũtatẽ fecit. ſcõm quã erat viatoꝛ. Ita
et nos faciamꝰ/ tã ꝓ nobis q̃3 ꝓ fratribꝫ plo
remꝰ. oremꝰ. triſtes ſimꝰ. et clamemꝰ/ q: ſic
eſt volũtas dei cui ſuꝑioꝛ nr̃a volũtas cõ/
formis ẽ/ ſi bona ẽ. Cõſurgit inde meritũ
multiplex ſi nõ dimouetᷣ a ſtatõe ſua. h̄ ẽ ſi
ꝓpter motꝰ inferiores illiꝰ duplicis volũta/
tis nihil vſpiã mali agit qõ diuine ſit ad/
E uerſuz. Monicꝰ. Sed q̃d aget pauꝑ/
culꝰ ꝛ infelix viatoꝛ venũdatꝰ ſub pctõ ſen/
tiẽs cũ aplo aliã legẽ in mẽbris ſuis repu/
gnãtẽ legi mẽtis ſue/ ꝛ captiuãtẽ ſub pctõ/
q̃lẽ phi experti ſũt. Quis ei viuẽs exps eẽ pt
ſ3 origĩalis cã tãte corruptõis fuit eis inco
gnita quã theologia reuelauit. Nõne dũ co
natᷣ animꝰ aſſurgere ilico q̃ſi paralyſi diſſo
lutꝰ aut debilitatꝰ coluber relabitᷣ. Ve nobꝫ
viatoribꝫ q̃s fatigat ꝛ ſepiꝰ inturbat volũ
tas iferioris rõis. enitẽs ad ſe trahere ſuꝑi
orẽ rectricẽ volũtatẽ/ põdere q̄ui fomitꝫ ori
ginalis/ q̄uioꝛi pctĩ actualis/ q̄uiſſimo ĩue
terate ↄſuetudĩs. ꝛ ſuꝑ oẽm modũ ingenti
mole obduratõis/ q̃lit ĩ xp̄o nec fuit nec eẽ
potuit. nec ſilr̃ ẽ in btĩs. Voluce. Ex
clamemꝰ monice cuꝫ aplo. Infelix ego hõ
q̃s me liberabit de corꝑe mortis hꝰ. Sub
inde rũdeamꝰ. Grã dei ꝑ ihm xp̄m. Dicãꝰ
eidẽ. fiat nobꝫ dñe ſm̃ iudiciũ atq3 deſideriũ
nõ inferioris ſ3 ſuꝑioris rõis atq3 volũta/
tis. fiat ĩ nobꝫ ſicut ĩ celo fit vbi motꝰ regl'a/
ris primi mobilis tãq3 rõnalis/ tꝑat obui
as reuolutões orbiũ ĩferioꝝ ſiue planetaꝝ.
Porro ↄnitamur vt poſſumꝰ retinẽtes ſal
tẽ in ſuſpẽſo q̃dã/ liberꝝ arbitriũ ne p̄cipitã
ter eliciat actum ſuũ q̃m ĩ hac vi ſuſpẽſiua
(ſit velle ſit nolle ſit actꝰ medius) ſaluatᷣ p̄ci
pue libertas arbitrij ꝛ ſua ĩ nobis vtilitas:
Alioq̃n ſine ſuſpẽſiõe tali vel reniſu volũ/
tas ĩferioꝛ fortificatᷣ aſſidue. rebellioꝛ q̃3 ꝛ ĩ
domabilioꝛ efficitᷣ/ vſq3 adeo q̄ ſiliis fit iu/
mẽtis inſipiẽtibꝫ q̃ carẽt arbitrij volũtate
ſuꝑma. imo ꝓ plurimũ differt. q: ſubſter
nit ꝛ ſuire facit ſue libidini dñã3 volũtatẽ
deterioꝛ effecta brutꝫ. q̃ ſeuiſſima ẽ iniuſti/
cia ferẽs arma. Omittamꝰ eos q̃s ad hãc
ſuitutẽ malicia ꝑtrahit. loq̃mur illos q̃ iu
diciũ rõis (q̃ libertas radicatᷣ) vl' nullũ hñt
vt infãtes ꝛ fatui. vel imꝑfectũ vt pueri vel
ĩualidũ vt femie. nãq3 variũ ꝛ mutabile ſꝑ
femia. Nõ ſi cã cogĩtatᷣ cur pueroꝝ ſit imꝑ
fectũ ꝛ mulierũ ĩualidũ iudiciũ. Credi nõ
põt quãtã turbã hmõi pueroꝝ ꝛ puellarũ
intᷣ barbatos hoĩes expimur. Multi mul
ta ſuꝑ hac re locuti ſunt. aſtrologi. medici.
phi. ꝛ hi vario mõ. poete. magici. ꝓphe falſi
vel idolatre. Propheta verꝰ tandẽ dixit de
deo. Qui finxit ſigillatĩ corda coꝝ. q̃ intel
ligit oĩa opa coꝝ. Et ſapiẽs. Coꝛ regis in
manu dei ẽ q̃cũq3 voluerit/ declinabit illõ
Qui ſm̃ aplm. Cuiꝰ vult miſeretᷣ. ꝛ quem
vult indurat. Theologia ꝓo recipiẽs ex oĩ
bus prioꝝ dictis id qõ ꝓbabiliꝰ ẽ. ꝛ impro
babilia reijciẽs/ ↄflat ꝛ colligit ꝓ ſtatu vie
ꝛ nature deſtitute cãm talẽ. Itaq3 ſic aĩa D
rõnalis depẽdet a corꝑali diſpoſitõe vel ar
monia. nõ q̃dẽ in eẽ cũ ſit ĩmaterialꝫ ꝛ ĩmoꝛ
talis. ſed in oꝑari in corꝑe. Ita ſm̃ varias
oꝑatões ſuas p̄ſupponit ꝛ req̃rit diuerſas
diſpoſitiones armonicas. vnã habet vt in

formet ꝛ ſuſtētet corpus. alterā vt vegetet ꝛ
augeat. alterā vt moueat ꝛ ſenſificet. Et h̄
quidē nō vno mō ſicut nec vnus ē tm̄ ſen
ſus carnis/ſed ē exterioꝛ ꝛ ē interioꝛ multi
plex. q̄s inter armonias nō dubiū q̄n pma
in pfectōe ſcda excedat. ſcdaz tertia. ꝛ ita de
reliq̄s. Necꝫ negat aliq̄s q̄n ī pdictis opa/
tionib9 vtat ꝛ egeat aīa rationalis organo
corporeo ſicut eſt forma corpis organici
phyſici hoīs in eē ꝯſtituēs. ¶ Verū ſup/
eſt alia pfectioꝛ opatio ratōnalis aīe ſupra
brutales. in q̄ ꝯuenit cū angelis quā opa/
tionē dicimus intellectualē. In q̄ radicat
libertas arbitrij q̄ libertas ē facultas ratio
nis ꝛ volūtatis. q2 nec volūtas ſine ratōne
eligeret. nec ratio ſine volūtate vellet. liber
tas idcirco ꝯplectit vtrāqꝫ vim. Rurſus h̄
opatio intellectualis q̄uis in ſe non ſit or
ganica. pſupponit tm̄ diſpoſitionē organi
cam in ſenſib9 pſertim interiorib9 pfectio/
rē lucidiorē ꝛ quietiorē q̄ aliqua ſit aliaꝝ
oēm eni intelligentē ſicut dicit areſto. ne/
ceſſe ē fantaſmata ſpeculari. Quāuis Aui
cē. ꝛ Algazel cū ſimilib9 tradiderint intelle
ctū deſup illuſtratōes ab intelligētijs ſine
ſenſu p̄uio vel inſpectōe fantaſmatū poſſe
ſuſcipe/hinc ꝓphetias ꝛ diuinatōes tā ī vi
gilia q̄ in ſomnijs ſaluare nitūt/ſicut aliq̄
tradiderūt fantaſias oēs brutoꝝ ꝛ hoīm a
celeſtib9 corporib9 exoriri. longū vero pſeq̄
eſſet opiones ſingulas. Redeam9 ad ꝯpen
diū. ꝛ dicam9 vt cepim9 q2 intelligēdo pri/
mitus ꝛ ſpēs intelligibiles eliciēdo/neceſ/
ſe ē fantaſmata ſpeculari. nō certe q̄liacūqꝫ
ſꝫ ordinata pura ꝛ lucida/ſi liberꝝ arbitriū
debeat eſſe pfectū ſtabile ꝛ integrū. Cū aūt
mille modis imo innumeris ꝯtingit iſtaꝫ
quā vſus liberi arbitrij p̄reqrit armonicā
diſpoſitōeꝫ nūc totalit̄ impediri/vt ī infan
tib9/ꝛ fatuis/ebrijs/ ꝛ amētib9 multis nūc
impfectā hr̄i vt ī pueris. nūc inſtabilē ꝛ va
riā vt in femis ꝛ in oīb9 generalit̄ q̄ varijs
paſſionib9 affecti ſūt. tandē integra vix ha
bet hmōi diſpoſitō ad queqꝫ intelligibilia
ꝓpt defectū ꝯſurgētē ex naturali vel accidē
tali ꝯplexiōe. Quo fit vt diuerſi vigeāt vſu
liberi arbitrij. q̄dā ī iſtis alteri ī alijs. ꝛ neq̄
q̄ in vtriſqꝫ. Quid dicim9 ō diuerſis hoīb9
cū varietatē ītā diuerſis tpib9. imo eodem
die ꝛ fere de momēto ī momētū cogſcat hō
q̄ ſe diſcuſſerit acriter/in ſeipo/dū famelic9
aliter iudicat q̄ replet9. ſobri9 q̄ ebri9. mā/
ſuet9 q̄ ira ſuccēſus. vigil q̄ ſomniculoſus
amās q̄ īuid9. ꝯtinēs q̄ libīdie ſtimulat9.
hūiliat9 q̄ exaltat9. Et ita ō reliq̄s ſine nūe
ro. Necꝫ tm̄ adhuc attigim9 melācolicas fā
taſias q̄s infinitas medici tradūt ex hūoꝝ
corruptōe varia generatas. formata ei grā
exēpli/fātaſia fumis groſſis obtenebrata/
fātaſmata trorīs ꝛ horrorꝫ/ſic puer ſol9 ī te
nebris inde clamās ꝛ fugiēs. Quia ex re ſp
triſtes ſūt aliq̄. aliq̄ e diuerſo iocularit̄ leti.

Tertiū metrū ſecū/

di. dactilicū pētamerꝫ ſaphicū.
Splendidi ſolis radij vidēdos
Exhibent ſeſe nitu fideli
Dum ſerenus ſit medioqꝫ purus
Aer. imo perſpicuo refulgens.
¶ Guttule roris/pluuie ve denſe
Rarus aut nimbus vel opaca nubes
Pendulum ſi ſe per inane librant
Frangitur circa radius cathecum
Viſibus falſas tribuit figuras
Mille portendens oculis colores
Iridis micans pluuioſus arcus.
Halo lunaris/varia vel ortu
Sol vel occaſu ſpecie niteſcens.
¶ Par in obiectis ſpeculis videre
In quibus diſtant color et figura
Pro ſitu tali variaqꝫ forma.
¶ Eſt agens virtus anime ſuprema
Que reluceſcit radians in ima
Parte paſſiua/ſpecies in actuꝫ
Efficax ducit: ſed ſpeculatur
Per prius groſſi ſimulacra ſenſus
Spiritus que fert cerebri medullis
Cum quibus fumos recipi putato
Hos vagos/turpes/fetidos/ꝛ atros/
Alteris mulcens nitor eſt ꝛ ordo
Pulcer/aptatus numero placenti
¶ En habes cauſas ſapienter aptes
Cur ſit eluſus rationis vſus
Arbitrans plene nec ineſt facultas:

Proſa quarta ſecū/

di. // Monicus.
Intelligo volucer q̄ſlate pateat iſta
de fātaſijs cordis/ō fallacib9 iudi
cijs aīe pſcrutatio ſm̄ quaꝫ memiſſe dꝫ hō
fragilitatꝫ ꝛ impfectōis ſue. Nā q̄liter inue
niet aliq̄s q̄ p̄tactis incōmodis vel in aliq̄
nō ſit obnoxi9/ſꝫ quēadmodū ō vicijs ora
tius dic. Optimus ille ē q̄ minimis vrgetur
ita ꝓ hib ille dicēdus ē q̄ nō vltra cōeꝫ hoīem
modū/melācolicꝫ fantaſijs irretit̄. Redeat

vero ſermo nr̃ vñ ſumpſit exordiũ vt cõſo
F nus ſibi fiat. ¶ Volucer ¶ Redeat volo:
p̃miſim⁹ q̇ dẽ inueſtigãdo ↄſolatõez adue⸗
ne nr̃i ſup ↄtritõne gẽtis ſue/ ꝙ cũ theolo⸗
gia ad ↄformãdũ volũtatẽ ſuã diuie volũ⸗
tati primit⁹ anhelat. Ita eni habitur⁹ erat
coꝛ rectũ/ ac ꝓinde letũ/ pacificũ/ ⁊ trãq̇llũ.
Sed qm̃ de q̇ volũtate ſ̃mo fieret ignoꝛa
ri poterat/ diſtinctõ trimẽbꝛis de volũtate
ſubiũcta ẽ. Reddita ꝓinde rõ cur in volun
tate ꝑpedit̃ libertas arbitrij/ q̇ facili⁹ appa⸗
reret q̇liter adiuuat̃. ¶ Progrediẽtes igit̃
dicam⁹ ꝙ intellect⁹ poſtq̃ȝ inſpexerit fantaſ
mata/ põt inde ſpẽs intelligibiles elicere.
denudãdo quodãmõ eas a naturali ↄditõ
ne ⁊ ĩ eis effodiẽs agalma ſpũale/ h̃ ẽ ſimu
lacrũ vel ↄceptũ nũc vlẽm nũc ſpecificũ. q̇
facto intellect⁹ talit̃ actuat⁹ iã põt rõcinari
nõ ĩſpecto fãtaſmate/ iã ſilogiſat. diſcurrit.
Regulas artiũ ſibi foꝛmat generales ⁊ in⸗
fallibiles ad exẽplar artis pꝛie. Neq̃ȝ negã
da ẽ hec vis intellectiua. cũ ↄ̃ ꝟtute eſtima
tiua fateamur ꝙ ex ſenſatis elicit ſpẽs ĩſen⸗
ſatas/ vt ouis inimicitiã ex figura lupi. At
vero dũ ſemel actuata fuerit ꝑ fantaſmata
oꝛtũ hñtia ex aliq̃ ſenſuũ exterioꝝ/ iaȝ põt
alia ſibi foꝛmare tal' generis ĩ ſõno vl' vigi
lia. alit̃ nõ. Cui⁹ ſignũ ẽ ꝙ a natura ceci nõ
ſomniãt neq̃ȝ fantaſiãt̃ de coloꝛib⁹. neq̃ȝ de
eis ſciaȝ hñt vllã. ¶ Deniq̃ȝ ꝑ ↄtẽplatõȝ vt
alibi dicẽdũ ẽ veit meſ ad ĩtelligẽtiã purã ⁊
ſimplicẽ ſine motu l' diſcurſu ad exẽplar. lȝ
impꝑfectũ valde ſimplicis ĩtelligẽtie diue q̇
vnico ↄtẽplat̃ ĩtuitu pñtia ꝑterita ⁊ futura
et inſtar cẽtri ĩtelligibil' ſtabil' manẽs dat
cũcta moueri. ſic vnica ⁊ ĩuariata reſpicit ⁊
intelligit oĩa q̇ motui ſubiecta ſũt. Ad hũc
ſtatũ theologia ſuadet aſpirare cui q̇nto ꝑ
ꝓximioꝛ tãto ſublimioꝛ ⁊ liberioꝛ ẽ volũtas
q̇ velut ex alto iubet ⁊ impat ſenſuali volũ
tati. ꝓpt̃ c⁹tractũ ſic̃ nec ꝓpt̃ motũ naturalis
appetit⁹ ñ deſerit locũ ſuũ q̇ adheret dõ po
nẽs ĩ eo ſpeȝ ſuã fidẽ atq̃ȝ dilectõȝ. Qd̃ ſi iu
ꝓta ſapiẽtis v̇bũ ſic̃ ꝑturiẽtis coꝛ ſuũ fan⸗
taſias patit̃ vt fit ĩ ſenſualitate ñ dat ill' coꝛ
ſuũ ĩtellectuale/ niſi ab alto ĩmiſſa fuerit vi
ſitatõ ſ̃m quã regit̃. agit̃ atq̃ȝ dirigit̃. ñ q̇dẽ
fatali neceſſitate ſeu fluctuatione foꝛtuita.
G ¶ Colligim⁹ ei ex imẽſa diuine ↄgnitõis vi
uacitate lõge ſup nr̃m cogſcẽdi modũ ſil' ⁊
ex volũtatis libertate ꝙ apđ eã nihil ẽ foꝛ⸗
tuitũ. nihil cauſale. nihil inſup ad extra ne
ceſſariũ vl' fatale. Rõ primi ẽ qm̃ nihil agit̃
in mõo/ q̇n ab et̃no ꝓuiderit illđ de⁹ cũ to⸗
ta ſerie cãꝝ etiã mĩmaꝝ. Sec⁹ apud hoĩes
ꝑt̃ q̃ꝝ intẽtõȝ ꝓdeũt effect⁹ ex variaꝝ ĩgra⸗
rũq̃ȝ eis cãꝝ ↄcurſu/ queãdmođ videre ẽ ĩ
inuẽtõe theſauri dũ terra fodit̃ vt excolat̃ ñ
vt auꝝ inueiat̃. Hic oꝛtũ habuit foꝛtaſſis
illđ arĩ. ꝙ vbi magis ẽ ↄ̃ ĩtellectu ibi mi⁹ ↄ̃
foꝛtũa. Recte q̇dẽ a dõ vbi totũ ẽ ꝑ ĩtellectũ
nihil ẽ foꝛtuitũ. Si v̇o foꝛtunã q̇s transfe
rat ad cãȝ ꝓducẽtẽ effect⁹ q̇ dicũt̃ ĩ oꝛdie ad
nos foꝛtuiti. ſic primã cãȝ dicere poſſum⁹
eẽ foꝛtunã qm̃ principalr̃ ⁊ ĩmediate ↄcur
rit ad oẽȝ effectũ. Dediſſȝ h̃ mõ virgili⁹ ve
rũ epitetõ foꝛtune dicẽs. foꝛtuna oĩpotẽs.
⁊ Saluſti⁹. Sȝ ꝑfecto inq̇t foꝛtuna ĩ omĩ
re dñat̃. Ceteꝝ ↄ̃ fati ncc̃itate liq̇t ex p̃miſ
ſis ꝙ nihil ĩ reb⁹ creatis tale ſit facta ad pri
mã cãȝ ↄꝑatõe q̇ nulla actõis ncc̃itate con
ſtrigit̃/ neq̃ȝ reſpectu celi neq̃ȝ r̃ſpectu terre
⁊ oĩm q̇ ĩ eis ſũt. Coagit tñ differẽter ĩ actõ
nib⁹ q̇ dicũt̃ naturales/ q̇b⁹ ñ ẽ ãnexa rõ ꝓ⸗
pꝛia. nec ex ↄñti vllã hñt libertatẽ ſeu ↄtin
gẽtiã ĩ agẽdo ex pꝛicipijs ſuis ĩtriſecꝭ. Ali⸗
ter ĩ hñtib⁹ ↄiũctã rõeȝ q̇b⁹ ĩtriſeca facultaſ
eſt volẽdi vl' nolẽdi ſ̃m iudiciũ ꝓpꝛie rõis.
Nihilominꝰ ſi ad primã cãȝ naturalr̃ agẽ⸗
tia retulerꝭ illa ñ neceſſario ſȝ ↄtigẽter effi⸗
ciũt mot⁹ ſuos. hoc ĩ miracul' factꝭ circa ſo⸗
lẽ. circa ignẽ. circa mare ⁊ beſtias ꝑſpicuũ
fidelib⁹ ẽ. Dat̃ itaq̃ȝ regl'a ꝙ ĩ oĩ ꝓductõe ſi
ↄcurrit aliq̃ cã libere ↄtingẽter agẽs q̇tq̇t
fuerit naturalr̃ coagẽtes effect⁹ ille cõtingẽ
ter ꝓducit̃. Qua ĩ re ꝑtȝ ꝙ act⁹ elicit⁹ create
volũtatꝭ ſoꝛtit̃ cõtingẽtiã ex duplici radice
ex ſua ĩtriſeca ⁊ ex ſupioꝛe diua // Monic⁹ H
Cãȝ nõ inueio volucer his q̇ dicta ſunt re
pugnãdi/ neq̃ȝ alit̃ phie v̇ba loquẽtꝭ apud
boetiũ ↄ̃ fatali ncc̃itate r̃cipiẽda puto. ſcis
attñ cõturbari nõnullos apđ q̇s de⁹ ita cõ⸗
ſideraf̃ tãq̃ȝ rex ſupm⁹ q̇ vnico ſel' impio cõ
ſtituerit vniuerſũ mđm/ dãs vnicuiq̃ȝ reip
priũ officiũ queãdmodũ terren⁹ rex iſtituit
vl' exercitũ ſuũ vl' curiã iudicioꝝ ⁊ legũ aut
artifex aliqđ hoꝛologiũ. Ipe vero deiceps
manet q̇et⁹ neq̃ȝ ſolicit⁹ ꝑ ſingl'a. Nitũt̃ hãc
eſtimatõȝ ſuã fulcire ꝑ vulgatũ illud aug.
verbũ. De⁹ ſic res admĩſtrat vt eas ꝓꝓꝛios
mot⁹ agere ſinat q̇ ⁊ ꝓphetico oꝛe dixit. ego
ſũ de⁹ ⁊ ñ mutoꝛ. ¶ Volucer // Ita ẽ moni
ce redeũt tales ad ſupi⁹ ĩꝓbatã philoſophã
tiũ opiõnẽ quã ĩſectãt̃ m'lti ſeculariũ l'raꝝ
ac exiſtimatio vulgariũ/ quoꝛum videbis
aliquos ſi ad ſcripturaȝ ſacrã ſe conuerte⸗
rint nihilipẽdere aut irridere ſimplicitatẽ
ei⁹. eo ꝙ maxia ꝑs cõtexit̃ hiſtoꝛijs. habe⸗

m⁹ inquiſiuit aliūde narratōes hiſtoricas. q̄
et ſtili ſplēdore ꝛ rerū geſtarū magnitudie
nō inferiores exiſtūt. Uerū tñ ħ intēſt q̄m̄
hiſtorias hꝫ ſcriptura ſacra. put ī eis ꝯtēta
reuelauit de⁹ ꝑ ꝓphetas. lōge p̄ri⁹ anteq̄ꝫ fie
rēt. Et q̄bꝯ pulcerrime ac ſaluberrime veri
tates eluceſcūt ¶ Eluceſcit p̄rio diuia oim̄
p̄cognitō ſimul ꝛ ꝓuidētia regitiua oīm q̄
gerūt̄ tā in celo q̄ꝫ ī terra. q̄ volūtati ſue ſer/
uire facit vniuerſa. nūc ꝑ bonos nūc ꝑ ma
los aduerſus quā nō eſt ſapia neq̄ꝫ ꝯſiliuꝫ
adeo ꝙ hoīes vel demōes implēt p̄diſpoſi
tionē reuelatā dei. dū conāt̄ illā vel effuge/
re vel fruſtrare. Sūt in exēplū vendit⁹ Io
ſeph/ ꝛ expoſit⁹ cū alijs infātibꝯ ī aq̄s moy/
ſes/ ꝛ dauid a ſaule ꝑſecut⁹. cū ceteris abſq̄ꝫ
nūero ¶ Eluceſcit p̄terea ꝙ p̄nūciatōnes
dei facte ꝑ ꝓphas vel ſcripturā. ꝯditōeꝫ ſe/
pe recipiūt lꝫ expſſa nō ſit ſm̄ varietatē me
ritoꝝ vel demeritoꝝ apud illos q̄bꝯ vel ꝑ
quibꝯ hmōi p̄nūciatōes fiūt. Hoc de iona
reſpectu niniuitaꝝ. Hoc de iſaia reſpectu
ezechie. ꝛ ita de reliq̄s liquet. Relinquit̄ id
circo ſp̄ hoībꝯ dū viatores ſūt pnīe locus ꝛ
pie orōis atq̄ꝫ ꝯuerſionis effect⁹ nec ex im/
mutabilitate dei vel p̄nūciatōis ſue deſpa
tioni loc⁹ dat̄. ¶ Eluceſcit ampli⁹ nō eē ſer
uiendū deo ꝓ ſola ꝓſperitatis adeptōe vel
aduerſitatis euitatōe tp̄ali/ q̄ veritas ī euā
gelio manifeſti⁹ tradita ē/ q̄ꝫ lex antiq̄ tp̄a/
lia ꝯmoda vl' incōmoda rememorās expo
neret. Eſt eq̄dē p̄miū p̄ſtanti⁹ merito nihil
aūt tp̄ale p̄ſtāti⁹ ē virtute. Sꝫ neq̄ꝫ cū ſtoy
cis dicere ſatis ē virtutē eſſe p̄miū ſui ſicut
viciū ſeip̄m penā hꝫ. Alliciēdi fuerūt hoīeſ
ad laborioſa ꝟtutū opa ꝛ a ſuis voluptati
b⁹ vicioſis arcēdi ꝑ ſepatū aliq̄d mai⁹ tā p̄/
miū q̄ꝫ ſuppliciū. Ad q̄d phia q̄ꝛ ꝑtingere
nō potuit ħ deficit cū ſua ꝯſolatōe deficiūt
et illi q̄ volētes ſuis exhortatōnibꝯ vel p̄di
catōnibꝯ bñ inſtituere ad amorē dei ꝓmit/
tūt ꝓ illo q̄ſi ꝯmutatōeꝫ quādā/ bona tp̄a/
lia vt diuitias/ vt ſanitatē/ vt ꝓlē egregiā/
aut aliq̄d ſimiliū. Sic ei ꝛ cortex lr̄e veteꝝ
p̄tēdebat. q̄ꝫuis int⁹ ꝓphetici ꝛ eleuati viri
ſpūalia ſub his tp̄alibꝯ ꝓmiſſionibꝯ obū/
brata ꝯcipent ꝛ guſtarēt/ ſꝫ de ħ lati⁹ infra.
I ¶ Eluceſcit poſtremo ex hac diuie volun
tatis ad vtrūlibꝫ actōe extra ſe liberrima q̄
ſolo nutu tp̄at orbē/ ꝙ orōes ſpeſq̄ꝫ nr̄e di
rigūt̄ nō inanit̄ ad deū q̄ꝫuis imutabilē q̄ꝛ
cetera oīa mutare ſcit ꝛ pōt dū vult. Et ħ ē
general' mot⁹ iſit⁹ omī creature quē obediē
tialē noīare poſſum⁹/ vt ei⁹ ſeq̄t̄ impiū quē
admodū de aſcēſu gūis ne vacuū fiat dici
ſolet. Et ꝓfecto ſi de⁹ ſinat res agere ꝓprios
mot⁹. ꝯñs ē vt eos poſſit vel impedire vel
mutare. Alioq̄n nō iā res ſineret/ ſꝫ agerēt
vellet noller. Quinetiā miſtratio nōne re/
ponit̄ in ordie cāꝝ q̄s ab initio de⁹ iſtituit
ꝓpri⁹ aūt mot⁹ angeloꝝ liber eſt in agēdo.
Proinde ſic̄ ſpūalia potiora ſūt tp̄alibꝯ tā
q̄ꝫ illoꝝ finis. ita fit ī tp̄alibꝯ mutatio/ put
exigit gratuitū regimē ſpūaliū/ ꝓſerti ad fi/
nē eterne beatitudis ꝯſequēdū. In hac āt
regiōe vl' ordie ſpūaliū reponūt̄ diuia cariſ
mata/ p̄cipue fides ſpes ꝛ caritas/ q̄bꝯ mo/
t⁹ idit⁹ ꝛ q̄ſi ꝓpri⁹ ē ipetrare miracl'a dū expe
dit/ vt ꝙ ī aq̄s validis tr̄a appareat arida ī
medio fornac̄ ardētis ſit vēt⁹ roris/ ꝙ mō
tes trāfferāt̄ꝫ q̄d lōge mai⁹ optabili⁹ q̄ꝫ ē fit
ꝑ iſtas ꝟtutes ꝛ orōeꝫ eis ſubnixā/ vt expe
ditū ſit ꝛ alacre liberꝝ arbitriū volūtat̄ hūa
ne/ ad dirigēdū pedes ſue affectōis ꝛ ītētō
nis/ ī viā pac̄ ꝛ ſalut̄. Ad ꝯformādū p̄ea
diuie volūtati ſuā eidēq̄ꝫ ꝓrſus inniti dicē
do cū ꝓpha. Ut iumētū fact⁹ ſum apd̄ te/ ꝛ
ego ſp̄ tecū. tenuiſti manū dexterā meā. ꝛ ī
volūtate tua deduxiſti me Uñ libꝫ collocu
tioni diei p̄ñtis terminū dare ſub ħ metro

Quartū metrū ꝛ vl

ti. ſe. ꝯcordat metro. ij. h⁹ li. Quot ſubiecta

Luminis orbus ſubſidium ſibi
Querit a vidente
Cui plus nitit̄ vt magis audijt
Imminens periclum
¶ Patrem dum cecidit puer aſpicit
Ac ei manum dat
Scit quia non valet ex ſe ſurgere
Querit hinc iuuamen
¶ Uulnere fractus qui medicamina
Nouit/ hunc requirit
Potat amaris. vrit ꝛ ignibus.
Huic obedit vltro.
¶ Litibus implicitus ſibi querere
Iure vult peritum
Dictaq̄ꝫ nec refugit ſua credere
Conſcius ſuimet
¶ Cur igitur ceci/ pueri quoq̄ꝫ
Saucijq̄ꝫ valde/
Iuris ꝛ ignari. nos tradere
Non cito velimus
Ipe tibi. qui rite ꝑ omnia
Uis opem referre.
Quo ſine nulla valent diſcrimina

Ui vel arte pelli.
¶ Huc petim⁹ quo vis/mora nulla ſit.
Ibit alacris mens.
Si caro tardat/per q̃ pericula
Cuncta te ſequetur.
Grata.nec inualido cum murmure
Perget aut trahetur.
¶ Cur peccata ſciẽs cumulet noua
Dum licet mereri.

¶ Explicit liber ſcd̃us.

Incipit liber terti⁹

Proſa prima. ¶ Monicus

Heu ſum volucer deſiderans rurſus ex te audire verbũ ſu/per cõſolatione peregrini.ſo/licitam enĩ ſuper hoc auidita tem/ex puigili cordis mei cu ra/que te loco tempore q̃ preuenit/intelli/gis. ¶ Uolucer ¶ Spes vt dixi monice ſolatur eum / cõfugens ad deum tan q̃ ad thronũ gratie.ad templũ ⁊ aram miſericor dic.ad arcam federis. ad libertatis aſilum ad firmã petram. ⁊ ſolidũ littus. A natura ſiquidem ita videmus inſtitutum vt debi lior innitat̃ fortiori.ſicut vitis vlmo.edera quercui.naufragus tabule/ puerulus ma/tri. Solatur ipm preterea ſcriptura ſacra/ reuelans decurſum mundani regiminis/ a prima volũtate liberrima/cui noſtra cõ/formis eſſe debet. Queãdmodũ vero per ſpem vis iraſcibilis. ſic per hmõi confor/mitatẽ rationalis ordinat̃/ et ex cõſequen/ti cõcupiſcibilis/dum ita fuerit cõformis et ſubdita q̃ ipſius ⁊ dei ſit vnum velle et vnũ nolle/quod amicicie ꝓpriũ eſt. ¶ Ui/dens aũt q̃ iraſcibilis ꝑ impatientiã con/turbat̃.⁊ per ignorantiã ſeducit̃ rationalis Deinceps igitur ꝯplebit̃ ſermo ſup̃ impe dimentis hmõi tollendis/primũ ꝑ patien tiam.alterũ per doctinã/ vbi nõnulla que in priorib⁹ dici potuerãt/inſerent̃. ¶ Mo nicus ¶ Placet qḋ dicis qm̃ et dictoꝝ re/cordationẽ ſummariã/ ⁊ dicendoꝝ lucidũ ordinẽ tradis. ¶ Uolucer // Locutur⁹ er/go de ꝯſolatione ꝑ patientiã recte mihi vi deor id agere ſi de moderamine zeli incho auero.habet itaq̃ zelus inter paſſiones ve hementiã multã. Audi ſapiẽtẽ Dura ſicut i fern⁹ emulatio. Prefert inſup̃ ſibi ſpẽm iu ſticie q̃ ſit efficacior ad nocendũ dũ deuiat Quid enĩ efficacius ad nocendũ q̃ fami/liaris inimicus.⁊ q̃ demoniũ meridianũ/ quod in angeluz lucis ſe tranſfert. ¶ Por ro zelus et ſi qñq̃ ſignificat inuidiã. qñq̃ odium.aliquãdo imitationez. vtemur hic zelo ꝓut eſt deſideriuz vehemẽs quo quis incitat̃ ea tollere que rei ſibi dilecte viden/tur aduerſa. Sic homo zelat pro vxore/ne mechus abutatur ea/et hinc zelotypia.ma ter pro filia ne violetur.iuſtus ꝓ domo dei volens ab ea tollere quicquid viderit ſcan daloꝝ. Unde iſtud eſt. zelus dom⁹ tue co/medit me. Cuius recordati ſunt diſcipuli chriſti/dum eijceret vendentes ⁊ ementes de templo ſeu domo dei. Zelũ hũc vltimũ laudauit qui dixit nullũ eſſe deo accepti⁹ ſacrificiũ q̃ zelũ animaꝝ. vere quidẽ ſi co/mitetur ipm beniuolentia/diſcretio/ ⁊ con ſtantia. que tria ſi deſerat aut contẽnat ze/lus.recte ꝯpaueris ipm gladio bicipiti in manu furioſi: igni rurſus et fulmini ſine obice ꝑuaganti.

De zelo

Zelus quid ſit

Quis zelus acceptus deo

Primũ metrũ ter/

tij monocolon choriambicũ aſclepiadeuz currẽs cũ prio carmĩe Horacij Mecenas atauis edite regib⁹.

Ingẽs flãma rapax libera ſi manet
Mox ſupma dom⁹ ꝑuolitãs vorat
Quo pl⁹ abſq̃ mõ torrida cãduit.
Eſtas/fulguribus crebrius emicat
Eliſuſq̃ vapor diſſipat infima:
¶ Eſt igni ſimilis zelus/et eſtuat
Intus cor ſtimulans.quo vehemẽtior
Incumbit cohibe/fac teneat modum:
Collidunt in eo ſe pariter duo
Affectus/nimiũ ſingulus improb⁹.
Hinc impellit amor hinc furit odium.
¶ Zelus nam quia rem diligit ⁊ colit
Ledi non patitur/protinus incitus
Ira corripitur/recta nec inſpicit.
Odit/perſequitur/nec requiem capit.
Fingit iuſticiam/tendit in ardua
Supra poſſe ferox frangitur ⁊ ruit
Secum multa trahens que pereũt ſimul:

Comparatur zelus igni libere vaganti

Secũda proſa ter/

tij. // Monicus.

Nonne zel⁹ excuſat̃ o volucer ꝓpt intẽtõẽ boni finis/etiãſi leſerit vt duz vult tollere ſcãdala a domo dei/ſatagẽs ab hoib⁹ vel hereſes corrigi vl̃ ſymoniã abijci.l̃ tyrãnidẽ ꝯpeſci.nõne ſuf fragat̃ ſibi vbũ xp̃i Si ocul⁹ tu⁹ q̃ ẽ intẽtio fuerit ſimplex to.cor.tu.lu.erit. Uolucer

Audiſti xp̄m alibi dicentē. Ecce venit
hora ⁊ nūc eſt/ vt oīs q̄ interficit vos arbi
tref ſe obſequiū p̄ſtare deo. q̄s tñ dixerit q̄
hec intētio reddiderit occiſores martyrū
abſq; noxa: Quid q̄ſo iudeos magis exce
cauit q̄ȝ zelus legis antique/ quā putabāt
xp̄z ſubuertere velle: De quibꝰ apl's Teſti
moniū phibeo eis/ q̄ zelū habēt ſed n̄ ſm̄
ſciaȝ. Proinde multos inuenimꝰ ex hereti
cis etiā hac tēpeſtate/ q̄s fefellit talis zelus
tollēdi ſcādala a domo dei/ p hanc aut illā
p̄dicationis viā. Hinc hereſes ꝯtra prima
tū romane eccl'ie/ q̄ ſine ea ſtat ſalus. ꝯtra
dotationes vniuerſalis eccl'ie/ q̄ ſunt vt ve
nenū effuſum ſup eā. oīſq; ſymonie offici
na. ꝯtra p̄latoꝝ ſtatū ſplendidū ⁊ amplam
familiam/ q̄ a ſecularibꝰ eripi poſſunt eis
oīa. Contra religioſoꝝ obſeruantiā q̄ ad
uerſant libertati legis xp̄i/ ⁊ eſtimāt queſtū
pietatē. Contra oēm generaliter p̄ſidentiā
q̄ nullꝰ p̄ſcitus. nullus exiſtēs in peccato
mortali iuſte dominat. neq; p̄latus ē/ neq;
ſacerdos/ q̄m̄ in charitatis radice fundat/
vt dicūt/ titulus p̄ſidētie/ ⁊ ita de plurimis
Dū eni diſplicuerūt mores/ ſuborti ſūt er
rores. dānatus ē p̄terea ſtatus qñ diſplicet
in eo cernebat abuſus/ exēplo medici ſtul
ti/ deſtruentis ſubiectū dū conat expellere
morbū. ¶ Ceteꝝ reminiſcaris velim eoꝝ
que dies heſterna diſſeruit ſup turbatōe iu
dicij rōnis. Addit aduena nr̄ exēplū aliud
et id plane crebro. Experimur ait ſepius nō
nullos q̄ vigilātes loquūt ſimilia ſomniā
tibꝰ/ nihil pene dicentes/ qd̄ ſibi cohereat.
hāc paſſionē freneſim medici. vulgꝰ fanta
ſiā vel reueriā gallice reſuerie denoiat. cuiꝰ
cā ē q̄ fantaſmatibꝰ reꝝ intꝰ occurſantibꝰ/
vtunt p veris rebꝰ ad extra poſitis/ quēad
moduȝ ſomniātes/ p̄ſertim illi q̄s exercere
opa vigilātiū ꝯpertū eſt. qui cū expgefacti
fuerit inueniūt ſe deceptos in aliq̄ ſuo iu
dicio/ q̄ntūcūq; viſi fuerit i ſomnijs velut
in vigilia ſe geſſiſſe. Profecto nō diſſimili
ter euenit aliq̄bꝰ vehemēter affectis ⁊ paſſio
natis/ q̄ i vigilia ſenſibꝰ aptis patiūt ali
q̄d ſile dormiētibꝰ. Sūt ei ꝯſopiti ⁊ ſopo
rati vl' debriati paſſionū radicataꝝ fumo
ſitatibꝰ/ q̄ licet eo tūc ſibi videant ſapiētes
⁊ virtuoſi vt vl' liberales vl' magnanimi vl'
humiles vl' valde zelātes rēpublicā. veꝝ tñ
ceſſantibꝰ hmōi paſſionibꝰ/ intuēt i vigilia
virtutis ⁊ veritatis/ ſe q̄ſi ſōniaſſe ⁊ in aliq̄
ſemetipos notabilit fefelliſſe. Nempe q̄bꝰ
erat ex aliq̄ pte ſopitū rōis indiciū adeo q̄
nullis clamoribꝰ ex aduerſo mouētibꝰ poſ
ſent aut vellēt expgiſci nec ſuadentibꝰ obe
dire. Cur ita: niſi q̄ ſimulacra virtutū intꝰ
fabricata p veris virtutibꝰ āplexāt i ſonio
vanitatis. vbi mētit iniq̄tas ſibi dicēs ze
lū eē q̄ furor ē. iuſticiā q̄ crudelitas ē. corre
ctionē q̄ diffamatio eſt. prudētiā q̄ callidi
tas ē. ⁊ ita de ceteris. Sic ira. ſic iuidia. ſic
odiū. ſic amor i excellētia iudiciū rōis offu
ſcāt. ꝯſopiūt ⁊ excecāt q̄ȝdiu durauerit. Du
rāt vero q̄nq; plus/ q̄nq; minꝰ p varijs ho
minū moribꝰ/ p ꝯſuetudie. p ꝯplexione. p
occaſionibꝰ datis aut acceptis. Odiūt ⁊ re
fugiūt q̄ hac ſpūali freneſi laborāt rephen
di ſicut lethargicꝰ expgiſci. ſpnūt alioꝝ ꝯſi
lia. nēpe q̄ plꝰ alijs ſapere ſaltē i hac ſua re
acutꝰ q̄ȝ circūſpicere diffinitū apud ſe reti
nēt. Eos p̄terea q̄ ſe nō ſequūt culpāt/ vel
de negligēti torpore circa ea que dei q̄ rei
publice ſūt. aut de diſſimulatōe vel inor
dinato timore crimiānt ⁊ ridēt. Aurrunt
tāq; aſinꝰ indomitꝰ i oē p̄cipiciū/ relinq̄nte
eos i manu ꝯſilij ſui deo irato. q̄ ſupbis re
ſiſtit. ¶ Monicꝰ ¶ Noui tales aliqñ q̄les
erāt opinor ſymeō ⁊ leui. q̄ꝝ a p̄re maledi
ctꝰ furor q̄ ptinax/ ⁊ idignatio q̄ dura. eo
q̄ ſint vaſa iniq̄tatis bellāria. ¶ Sȝ q̄ pa
cto veri zeli cognitō p̄ſtabit audire deſide
ro. ¶ Volucer ¶ Veꝝ zelū eleuate ꝓrieq;
deſcripſit q̄ dicit illū comedit zelꝰ domꝰ dei
q̄ ſcādala q̄ videt i eccl'ia tollere vult ſi pōt
ſi nō pōt tolerat ⁊ gemit. vulgata vero r̄gu
la hȝ. illud poſſumꝰ qd̄ d̄ iure poſſumꝰ vbi
nouerimꝰ plurimū intereſſe i eo q̄ zelat ſi fū
git auctāte iudiciaria. aut ſi caret illa. vtro
biq; tñ obſuāda lex illa. Iuſte qd̄ iuſtuȝ ē
exeq̄ris. ¶ Monicꝰ Velle ſepatꝰ ſup his ſ
mo fieret. ⁊ p̄io d̄ zelo fūgētiū publica ptā
te. ¶ Volucer ¶ Fiat ita/ ⁊ q̄t iſidijs expo
ſitꝰ ē iſte zelꝰ accipe. Inſidiat ipotētia ꝓpt
quā iubet ſapiēs. Noli velle fieri iudex ni
ſi v̄tute valeas erūpe iniq̄tates. Iudex ita
q; q̄d aliō agit, p̄ferēs ſniaȝ cꝰ executōis nō
hȝ facultatē/ niſi iuſticiā exponere vel ꝯtē
ptui/ vl' diſcrimi. Inſidiat igrātia eoꝝ q̄
ſtatꝰ reqrit eē cogſcēda/ ſi i p̄lat; plurimis
reſpectu legis euāgelice/ ſi i ſecl'i iudicibꝰ q̄
ad ciuiles ꝯſtitutōes inenimꝰ/ q̄les eē dā
nabiles mechanici mōſtrāt int q̄s n̄ recipi
tur niſi q̄ i arte ſua pitꝰ ē. Turbat etiā i ali
q̄bꝰ l'ratis hūc zelū defectꝰ expiētie. q̄ circū
ſpicere facit oīa vt tandeȝ eligatur nedum

Verus zelus

De conſiliarijs

id qđ de ſe licet. ſed qđ expedit/id eſt qđ expedire fit. attenta circũſtantiaꝝ qualitate. ¶ Turbat alios incõſtantia ꝓſecutionis eoꝝ que bene precõſiliata. ↄcluſa. incepta ꝗ ſunt/quos vel ira ſuboriens/ vel humanus timor infortunij contra ſe vel affines deijcit a cathedra iudicij. ¶ Quo ↄtra pertinacius obfirmanť alij in male ꝑconſiliatꝭ et ceptis/fatuo quodã pudore victi/ne vinci videanť/exemplo militũ quos in certam vltro mortẽ vicioſus fuge pudor impellit ¶ Quid exiſtimes ꝑterea de ↄſiliarijs mẽdacibꝰ ⁊ corruptis a quoꝝ ſeductione vix aliquis in potẽtatu ↄſtitutus ſecurus eſt. Quid de notarijs ⁊ ꝓmotoribꝰ. Sed regeriť culpa in eos qui tales eligunt nec corrigunt. qui ſola inſuꝑ ſibi placentia dici volunt/qualis erat achab. Veruꝫ eſt quippe illud ſapientis Princeps qui libenter audit verba mẽdacij/omnes miniſtros habꝫ impios. ¶ Efficaciſſimũ inſuꝑ corruptiuũ zeli boni ⁊ debiti notat ſcriptura cũ experientia/eſſe munerũ receptionẽ a manu lingua vel obſequio. vnde ſequiť acceptio ꝑſonarũ/ſimili ꝑ reatu damnãs vnum. abſoluens alterũ/que omnia ꝓhibuiſſe legiť cognatus moyſi/dum eidẽ optime policie formã deſcriberet. ¶ Sũt qui ſe ſufficienter exiſtimãt rẽpublicã regere ſi cõſtitutionũ onera multiplicauerint. Si ſnĩas penales vt excõicatões fulminauerint. maneant aũt ipi negligentes/ſimiles facti pedagogis reprobis qui negligentiã ſuã ⁊ ignauiam purgare ſe putant/ ſi pueris ſuis cõminationes crebras indixerint/ſi verberibus eoſdem affecerint. ¶ Inuenies alios ſuis ita ↄſtitutionibꝰ poſitiuis inherẽtes. vt nullaꝫ epikeie virtutẽ admittere velint/ſciant aut poſſint/apud quos ſummũ ius ſepe ſũma iniuſticia fit. ¶ Alij paſſim hac epikeie vel equitatis regula ſic abutunť ꝙ nihil in legibꝰ. nihil in ↄſtitutionibꝰ et regulis ſuis manet ſtabile. cũ tamẽ ꝑcipuuꝫ cuiuſlibet policie/etiã in monaſterijs/regimen/ex rationabili leguꝫ ſuarũ ſtabilitate reſultet. ¶ Amplius quid de puerſis ſcandaloſiſꝙ moribꝰ cenſendũ eſt ex quibꝰ redditur contẽptibilis tam vita ꝙ auctoritas regitiua/vnde ↄſequẽter inobediẽtia ſubditoꝝ prouenit. iuſte prorſus. vt in eo dñi puniant/in quo delinquũt. Adam in exẽplo eſt/cui in deũ peccãti facta ſunt omnia prius ſubdita rebellia ſimul ⁊ aduerſa. ita etiã vt caro ꝓpria. ¶ Quid ꝙ aliqñ peccata ſubditoꝝ redũdant in ꝑſidẽtes: nec mirum/dũ ↄſortes ſunt in malicia ↄmittẽdo vel omittẽdo. ſicut Hely legimꝰ ad filios: Illud vero magis ſtupendũ exempli grã in Moyſe qui rector virtuoſiſſimꝰ extitit cuiꝰ hec verba ſunt. Nec miranda ait indignatio in populũ cũ mihi quoꝙ iratꝰ dñs propter vos dixit. Nec tu ingredieris illuc non dubiũ in terrã ꝓmiſſionis. ¶ Monicus. ¶ Durus eſt hic ſermo ꝑ regentibꝰ o volucer. ¶ Volucer. ¶ Durus fateor adeo ꝙ beatos ꝑdicare compellor illos qui ſolitudine ſua ↄtenti ſunt/ quales papa Gregorius ſuſpirauit/habentes hanc a deo grãm ꝙ abſoluti ſunt a vinculis publici regiminis. ¶ Preconiũ itaꝙ ſuũ canamus placet.

Secundũ metrum

tertij dactilicũ archilochiũ tetrametũ. vt illud nonũ quarti de ↄſo. phi. Puro claruꝫ lumine phebum.

Monacha clauſtri vita recludens:
Semet ſeptis/mortua mundo
Cuiꝰ regimen ferre recuſat/
Pompaſꝙ ſuas deſerit omnes/
Animum ſuperans/imperioſa
Regnat. celle conditur antro
Regio fit ei manſio celi
¶ Nil ſibi vane gloria laudis/
Nil fallacis gratia fame
Garrula palpans. lubrica nec ſpes
Complacet/horret ferre tumultus
Trepidoſꝙ metus/anxia vota
Qualia medijs vrbibus errant.
¶ Nanꝙ aſſiduis turbine vaſto
Ceditur curis publica vita.
Que preſumit debilis in ſe
Homines proprio ponere dorſo
Quorum nugas/crimina/fraudes/
Lites rabidas/vulnera/mortes
Anxia portat. calculus arta
Pandus ſupeſt cum ratione
¶ Quid tantis iuuat vltro periclis
Subdere vitam mox perituram
Scrupuloſꝙ pati iugiter acres/
Intro vermem cor lacerantem?
¶ Ludicra vanaꝙ quanta recurſant
Quot crudelia/turpia/feda
Haurit ſenſus diſcolus/extra.
Unde cor vrit zelus amarus
Vel dolor aſper. dira vel ira.

Siue libido ſordibus opplens
¶ Nonne feneſtras claudere mortis
Preſtat. et vti ſenſibus imis
Celica cernere mente pudica
Quā non turbat ſeua remordens
Cetera populi cura recepta.
Fera mors ſibi fit ianua vite
Sua ſpes Ihs eſt. viuit in illo.
De ſanctorum quos coluiſſe
Meminit/ meritis et prece fidit.

Proſa tertia tertii libri. Monicus.

Vide volucer ne dū clauſtralē vi
tā extollis ſis iīuriosus reipubli
ce q̄ periret vtriq̄ʒ ſine rectoribꝫ.
Sed neq̄ʒ caret iſta vita ſuis piculis/ ſuis
q̄ʒ tēptationibꝫ/ tāto maioribꝫ quāto collu
ctatio crebrior aduerſus pricipes tenebra
rū mūdi huiꝰ habēda ſibi eſt/ ꝛ plus q̄ʒ hu⸗
mana. Denīq̄ʒ ſcit dānationeʒ ſerui pigri
qui talētū ſibi creditū abſcōdit in ſudario
ponitq̄ʒ lucernā ſub modio. nam ſapia ab
ſcōdita/ ꝛ theſaurꝰ inuiſus/ q̄ vtilitas ī vtriſ
q̄ʒ? Mādauit q̄ʒ deꝰ vnicuiq̄ʒ de ꝓrio ſuo
quē peuntē q̄ nō ſaluat dū pōt/ occidit. ¶
Volucer ¶ Hic ē crede mihi laqueꝰ magnꝰ
q̄ ſolet zelꝰ improbꝰ ſeducere plurimos vt
ambulēt ī magnis ꝛ alienis a ſe. nō ſm̄ ſci⸗
entiā. magna q̄ppe ſibi videt̄ ois p̄ſumptō
Qua ſup re multū diuq̄ʒ nr̄ aduena ſecū q̄
ſiuit/ theologiāq̄ʒ ꝯſuluit. ¶ Monicus
Ideo audire cupio q̄liter hec zeli deceptio
ꝯgnoſcēda/ declinādaq̄ʒ ſit ab illis/ q̄s nō⸗
dū admīſtratio publica ligatos detinuit.
imo ꝛ q̄s hʒ religio/ ne mūdus eos ꝑ hanc
ſeductōeʒ reſorbeat/ q̄les inuēti ſunt aliq̄
eo dānabiliores/ q̄ primā fidē irritā fecerūt.
Patiūt̄ aliq̄ nō pauci noctias inq̄etudines
ſūmurmurātes q̄ dona ſua nequeūt ī alios
trāſfundere docēdo/ ꝯſulēdo/ monēdo/ di⸗
rigēdo/ iuxta datā ſibi ſciāʒ. moleſte feren⸗
tes ociū ſuū quaſi dicerēt. vt q̄d ꝑdito hec
q̄ nō habēt q̄ doceat eos iter rectū. q̄s ꝯſti
tuat me doctorē ſup eos vel ad eos. ¶ Vo
lucer ¶ Eſt vt dicis in q̄buſdā/ q̄ vtinā do
cerēt ſe primitꝰ ad ſobrietatē ſape/ q̄ alioꝝ
fieri doctores tāta auiditate deſiderant/ vt
ꝯgnoſcerēt q̄ rōne zelus ſuꝰ moderādus ē/
et quibꝫ termis coercēdus. ¶ Monicus
Expedit ne quaſdā ſup hac re dari regulas
breues ꝛ ſolidas. ¶ Volucer ¶ Expedit/
accipe. ꝛ in primis certū habeto q̄ ꝑtātem
regitiuā ī eccleſiaſtica hierarchia/ ſi ſupior
nō imponit ꝛ iubet eā/ nemo laudabilit̄ et
tute ſuſcipit vl' exercet. Talis nimiꝝ ſe glo
rificat ꝛ ingerit nō vocatꝰ a deo tanq̄ʒ aarō
Primūq̄ʒ locū veniens ad nuptias impu
denter anticipat/ deſcēſurus cū rubore. au
diturus etiā q̄s te ꝯſtituit iudicē ſup nos?
Itaq̄ʒ ſarcinā hanc ſi nemo imponit dicit
Aug. vacādū eſt ocio ꝯquirēde veritatis:
adde. vel ſtudio ꝓprie ſalutis. Neq̄ʒ eni deꝰ
indiget auxilio nr̄o ꝓ ſalute alioꝝ vt ſecuʒ
laboremꝰ nō vocati. ¶ Ampliꝰ ꝑtāteʒ regi
tiuā nō ꝯſequit̄ aliquis ex ſolo titulo ſcien
tie vel eruditionis vel caritat̄. imo nec ex
ꝑceptione licētie mḡralis in theologica fa
cultate/ que licētia non obligat ſe ſuſcipiē
tem/ ſed idoneitatē eius mōſtrat. ¶ Proin
de ꝑtāteʒ hāc regitiuā/ ſi ſupior legitimus
(ſit deus. ſit hō) iubet ꝛ imponit/ optet re⸗
cipere. qū poſt auditas recuſatōis cauſas/
vt in moyſe fuit ꝛ Ieremia/ ſupior ꝑſtat in
ſentētia. Refutantē eni quid excuſaret ab
inobediētia/ niſi ꝓpriū forte iudiciū quo ſi
bi videt̄ indignus tali miſſione. Sed ſu⸗
periori ſubiicere ꝯuenit/ nedū ꝓprie volun
tatis affectū ſed etiā intellectus ſui iudiciū
Alioq̄n puſillanimitas iſta ſpecie humili
tatis ſe pallians/ arrogātia dicenda eſt/ eo
periculoſior quo ſibi videt̄ humilior/ et q̄
ſenſum ſuū p̄ferre non dubitat ſenſui iudi
cioq̄ʒ ſuperioꝝ. Subinde ꝑtāteʒ regitiuā
poteſt aliq̄n vel petere vel appetere hō ſibi
bene ꝯſcius q̄ nō p̄eſſe ſed ꝓdeſſe vult/ ſcit
et pōt/ tm̄modo caueat ne mentiat̄ (vt ſepe
fit) iniquitas ſibi. Arbitror hoc intēdebat
apl's. Qui epatū inq̄t deſiderat/ bonū opꝰ
deſiderat. Sed vt iniq̄tatē abiiceret ſubiū
xit. Optet aūt epm̄ eſſe ſine crimie ꝛc. Sic
Iſaias dn̄o querēti quē mitteret rn̄dit Ec
ce ego mitto me. veꝝ ſe iam ardēti calculo
purgatū ꝯgnouerat. Poterat hec ꝑtās tu⸗
tius appeti/ qū priores ad martiriū q̄ p̄ſi⸗
debāt ipi trahebāt̄. Hodie vo ſuſpecta ni⸗
mis hec appetitōe gignat eā nō zelꝰ aiaꝝ ſʒ
vel p̄ſumptio/ vel inanis gl'ia. vel ambitio
vel inertia/ q̄rēs in ocio laute viuere. vl' cu
piditas ditare q̄rēs carnē ꝛ ſanguinē. aut
demū inexꝑiētia ꝑtātis huiꝰ regitiue/ dās
audaciā de viribꝫ ꝓpriis. ſibiq̄ʒ blādiēs q̄
efficaciꝰ ceteris euelleret/ q̄ deſtrueret/ ꝑde
ret ꝛ diſſiparet/ ꝛ edificaret/ ꝛ plātaret. Exꝑ
tus vo lōge videbit alit̄ ꝛ metuet. videbit
q̄ ꝑuerſi difficile corrigūt̄. ꝛ ſtultoꝝ īfinitꝰ

ꝑtās regitiua petit pt.

cd

eſt numerus. videbit opa dei ꝙ nemo poſ-
ſit corrigere quē ille deſpexerit. Uidebit ꝙ
de pmeditatis ſecū ꝛ dictis tunc faciā hoc
tunc faciā illud. fiet poſtmodū neqꝫ hoc ne
qꝫ illud. Uidebit ſe longe fieri ꝛ confundi
ab expectatione ſua/ ꝛ velut a torrēte rapi-
do aliorſuꝫ/ a q̄ reatus erat/ trahi. Aiaduer-
tet deniqꝫ aliquādo faciliꝰ eſſe ſpeculātē in
cella vel ſtudio deſcribere ſibi pulcrū boni
S regiminis moduꝫ in republica/ q̄ꝫ exequēdo
practicare. ¶ Monicus. ¶ Quid de hoībꝫ
cēſes nr̄e etatis querētibꝫ expectatōnes ad
beneficia/ quibꝫ ānexa ēſt alioꝝ cura. Pro
quibꝫ vel adipiſcēdis/ vel retinēdis ſe liti-
bus inuoluūt/ ſumptibꝫqꝫ ꝯſumūt. ¶ Uo
lucer. ¶ Uiderint ipi qualis ſua ſit intētio
et quē ſibi finē pricipalit̄ ꝯſtituūt. Poteſt
itaqꝫ fieri vt idoneꝰ aliq̄s ſeruire deo in re-
gimine publico q̄rat illud/ intēdēs ex ꝯñti
et tanq̄ꝫ ſecūdarie ſuſtētationem vite ꝓprie
ſufficientē habere. q̄tinꝰ a bſqꝫ mēdicitate
vel improportōnato ſibi labore ſeruiat in
hoc ſtatu liberiori/ quiete deo. Nec eſt leui
ter h̄ imputādū ſymoniace prauitati. Si-
cut nec dū frequentant̄ in eccleſijs hore ca
nonice ad recipiendū diſtributōes quoti-
dianas ꝛ ſolitas. Aut dum vicariꝰ deſeruit
vni cure ſuſcipiēs inde ſtipēdiū. Dignꝰ eſt
oparius mercede ꝛ cibo ſuo. Dicā ampliꝰ
Si pfitet̄ aliquis vitā clauſtralē rōnabili
ter/ intendēs illic ſufficiēter ſuſtētari. alio-
quin nō intraturꝰ neqꝫ tn̄ ſymoniacus eſt
dū intētio principalis ē ſeruire deo/ ꝛ ſuſtē
tatio vite eſt ad illū finē ꝛ ſub illo. vbi aūt
vnū ꝓpter aliud. iam nō duo ſed vnū ſunt
¶ Monicus ¶ Appares loq̄ fauorabilit̄
in excuſationē ſymonie/ quā tāta ſeuerita-
te decreta dānāt. quā ampliare ita nitūtur
aliqui/ ꝙ pene nihil apud eccleſiaſticos in
ueniret̄ (ſi verū ſentirēt) a ſymonia nō infe
ctum. Sed hoc interim omiſſo cū multis
que magis ſcholaſtice tractāda ſunt. pfice
qḋ cepiſti de zeli moderatōe p patientiam
reſpectu fraterne correctōis. ¶ Uolucer. ¶
De fraterna correctoe Correctio fraterna cū ſit opus elemoſine
ſpūalis datū ſub affirmatiuo p̄cepto. Si
peccauerit in te frater tuꝰ ꝛc. Sp quidē ob
ligat/ ſed nō p ſp. ¶ Omittēda quippe eſt
dū pbabiliter apparet ꝙ fieret vel fruſtra/
vel in deteriorātōeꝫ corrigēdi. Hoc aūt p-
babilit̄ eſtimat̄ de peccātibꝫ ex malicia ꝛ cō
ſuetudine pueſa. nō ex ignorātia. Secꝰ in
De correctoe iudiciaria correctōe iudiciaria vbi pōt ꝯtēni ſcādalū

illiꝰ qui puniri debet. qꝛ fit p ſalute neduꝫ
illiꝰ. ſed totiꝰ reipublice. ꝛ vt punitio ſcele-
ris cedat alijs in exēplū. ¶ Pōt inſup hec
omitti correctō dū pbabilit̄ apparet ꝙ pec
cās alio mō p ſe vel p alterū corriget̄. Sic
eni famelicꝰ nō ē de neceſſitate paſcēdꝰ a pe
tro etiaꝫ diuite/ ſi veriſilr̄ imineat modꝰ ꝙ
ſuſtētatꝰ p ſe vel aliū non pibit. Qua ſuper
re nemo dꝫ ſibi fabricare leuiter ſcrupulos
tanq̄ꝫ de neceſſitate p̄cepti. ſicut nec ī alijs
plurimis/ q̄ vel p̄tergredi vel agi pñt infra
terminos diuine iuſſionis. ¶ Attēto p̄terea
ꝙ temerariū frequēter eēt ꝛ vſurpatū iudi-
ciū/ corrigere fratrē q̄ſi crimīaliter opantē/
vbi pōt occurrere multiplex excuſatōis lo-
cus/ vel rōne fragilitatis ꝓprie/ vt in pueriꝫ
et puellis ꝛ ruſticanis. vel qꝛ doctrinis et
virtutibꝫ aliūde pollent a quibꝫ eos declia
re nec ſe corrigere nō eſt leuiter p̄ſumēduꝫ.
¶ Rurſus attēdere debet iſta correctio ne
p̄tergrediat̄ vl lateatꝰ ordinē hierarchicū q̄
inferiores reduci hñt ad deum p ſupiores
etiā vbi vr̄ in ſupioribꝫ vel inertia vel lata
culpa/ nō inde publicaꝫ poteſtatē vſurpet
aliq̄s. neqꝫ in p̄dicatōe/ neqꝫ in ſacramēto
rū miſtratōe/ neqꝫ in ſupioꝝ corā ſubditis
ſatirica rephēſione/ que nō edificatōeꝫ mo
rū ſed indignatōeꝫ cauſat ꝛ ꝯtēptū. ¶ Eſt
aūt ſpecialiꝰ aliq̄d obſeruādū circa eos q̄-
rū ꝯfeſſiōes audiunt̄ vt extra neqꝫ publice
neqꝫ priuate arguant̄ inde imo neqꝫ laudē
tur ne aperiat̄ via ſuſpecte reuelatōis ī vi-
tupato vel fictōis aut inanis gloriatōis in
laudato. vl̄ diffamatōis p indirectū ī ꝯfitē
tibꝫ nō laudatis. ¶ Monicus. ¶ Difficile
certe iugū p p̄ſidētibꝫ in vtroqꝫ foro qꝛ ſic
obligāt̄ corrigere ſic ſe gerere q̄ſi penitꝰ ī cō
feſſiōe nil audiſſent. ¶ Sed ad vlteriora p T
gēs dic q̄li moderatōe ſit exercēda tal' cor-
rectio. ¶ Uolucer. ¶ Utiqꝫ nō cū impio. ñ Quali modo tamen exercenda correctio illis
cū auſteritate. ꝛ mīme cū ꝯtumelia vel im-
properio. Mēdax ei in ore ꝯtumelioſi cor
rectio. Sit exēplo pauli/ cū oīni humilita
te lachrymis ꝛ māſuetudie. Neqꝫ formidā
dū ē hic ne nimia fuet̄ hūilitas/ vbi nulla
eſt q̄ frāgi timeat̄ regēdi auctoritas. Quid
ꝙ in multis diſſimulāda ſūt pctā vl̄ iunio
rū/ ne pdāt verecūdiā vl̄ ſenioꝝ ne peſſimē
tur p impatiētiā ꝛ increpādi ñ ſūt/ p̄ſertim ī
publico. ſꝫ nec eis delirātibꝫ ē plauſibiliter
aſſentiēdū. Modeſtū ſilētiū cū facie ſubtri
ſti ſatꝫ erit p ſua correctōe/ ꝛ nr̄a ne peccēꝰ
cautōe. Porro ſi pctā talia ſint q̄ doctrinā

xp̄iane religionis inficiāt publice cū ſcan/
dalo puſilloꝝ/ſilentiū ſoluendū eſt. ⁊ tota
libertate ꝯtradicendū/aut prinꝰ ad ſupio/
rem deferendū. Nō ſi ꝯptū ſit in ſupioribꝫ
et inferioribꝫ tantā ſuccreuiſſe ꝑniciē/etiā
in his que fidei ſunt/ꝓpter deprauatōe in
tellectus ex inordinato timore cuiuſcꝫ po/
tentioris errātis/alioſcꝫ trahētis hos vio
lentia/iſtos fauoribꝫ adeo/ ꝙ nec ꝑiti ſanū
conſiliū/nec iudices rectū iudicium libere
dabūt. diſſimulabūt potius/aut in verita/
tis ſubuerſionē impudēter ibunt. hoc ca/
ſu ſi defenſio catholice veritatis exponēda
ſit in publico ꝑ ꝑſonas priuatas videtꝛ am
biguū. qm̄ vno loco iubet dñs. Eſto fide/
lis vſcꝫ ad mortē. ⁊ laudatꝛ qui pro lege dei
ſui certauit vſcꝫ ad mortē. Et a verbis im
pioꝝ non timuit/exemplo Johis baptiſ.
Alio loco vox xp̄i eſt. Nolite ſanctū dare
canibꝫ. necꝫ proijciatis margaritas ante
porcos. Cuiꝰ ratio ꝯtinuo ſubiūcta eſt ne
dans lacerētꝛ/⁊ verbū dei ꝯculcetꝛ. ¶ Mo/
nicus ¶ Quā vereor o volucer/ ne tangat
hec ꝯſideratio ꝑegrinū noſtrū ſua ꝓſecutō
ne in cā fidei nūc coram ordinario iudice.
nūc in ꝑn̄tia ſacri ꝯcilij. nam quid inde ꝓ/
uenerit audis. quid dicitꝛ. quid agitꝛ. ¶ Vo
lucer ¶ Nolo fiat tibi modo r̄nſio. latiorē
hac in re iterū ſermonē habiturus ſeorſū.
Ceterū qua fronte de ſacro ꝯcilio ſuſpitōe
de principioꝝ moraliū veritate dubitatio/
nē/de ꝓceſſu iudiciario offenſionē ꝯcepiſ
ſet. ¶ Sed accipito ꝯpēdioſū in ꝑmiſſis
documētū abſolutos a publicis reſpiciēs.

Tertiū metrū tertij

monocolon anapeſticū parthenia cū dime
trū catalecticū. cū. rit cū metro quinto ſecū
di de ꝯſo. phi. Felix nimiū.
Qua ſorte vocat deus/hanc tu
Contentus agas. nec hianti
Teles animo noua vota.
¶ Que ſunt aliena relinque.
Tractent quibus eſt data cura:
Non te nociuis preme gratis
Sis ſufficiens tibi queſo.
Nec te coquat alterius ſors.
¶ In ſe retinet ſtatus omnis
Quicꝫ miſerum/graue/durum.
Quod ſcire ſtatus nequit alter.
Experta feres leuiore
Notacꝫ magis ope fiſus.
¶ Febrem patiens modo dextrum
Mutat latus huc/modo leuū:
Nunc ventre cubat/modo dorſo.
Hinc pace caret. quia ſecum
Fert intro malum. ſuus omnis
Idcirco locus grauis angit.
¶ Se corrigat et paret intra
Pacem ſibi. detcꝫ quietem.
Qua non aliter potietur
Gratum referas domino cor
Qui dona dedit ſat abunde.
Vtaris eis ſine culpa.
Sic proderis omnibus apte.

Proſa quarta ter/tij.

¶ Monicus.
Qua ratione fiet o volucer vt ſo
litarius omnibꝫ ꝓficiat. ¶ Vo/
lucer ¶ Mirū bene viuendo:
An ignoras ꝙ oē peccatū offendit nedū
deū ſed omnē imperio ſuo ſubditā creatu
ram: que idcirco armatꝛ ⁊ pugnat cōtra in/
ſenſatos. Nocet ꝑterea nedū peccāti ſed to
ti hominū ꝯmunitati que eſt velut vnum
corpus tanꝗ acies ordinata/cuiꝰ non pōt
ſine leſiua debilitatione quātulacūcꝫ pars
vel mortificari vel eripi/ qualiter fit ex pec
cato cuiuſcūcꝫ. Hinc ꝑpende virtutē vniꝰ
multo magis omnibꝫ ꝓficere. vnde ſum/
pſit ortū pſalmiſte verbū. Particeps ego
ſum oīm timentiū te ⁊ cuſtodientiū māda
ta tua. ¶ Vis inſuꝑ ſcire quantū ſegrega/
tus ⁊ orans ſit vtilis. moyſen orātē in mō/
tē dū pugnaret iſrael inſpicito. Deni cꝫ qs
neſciat vicia efficaciꝰ orōne ꝗ ꝑ orōnē vin
ci: Solitarius vero liberius orat ꝗ occu
patus. Tolle orōes timentiū deū. quid ꝓ/
derit obſecro labor fatigantiū ſe. vel predi
cando/vel monēdo/vel corrigēdo. qn̄ me/
dicos etiā monet ſapiēs orare vt opa diri/
gat ſua deus: Penſet ergo ſolitariꝰ quātū
pōt corrigere delinquētes abſens ⁊ tacens
ſi bene vixerit ⁊ orauerit. taliter enī ⁊ nō ali
ter ſibi datū eſt tollere ſcādala ab eccleſia ſi
crebro ingemuerit iuxta viſionē ezechiel
de habentibꝫ ſignū thau in frontibꝫ ſuis.
¶ Penſet quātū difficultatis habet exteri
or correctio. quātū ſolicite turbatōnis. pu
to gaudebit eligere partē marie ſedentis.
non marthe miniſtrātis deſeret querelam
ꝯuerſe ad marthā/ꝙ nō ſolicitū. nō turba/
tū erga plurima reliquerit eū Jhs. ¶ Ita
cꝫ ſi corpus ꝓpriū ⁊ vnicū vix aliquis ſuffi
cit obediēs reddere ſuo ſpiritui ꝗtidianis

increpationibꝫ/ cōtinue monēs illud ⁊ ca-
ſtigans/ quid cenſendū putas de tot corpi
bus tot capitibꝫ tot ſpiritibꝫ alienis nec cō-
ſtrictis? Sperat aliqs ſe correcturū hos et
illos verbo ſuo. dicat ſibi primitꝰ. ſeqꝫ cor-
rigat ſi valet. ⁊ dū nō poterit humiliꝰ ſapi-
at. Hec ſi recogitauerit acriter ſecū ſolitari
us/ grās aget deo ꝙ nō impoſuit hoīes ſu-
per caput ſuū. miſerebitqꝫ ꝯſtitutis ī pub-
lica ptāte. nō indignabit. nō emulabit. At
tendet qd dñs ad Job dixerit. Si habes
brachiū ſicut deꝰ. ⁊ ſi voce ſimili ſonas. diſ
perge ſupbos in furore tuo ⁊ reſpiciēs om
nē arrogantē humilia. vbi docet apte opꝰ
hoc ſoliꝰ dei eſſe. Hinc ꝑ pſalmiſtā iubet.
Neqꝫ zelaueris faciētes iniquitatē. Quia
nec imitādi ſunt tales/ nec ſpreto diuinitꝰ
inſtituto ordine corripiēdi ¶ Queris ex
ercere zelū ꝯtra pctōres. queris eos de tra
perdere/ dabo tibi antidotū ſine verboꝝ
ſtrepitu. ſine virga. ſine carcere. ſine flagel-
lis/ aut vulnere. ſine tuo periculo. Bene vi
ue tibi/ ⁊ ꝓ alijs orans. ipos tolera ⁊ geme
nihil aliud tibi ꝯceſſū eſt. Sed inde gau
deas. qm̄ alleuiatus graui faſce. cur aliene
miſceberis rixe/ cur alienū iudicabis ſuū?
cur talēto vis vti in nō tibi ꝯceſſos vſus/
qd palā eſt abuti? Memineris illiꝰ qui pe
cunias alijs partiēdas recipere noluit/ ca-
uens ſibi tam ab inani gloria/ qꝫ a pericu-
lo diſtributōis/ vt fit inique ab ingratitu-
dine ⁊ remurmuratōe recipiētiū ⁊ nō reci-
piētiū ab ſui ocij deniqꝫ detrimēto ¶ Mo
nicus ¶ Suades ſalubriter patiētiā in ze
li moderatōe ſuſcipiēdā/ vnde ꝯſurgit ꝯſo
latoria quies multa. ꝓſertim his qs ſuſce-
ptū nō ligat officiū. Adderes vellē aliqua
ſup eadē patiētie virtute. Et in primis cur
dictū eſt. patiētia aūt opꝰ ꝑfectū habet.
Volucer ¶ Scis ꝑfectionē hominis in dei
dilectōe ſup oīa ⁊ ꝓpter ſe/ ꝯſtitui. Ideo fi-
nis legis dilectio. Porro qs neſciat verā
dilectionē nō in ꝓſperis ſed aduerſis inſpi
ci. Aduerſitas nēpe ſola ꝓbatrix eſt ſi qs in
ꝓſperitate verꝰ amator ſit. Venit ad te deꝰ
cū auro ⁊ argēto. cū ſanitate. cū honorificē
tia. cū quiete a temptatōnibꝫ intus ⁊ foris
recipis eū. laudas. grās agis. dubiū mihi
eſt ſi munera dei nō deū diligis. Itaqꝫ qui
deū vel amat vel ī eo ſperat ꝓ ꝯmodo tpali
tolle ꝯmodū/ deſꝑabit ⁊ oderit. venit deꝰ in
comitatꝰ his oībꝫ. ſed cū paupie. egritudīe.
tribulatōe. ſi ꝑſtas in amore. ſi in gratiarū
actione/ modo opus amicicie ꝑfectū oſten
dis ad deū/ quando nec dolore nec inopia
preſſus diſcedis ab eius amore. Neqꝫ enī
dolere viciū eſt. ſed ꝓpter dolorem nihil vi
cioſum ꝯmittere laus eſt egregia ¶ Sūt
apud phīam vere ſplendideqꝫ ſuaſiones
ad patientiam. hec vult animū reddere ſui
cōpotem liberūqꝫ. vicia reprobat. laudat
qꝫ virtutes. oſtendit omne peccatū facien-
ti penā eſſe. omnis aūt virtus magnū ſui
premiū eſt. Addit malos eſſe impotentes
nec adipiſci qd cupiūt. Boni vero deſide-
riorū ſuoꝝ quibꝫ appetūt ſummū bonum
cōpotes ſunt. Nam ꝑticipatōne diuinita
tis dij fiunt. Docet rurſus fortunā omnē
bonā eſſe. ⁊ ꝙ ſepe plus aduerſa qꝫ ꝓſpera
prodeſt. Deniqꝫ nulla poteſt in iſtis infe-
rioribꝫ mutabilibus ⁊ caducis bonis atqꝫ
fortuitis inueniri vel hauriri felicitas que
ſufficientiā/ que potentiā/ que reuerentiā/
celebritatē/ leticiā ſtabiliter veras donet.
¶ Specioſa quidē ſunt iſta ait boetiꝰ ad
phīam/ tum tm̄ cū audiunt oblectant. ſed
miſeris maloꝝ altior ſenſus eſt. Oſtendē-
da fuit ꝑ theologiā altior felicitas. quā pe-
tere. ⁊ infelicitas oīno peſſima. quā refuge
re deberemꝰ. in cuiꝰ reſpectu pñtem mortē
nō eſſe timendam aſtrueret. Nolite timere
ait eos qui corpꝰ occidūt. ſed eū qui poteſt
aīā ⁊ corpus mittere in gehennam ignis.
¶ Cū enī triplex ſit maloꝝ pena. quedam
ꝯtracta. quedā inflicta. quedā ꝓmiſſa. Pri
mā plurimi nihilipēdūt nec aduertūt quā
phīa tm̄ recte probat magnā eſſe. q͛ priuat
animā magno virtutis bono. tollēs ab eo
modū ſpēm ⁊ ordinē. Inflicta pena q͛ ſen
ſum doloris infert plꝰ extimeſcit ⁊ fugitur
Tertiā vt primā nō attendūt pctōres dū
in penā prioꝝ peccatoꝝ ꝓmittūt iuſto dei
iudicio ad alia ⁊ alia crebro labi. ¶ Theo
logia vo xpianoꝝ phīe doctrinas ſi recte/
ſi vere ſunt/ ſi ſalutares/ approbat vtēs eis
iure ſuo ⁊ catholicas reddēs/ ſi tenebroſio
res ſūt illumīat. Si noxijs erroribꝫ mixte
ſunt ſepat ꝓcioſū a vili. illud retinēs/ aliud
exterminās. qm̄ nihil indignatū. nihil ſordi
dū. nihil falſū vel noxiū ſecū intrat. Nō ſi
ſtit in ꝯſideratōe ſola mutabilitatis reꝝ in
fra labētiū/ ī variabilitate ſortis hūane In
imꝑfectōe fallaci coꝝ oīm que mūdꝰ infe-
rior oſtentat. q̄ ſunt diuitie. opes. dignita-
tes. regna. gloria. voluptates. q̄ frequētius
recidūt in ꝯtraria. Erigit ſe ꝯfeſtim altius

reſpiciēs verā btitudinis formā: nō ſimula
lacrū quoddā vel ydolū btitudinis/ quale
ſtoici ponere viſi ſūt/in honeſto qđ ſuīpi
us pmiū eſt. pro cuiꝰ obſeruatōe mors vo/
lūtaria etiā ꝓpria manu (ſicut egit Catho)
ſm eos queri pōt/ quā eſſe viaꝫ breuē ⁊ ex/
peditā/ ſed mēdaciter dixerūt ad libertatē.
Sileo de porcinis voluptatibus epicuri.
Sed neqꝫ primi boni ſola ꝯtemplatio q̄/
lem locutꝰ eſt Areſto. beatitudo dici poteſt
Sublimiorē ⁊ eternaꝫ dat theologia. In
cuiꝰ aſpectu monſtrat momētaneū ⁊ breue
hoc tribulationis/ ſupra modū immēſum
glorie pondꝰ opari in nobis. cōtemplātibꝫ
nō ea que videnť ſed que nō videnť. Oſtē
dit ex aduerſo miſeriā ineſtimabilē fine ca
riturā/ qualē nullus philoſophantiū cōce/
piſſe viſus eſt. Quid aūt grauitatis habe/
re cēſebiť pena tpalis quātalibet eterne vi/
te ⁊ morti collata: minꝰ certe q̄ꝫ ictus leuis
virge ad ſuppliciū capitale vitandum ⁊ re
gnū ꝯſequendū. Ecce ꝓponať vtrūqꝫ pue/
rulo querať quid eligat e duobꝫ mortē pa/
ti vel virgā. nō dubiū quin virgā. Orabit
etiā flens ſi negeť ei timēs ⁊ horrens ꝓpoſi
tum ſibi e diuerſo vel ſuſpendiū vel incen/
diū. Hinc pueros dū flagellanť ⁊ clamāt/
ridere ſolemꝰ/ tenētes puto illā ſapiētis ſē/
tentiā. virga eū cedis ⁊ aīam eius ab infer/
no liberabis. Nos vero grādiuſculi pueri
gemimꝰ excandeſcimꝰ murmuramꝰ ad mo/
dicū dei flagellū. Illudqꝫ ꝑ impatientiam
rumpimꝰ vt poſſumꝰ. q̄ſi nō ab inferno ſi/
militer liberare nos querat pater nr̄ deus.
¶ Tribularis quid putas tibi theologia
ſuaſura ſit: Serui deo. ſāctoſqꝫ ſuos ⁊ ſā/
ctas honora. ꝓſperaberis in ſeculo delicijs
diuitijs. pace gloria frueris ad votū. Sic
videlicet docebat ſapiens Fili accedēs ad
ſeruiturē dei/ ꝑpara aīam tuā ad temptatō
nem. Sic aplus. Omnes qui pie volūt vi
uere in xp̄o ꝑſecutionē patienť. Sic xp̄us
dicens. In me pacē. in mūdo preſſurā ha/
bebitis. Sic ſancti ſancteqꝫ omnes exem
plo monſtrarunt. Expectandū ita eſt. pre/
parādus animꝰ ad tribulationē/ que nobꝫ
vtiqꝫ talis fiet qualis animꝰ erit vtētis. de/
meruimꝰ milleſies mortē ⁊ inferni mortē/
eruet nos/ ſi volumꝰ/ tribulatio. Si nolu/
mus puniet nos bis in idipm̄. Itaqꝫ om̄i
no impoſſibile eſt nō flagellari. vel hic ad
penitentiā. vel in futuro ad exterminatio/
nem. Reſpiciamꝰ ſꝑ ad dn̄m flagellantem/

Ad patrē miaꝝ corrigentē. Si vere nō va
ne. nō ſimulatorie. nō velut ī ſomnio xp̄ia/
ni dicimur ⁊ ſumꝰ. Neqꝫ enī venire poteſt
aliūde tribulatio. tenet q̄ppe ligatū leonē
infernalē ne furiat quātū vellet. nō ille ſed
detinēs eū rogandꝰ eſt. nō aduerſariꝰ quis
alius. ſit hō/ ſit beſtia/ ſit ignis/ ſit aqua ti/
mendꝰ eſt. timeať moderās illa deꝰ. Et hic
orieť magna ſecuritas. ¶ Nolo dicat h̄ ali
quis: non tentabo dn̄m aduerſus illa q̄ na
turalis fert actio. Liberrimꝰ enī nature re/
ctor eſt deꝰ vtens illa ꝓut libet ad ſalutē ele
ctoꝝ/ ad cōmoditates ſe diligentiū/ quales
enumerate ſunt a ꝓphis ⁊ ſanctis diligēter
Erudit ꝑ flagella/ purgat ⁊ medeť. doctri/
nas in ſcripturis multiplicat/ qđ ꝓphe/ qđ
boetiꝰ/ qđ cicero cū ceteris inſinuāt. Com
pellit intrare vocatos ad nuptias/ lacerās
alteriꝰ tunicā. illius crus frangēs. huic ocu
lum eruēs. aliū mancū reddēs. ſepit vias
malas ſpinis/ ne q̄s ambulet ꝑ eas in inte
ritū. ¶ Tribularis ⁊ tēptaris. Iſta cōis ē
ſors omniū viuentiū. Homo q̄ppe naſciť
ad laborē. ſi demeruiſti/ te equo animo id
ferre equū eſt. ſi tibi bene ꝯſcius es/ gaude
qꝛ maior te merces manet. ¶ Quid preterea
q̄ abſqꝫ tēptationibꝫ nullo pacto p̄ns vita
duciť que militia eſt. tolera quā habes/ qꝛ
dū decrit/ certꝰ eſto. ſuccedet altera tibi for/
taſſis aſpior. Crede nō eiecit hoīeꝫ deꝰ ab
horto voluptatis vt hic nouā ꝯſtitueret/ ſꝫ
in labore viueret ⁊ erūna. Aufers ais mihi
pacē. mihi gloriā. mihi diuitias. mihi feli/
citatem/ nō aufero. ſed inuito: monſtrans
viam. qꝛ ꝑ preſſurā mūdi pax. ꝑ infamiaꝫ
gloria/ ⁊ ꝑ inopiā diuitie. ꝑ luctū ⁊ miſeriā
beatitudo (quod eſt omne bonū) cōparan
tur. ¶ Ad extremū pro p̄ſenti die ⁊ re quā
agimus. Sol enī decliuior ſilentium ſua/
det: carmen accipe.

Quartū metrū ter/

tij monocolon/ dactilicū alcaicū catelecti/
cum. Simile primis duobꝫ carmibꝫ Ho/
racij ī oda vltīa ꝓ boetꝫ volētē ꝑlia me loq̄

Inter coetuos Iob vir honeſtior
Multa refulgens prole beatior
Simplex/ tremiſcēs te deꝰ optime
Rectus/ fidelis/ criminis inſcius/
Gentes eoas exuperans nimis
Gazis/ ⁊ amplo velligero grege
Bobus/ camelis/ atqꝫ laboribus/
Aptis aſellis. plurima turbaqꝫ

Seruire debens magnifice fuit:
¶ Talem flagellis expetijt ſathan
Tentare duris/non aliter valet
Uti/malignis viribus vſpiam
Ni det ſupremus fas dominus ſibi.
Laxis habenis hinc furioſioꝛ
Tradit ruine/pꝛotinus omnia
Septena pꝛoles dum bibit ac edit
Tres ꝛ ſoꝛoꝛes/obꝛuit hos domus.
Conuulſa venti turbine funditus.
¶ Job vero viua rupe manentioꝛ
Ferri recocti roboꝛe durioꝛ/
Spes cuius alte fixa petre fuit/
Supplex deo mox lumina dirigit
Grates rependens religioſius
Si que dediſti vis pereant/ait
Fiat voluntas iure deus tua.
¶ Hinc edocemur cuncta per aſpera
Ad quem miſellos currere cõuenit/
Quis depꝛecandus:nam deus vnicus
¶ Sontes repurgat trux tribulatio
Ac innocentes roboꝛat ꝛ pꝛobat.
Cuius ſcꝫ dicat mens bene ſubdita
Que ꝯmodaſti ſi repetis pater/
Gratus libenter reſtituo/cape:
Uis per latrones/enſe/vel ignibus
Auferre.linquo.gratius accipis
Sic foꝛte ꝙ̃ ſi pauperibꝫ darem
Si te vocantem non ſatis audio/
Compelle.veſtes dilacerans trahe
Demũ/put vis/dũmodo ſim tuus
¶ Explicit tertius.

Incipit liber quartus. Pꝛoſa pꝛima:

¶ Monicus

Preteritis diebꝫ locutus es o volucer: quẽadmoduꝫ ꝑegrinus noſter ſuã in theologia querit ꝯſolationẽ in omnibꝫ que circũſtant eũ tribulationibꝫ.nũc per tuã fidem/edicito.nũquid nõ penitet eũ plurimoꝝ que vel in francia vl' in generali cõcilio geſſiſſe meminit/modo circa ceſſionẽ ꝛ eiectionẽ ꝯtendẽtiũ de papatu.ſcribẽdo de poteſtate cõcilij/ mõ circa cauſas fidei eam ꝑſertim que deteſtatur homicidia ſine legitima auctoꝛitate perpetrata/cũ ſequelis ſuis.que cauſa totiꝰ pene turbationis inclitũ francie regnũ diſcerpẽtis/vt aiunt/ſeminariũ fuit. ꝙ̃uis aliã dẽt alij cupidinẽ effrenẽ dominãdi vel vindictam expetẽdi. Nũquid nõ aliquibꝫ ſalteꝫ ſcrupulis ſua ꝯſciẽtia remoꝛdet. ¶ Volucer ¶ Quis gloꝛiabit̃ o monice mũdũ coꝛ ſe habere/quis dixerit innocẽs ꝛ mũdꝰ ſuꝫ. Quis nõ cõſtituitꝰ ſub iudicijs dei terribilis in ꝯſilijs ſup filios hoim/nõ trepidauerit: Hinc afflictus Job. Uerebar oĩa opa mea/ait deo/ſciẽs ꝙ nõ ꝑceres delinquẽti. Et iterũ.ſi voluerit mecũ ꝯtẽdere/nõ potero reſpõdere vnũ ꝓ mille. Cui cõfoꝛmis ẽ oro ꝓphetica. Nõ intres in iudiciũ cũ ſeruo tuo dñe.qꝛ nõ iuſtificabit̃ in conſpectu tuo omnis viuẽs. Et rurſus. Si iniquitates obſeruaueris dñe.dñe quis ſuſtinebit. Poꝛro ꝗ̃d Iſayas ſe cũ ceteris inuoluens ſibiqꝫ vileſcẽs.humili cõfeſſione ꝓtulerit: legimꝰ oẽs iuſticie nr̃e tãqꝫ pãnꝰ meſtruate. Quis igit̃ iuſticias ſuas velut gloꝛiabũdus oſtẽtauerit deo/plusqꝫ pannũ ꝯfuſionis ſue mulier viro. Quẽ deniqꝫ nõ exterruerit apl'i verbũ dicẽtis. Nihil mihi ꝯſcius ſum.ſed nõ in hoc iuſtificatꝰ ſum. Cãm reddidiſſe videt̃ ſapiẽs. Timide ſunt inq̇t ꝛ incerte oẽs ꝓuidẽtie nr̃e. Et alibi. Prauũ coꝛ hominis ꝛ inſcrutabile/ꝗ̇s cognoſcet illud ¶ Monicus ¶ Quid igit̃ agit ꝓ ſerenatõe ꝯſcientie ſue vt deo ſit in pace locus ſuus.ipſeqꝫ doꝛmiat in id ipm ¶ Volucer ¶ Doctrinã conſulit quã theologica tradit ſchola.iudicat aliter agendũ eſſe de ſcrupulis inq̇etis oꝛientibꝫ ex his q̃ ꝑteri ta ſunt. Aliter ſup his q̃ agibilia futura reſpiciũt.fatet̃ ex ꝑteritis ꝓfecto ſe timere/neqꝫ timoꝛẽ hũc abijcit. Auget potiꝰ coꝛã iudice deo/ita tñ ne deſperet ſup mĩa eiꝰ/ſed in ſolidioꝛem ſpem aſſurgat. Foꝛmidat ne foꝛte poſuerit ſibi laqueos inimicꝰ latẽtes ꝛ abditos in via hac veritatis q̃ ãbulabat. Neqꝫ eni dubiꝰ ſed certiſſimꝰ eſt/idipm qꝺ ꝓſecutꝰ eſt/veritatẽ eſſe catholicã. Cuiꝰ oppoſitos erroꝛes impios atqꝫ peſtiferos exterminari q̃rebat/ oꝛdine iudiciario. Ita ei ſe iudicat obligatũ firmit̃ credere/ꝛ nullatenꝰ dubitare/de noticia ac intellectu diuinoꝝ ꝑceptoꝝ. Alioq̇n ſe fidelẽ quo pacto reputaret.cũ ſcriptũ ſit. Dubiꝰ in fide infidelis eſt:qꝺ vtiqꝫ veritatẽ hꝫ dũ ꝗ̇s illa dubitat que ꝑ eruditõeꝫ ſacre ſcripture certa tenet̃ ꝛ explicita fide tenere. Neqꝫ eni generalis ſufficeret crudelitas ĩ multis/niſi ꝑticularis affuerit.plꝰ aut minꝰ iuxta ꝑſonaꝝ ꝛ eruditionũ q̃litatẽ. Ueruꝫ ſi iuxta h' iter veritatis poſuerit ſcandalũ angelus ſathane/qui ſe transfigurat in angelũ lucis/nõ ita eſt vſquequaqꝫ certus/neqꝫ ſcit ſi ſcuto

veritatis ita ꝓterierit eũ deus ꝙ timere nõ
habuerit a timore nocturno/ a ſagitta vo-
lante in die/a negocio perambulante in te
nebris/ab incurſu ⁊ demonio meridiano.
Demoniũ plane meridianũ dixerunt ſan
cti/qḋ ⁊ fallit/⁊ ſub ſpecie tñ boni non q̃liſ
cũq̃ʒ ſed magni boni fallaciã tegit. Hic eſt
laq̃us magnoꝝ viroꝝ dũ magni nõ humi
les ſunt in oculis ſuis. dum ꝓprie magis q̃s
aliene innitunt̃ prudẽtie. dũ extollũt ſe in
cogitatõe ſua ſicut taurus. dũ p̃tea ſic agũt
q̃ſi facto et ſi nõ verbo dicerẽt/manꝰ nr̃a ex
celſa ⁊ nõ dñs fecit hec oĩa. quippe dũ ꝑue
nire monitões ſuas arrogãtia ſupba/non
ſubſeq̃ in humilitate lachrymis ⁊ manſue
tudine ſepiꝰ inueniunt̃. Deniq̃ʒ ſupra mo-
dũ terribile eſt illud ſapiẽtis tonitruũ. Eſt
via que videt̃ hõi iuſta/⁊ nouiſſima eiꝰ du
cũt ad mortẽ. Beatꝰ igit̃ vir ſapientis teſti
monio/q̃ ſꝑ eſt pauidꝰ q꞉ niſi in timore dñi
ſe inſtãter tenuerit/cito ſubuertet̃ domꝰ ſua
Noli ꝓpterea mirari monice/ſi tales inter
recordatões poſitꝰ paueat/⁊ extimeſcat/ꝑ-
ſertim cũ ꝑfectã caritatem que foras mittit
timorẽ/nõ ſe pſumat adeptũ/ vtinã habe-
re ſe cognoſceret minimã vel imꝑfectam. ¶
Monicus ¶ Exterruiſti me talia de timo
re diſſerẽs. ⁊ in hos me truſiſti ſcrupulos
dubie q̃ſtionis ſi ꝓ pſperitate reipublice.
ſi ꝓ defenſione veritatis catholice. ſi ꝑ errã
tiũ vel delinquẽtiũ correctõe quis hoĩm ſe
debeat exponere/ſed ſedere ſolitariũ ⁊ repu
tare ſapientẽ eſſe q̃ nõ curat in cuiꝰ manu
mũdꝰ ſit. Nã ſi bñ ꝑcipiũt qui docẽt nihil
eſſe agẽdũ qḋ dubiũ eſt an bonũ ſit/ expo-
nũt eñi ſe ꝑiculo. ⁊ q̃ amat ꝑiculũ dicit ſapi
ens ꝑibit in illo. Quis audeat ſub tãta re-
rum humanaꝝ incertitudĩe/quippiã dein
ceps palã pſequẽdũ amplecti ¶ Volucer
¶ Audebit ſi certꝰ fuerit ex doctrina ſacra/
ꝙ fundata ſit in iuſticia fidei pſecutio ſua
pro qua certandũ eſt vſq̃ʒ ad mortẽ corꝑis
vel in aĩa deterius moriendũ.

Primũ metrũ quarti libri

iambicũ archilochiũ trimetrũ aca-
talecticũ currit cũ tertio metro tertij de ꝯſ.
phi. q̃ ad primũ eiꝰ verſuʒ Quãuis fluẽte.

Lex in tabellis a deo binis olim
Inſculpta petrinis ẽ/ꝯtinẽs decẽ
Precepta nature. qḋ idcirco fuit/
Legem ꝙ impreſſam per indelebile
Lumen prius nr̃is in cordibꝫ fuſcauerat.
Nox criminũ/nubesq̃ʒ flagiciorum
Obſcura. nec non ꝑuia ꝯſuetudo
Que prima circa vera mentiri facit
In moribus/ſecte docent hoc impie.
Illuxit ergo ſummi velle/per fidem
Rurſus iubens ſignis ⁊ in miraculis
Mandata ſerues hec dei vigil tui/
Si non mori vel perire funditus vis

Proſa ſecũda quarti. Monicus. a

Sed cauẽda ſunt o volucer ſcan-
dala. ve eñi hõi ꝑ quẽ ſcandalũ
venit. Obſeruãdũ eſt p̃terea in
collectõe zizanioꝝ ne ſimul eradicet̃ ⁊ triti
cuʒ. Tolerari deniq̃ʒ mala iubent̃ q̃ ſi tolli
quererent̃ deteriores afferrẽt exitꝰ ſic ethni
ci ſic ſaraceni ſic heretici pleriq̃ʒ dimittũt̃
nec impugnãt̃/imo ſic agere ꝯſiliũ eſt vbi
coitas ẽ in culpa. ne deterior ſciſſura fiat
Volucer ¶ Scãdala phariſeoꝝ ꝯtẽnẽda
docet veritas. Sinite eos inq̃t ceci ſunt ⁊
duces cecoꝝ talia quippe vitare nec poſſu
mus nec debemꝰ. Sed neq̃ʒ deſerẽda ẽ ve
ritas aut vite/aut doctrine/vel iuſticie/dũ
certũ habemꝰ ꝙ ꝑiclitaret̃ nr̃o ſilẽtio/⁊ op
poſita falſitas firmaret̃ iuxta regulaʒ. Er-
ror cui nõ reſiſtit̃ approbat̃ ¶ Monicꝰ
Redit ecce ſ̃mo nr̃ ad materiam q̃ de zelo
tractata eſt. Cadit p̃terea in aliã difficulta
tem q̃liter ⁊ q̃ñ certi erimus ꝙ defenſio ca
tholice veritatis nõ plꝰ affert nocumẽti q̃s
vtilis edificatõis/q̃m ſi plꝰ officit nõ ne re
nẽda erat iuſſio xp̃i ſupius inducta. Noli-
te ſanctũ dare canibꝫ? Cui parabola de zi-
zanijs nõ tollẽdis ꝯſona ẽ ¶ Volucer
Adhibẽda ẽ fateor ꝓ diſſolutõe difficulta-
tis iſtius q̃ pluries incidit doctrinalis vna
diſtinctio. Cuiꝰ vel ignorãtia vel inaduer
tentia/multos etiã phoꝝ atq̃ʒ theologorũ
ꝯturbauit ¶ Itaq̃ʒ certitudo vna eſt ſuꝑ-
naturalis/altera naturalis/ tertia moralis
vel ciuilis. ¶ Certitudo ſuꝑnaturalis ita
ſe hʒ ꝙ nõ ſtat aliquẽ ſic aſſentire ⁊ falli. Et
hec iterũ certitudo diuidit̃ q꞉ quedã eſt eui
dentie clare ⁊ intuitiue in pr̃ia beatoꝝ. Al
tera euidẽtie reuelate in illuſtratõe ꝓphaꝝ
Tertia ſoliꝰ adherẽtie i ſpeculo ⁊ i enigma
te/q̃ nõ euidẽtie rõnis innitit̃ ſʒ auctorita
ti diuine q̃lẽ certitudinẽ fides hʒ ⁊ pſtat in
cordibꝫ fideliũ. Eſt eñi q̃libʒ hmõi certitu
do tãta/ꝙ ꝑ nullã potẽtiã etiã diuinã ⁊ ab
ſolutã fallax eſſe poteſt. alioq̃n deꝰ negaret

ſemetipm̄. Hanc phoꝝ ſchola non vidit/
neqꝫ ſtoicoꝝ neqꝫ ꝑipateticoꝝ neqꝫ acha/
demicoꝝ. Hec certitudo ꝓ tertio ſue diſtin
ctionis mēbro fidelib⁹ oib⁹ dū ꝑegrinant̄
in via ↄuenit/ q̄s tāta certitudine nedum
duodecim articulis fidei/ſed toti ſacra ſcri
pture credere neceſſe ē/actu vel habitu/im
plicite vel explicite/q̄liter credēdo certi ſūt
neqꝫ falli pn̄t. Alioq̄n iuxta qd̄ ꝑtractū exti
tit dubi⁹ in fide infidelis ē. Certitudinem
hāc in martyrib⁹ talē vidim⁹ vt abſqꝫ vlla
dubitatōe mallēt relinquere vitā q̄ȝ fidem
Ceterū paul⁹ hac ſubnixus/expſſurus ve/
hemētiā certitudinis/ aſſeruit ↄditionalē
cui⁹ antecedēs ſciebat impoſſibile. Etiam
inq̄t/ſi angel⁹ de celo vobis euāgeliſauerit
ꝑter id qd̄ euāgeliſatū ē/anathema ſit. Ne/
qꝫ tn̄ negandū eſt/quin paul⁹ vltra certitu
dinē adherētie ꝑ fidē/certiudinē habuerit
B] euidētie ꝑ reuelatōis illuſtratōez/⁊ quodā
modo in trāſitu ſeu raptu ꝑ gloriā. ¶ Por
ro certitudinē alterā q̄ naturalis dicit̄ inue
nimus/q̄ talis eſt q̄ nō ſtat ꝑ naturā q̄ ali
quis talit̄ aſſentiat ⁊ fallat̄. Hanc Areſto.
⁊ peripatetici. hāc ⁊ ſtoici phi poſuerūt no
bis poſſibilē in primis principiȷ̄s ꝑ ſe no
tis/cognitis videlicet ex ſola terminoꝝ ap
prehēſione/vt q̄ qd̄libet eſt vel nō eſt. Po
ſuerūt ⁊ in ↄcluſionib⁹ demonſtratis/⁊ in
euidenti ↄſequētia deductis ꝑ talia princi
pia/quēadmodū dixerūt mathematicā ſci
entiā eſſe certiſſimā. Achademici vo in q̄/
bus ſocrates/carneades/⁊ cicero. dehic po
ſteriores aliq̄/nouā viſi ſunt induxiſſe ſciē
tiā/ nihil ſcire. imo nec hoc ſcire q̄ nil ſci/
mus. ita tollere voluerūt e medio certitudi
nē oēm. dicētes de omi re ad vtrāqꝫ partez
ex equo diſputari poſſe. Et ita neqꝫ primā
de qua locuti ſum⁹ certitudinē ſupnatura/
lem/neqꝫ naturalē putabāt vllā eſſe. Deni
qꝫ certitudo q̄ moralis dici pōt vel ciuilis
tangit̄ ab Areſto. vna cū pn̄ti certitudine
in ethicoꝝ ſuoꝝ principio. Cui⁹ ſnīa eſt.
diſciplinati eſſe/in vnaquaqꝫ re certitudi/
nem q̄rere iuxta exigentiā materie. Eque
eni viciosum eſt inq̄t ꝑſuadentē q̄rere ma/
thematicū/⁊ moralē demōſtrantē/nō eni
cōſurgit certitudo moralis ex euidētia de/
mōſtrationis/ſed ex ꝓbabilib⁹ cōiecturis/
groſſis/ ⁊ figuralib⁹ magis ad vnā ꝑtez q̄ȝ
ad alterā. Talē certitu dinē ſi penit⁹ nega/
uerint achademici. ſi nō eā ꝑterea ſufficiē/
tem dixerint ad aliq̄d moralit̄ opari/vide/

rint q̄ rōne p̄ſūpſerint aliq̄d vel agere bo/
nū/vel omittere malū. ↄformiter ad iudici
um rōnis/q̄le debet eē certū ſicut certa ē in
ſe virtus. alioq̄n virt⁹ nō eſt. ¶ Monicus
¶ Aiaduerto volucer/ qm̄ ex prima certi/
tudine multa poſſum⁹ ⁊ debem⁹ nos fide/
les ſine ſcrupulo corde credere ad iuſticiā.
⁊ ore ↄfiteri ad ſalutē. pſequi/defendere/et
tueri/priuſq̄ȝ vacillet vel auferat̄ a nobis
hmōi certitudo. ¶ Intelligo ꝑterea q̄ in
agibilib⁹ hūanis q̄ tantā habēt varietatē/
dicēte Areſto. ⁊ experientia teſte/ vt caſu ma
gis q̄ȝ arte ↄſtare videant̄. ſufficit tertia cer
titudo q̄lis nō ſꝑ ſcrupulos oēs abȷ̄icit ſuf
ficit vt contēnat vel ſuperet/ſic opando q̄i
nō ſūt. ¶ Sed q̄ rōne poſſit hoc fieri/ſcire
cupio q̄d aduena nr̄ in his agat. ¶ Volu C
cer ¶ De ſcrupulis ſicut p̄dixim⁹ iudicat
alit̄ agendū eſſe dū oriunt̄ ex ꝑteritis. alit̄
dū in eis q̄ agēda ſunt occurrerint. De p̄te
ritis q̄dē opib⁹ iā amplectit̄ Gregoriȷ̄ ſen/
tentiā. Bonarū mētiū ē ibi culpā agnoſce
re vbi culpa nō eſt. Cōformiter ⁊ ad illud.
Iuſt⁹ in pricipio accuſator ē ſui. ¶ Cōſti
tuēs itaqꝫ ſe corā tremēdo tribunali diſtri/
cti iudiciȷ̄ dei/ↄſciam ꝓpriā audit ⁊ ſuſtinet
accuſantē eū. quāto maiori ſeueritate ſcit ⁊
pōt. q̄tin⁹ fiat ei ſpūs cōtribulat⁹ ⁊ ingens
cōfuſio/ↄtritio/⁊ humiliatio cordis. ita vt
cadat a ſe ꝑ omīmodā ꝓprie defenſiōis de/
ſperationē. neqꝫ eni vult cū diuina iuſticia
ↄtēdere/neqꝫ ↄſcie ꝓ iuſticia teſtimonium
ferēti ↄ ſe reū/ſilentiū imponere/ſuadet po
tius vt clamet vocib⁹ magnis. Iſte ē/eq̄ſſi
me iudex de⁹. iſte q̄ ꝑ iuſto iudicio tuo dā/
nand⁹ eſt. peccauit eni in talib⁹ ⁊ talib⁹ ſuꝑ
numerū arene maris/ita vt pctā ſua vix to
tus cape poſſit mūd⁹. Sūt ei abyſſus mul
ta/⁊ tenebroſa nimis/q̄ altā ſibi dānatōis
abyſſum meruerūt ⁊ inuocāt. Et hoc dn̄e
de⁹/in voce cataractaꝝ tuarū. hoc ē viarū
tuarū inſcrutabiliū/⁊ iudicioꝝ occultoꝝ/
in quib⁹ hō ↄſtitut⁹ videre nō pōt an amo
re vel odio dign⁹ ſit. neqꝫ cog̃ſcere de ſuis
opib⁹ quātūcūqꝫ iuſta videant̄: quo termi
nent̄ fine/aut qua diſtrictōe iudicent̄. Ac/
caſat⁹ inter talia reus nō defenſoris ſed ac/
cuſatoris. teſtis ⁊ iudicis in ſe ꝑtes agit ex
aggerās quātū pōt. Qui etiā ſi toti⁹ popu/
li xp̄iani fudiſſet ſanguinē/ſpat in illo apl̄i
verbo/ſi nos iudicarem⁹ nō vtiqꝫ iudicare
mur. Quo ↄ fit in hūanis iudiciȷ̄s qm̄ ↄfi
tēti crimē mors infert̄. apud deū vo apud

que eſt mīa ⁊ copioſa redēptio / miſcdia h
dū viuim⁹ ſupexaltat iudiciū / q̄ fit vt dam
nādus ī curia iuſticie habeat aditū cū fidu
cia ad thronū grē ei⁹. q̄ ſaluat dānantes ſe
abſolutōez ꝯferēs in auxilio opportuno. p̄
cipue ſi dimiſerit hō ex corde debitoribus
ſuis. vt pricipes velit eos fieri glorie / neqꝫ
vindictā q̄rere cupiat. ſed oret p ſalute ſua
quo fit vt fidēter dicat deo. bullas veie ſue
p̄ſtā de hn̄s. dimitte nob̄ debita nr̄a ſicut ⁊
nos dimittim⁹ debitoribꝫ nr̄is. ¶ Moni-
cus ¶ Talia frequēt̄ audiui / volucer. Sꝫ
q̄liter abſqꝫ mēdacio vel fictōe pōt in mul
tis tale aliq̄d agi nō ſatis aptū eſt. Eſto nē
pe ꝙ de p̄teritis opibꝫ ſcrupuli ſint i ꝯſcia.
nō idcirco reā ſe iudicare habet. Eſt ei ſcru
pul⁹ vacillatio q̄dā / dubitatō / vel formido
ꝯſurgēs ex aliquibꝫ ꝯiecturis debilibꝫ ⁊ in
certis. Alioq̄n ſi ex vehemētibꝫ argumētis
⁊ pbabilioribꝫ p hac pte q̄ꝫ p altera dubita
tio ꝯſurgeret / iā non ſcrupul⁹ ſol⁹ vel leuis
trepidatio dici deberet / ſꝫ moralis de tranſ
greſſione certitudo. Mirū vero neqꝫ cau-
tū videret̄ ſi ꝓpter hmōi ſcrupulos / ꝯſcia te
ſtificatōez vel dānatōez ferret certā. Nūq̄d
interrogata ab hoibꝫ / vl̄ acriter a ſeipā / ne
qꝫ mētiri ſibi volēs / rn̄debit ꝓpt̄ ſolos ſcru
pulos ſe ī veritate reā : ſe crimioſaꝫ ſe dānā
dā exiſtere: nōne magis in h caſu ō merito
q̄ꝫ de pctō / ⁊ ita poti⁹ de ſaluatōne q̄ꝫ de dā
natōe p̄ſumit: Quo pacto fert igit̄ ꝯtra ſe-
metipām dānatōis ſniām: Auget dubita
tionē apl'i dictū. Mihi inq̄t p mimo ē vt
a vobis iudicer vel ab hūano die / ſed neqꝫ
meipm̄ dijudico / q̄ tn̄ alibi ſe primū fatet̄ i
ter pctōres Venit inq̄t de⁹ ſaluos facere pec
catores / q̄rꝫ prim⁹ ego ſum. ¶ Oro q̄lē / ad
iſta rn̄ſionē aduena nr̄ daret. ¶ Volucer.
¶ Qualē nimirꝫ dat apl's / dū ſubdit ad p̄
allegatū q̄ddā verbū / q̄ me iudicat dn̄s eſt
Et alibi. Scio ꝙ in me nō hitat bonū / cō
formiter ad illud xp̄i. Qui ex ꝓprijs loquit̄
mēdax ē. ¶ Certiſſima igit̄ nō ſcrupuloſa
rōne tenere debet ois hō viuēs / qm̄ ſine g̅
tia dei dānat⁹ ē / quaꝓpter hūiliet ſe hō q̄n-
tū potuerit / ſibi vileſcat / ſe deijciat / ſe ꝯcul-
cet in recogitatōe ſua / q2 nō hr̄et ꝙ deo dā
nāti rn̄deret. q̄d obijceret dicēti. amice nō
facio tibi iniuriā. accipe qđ tuū eſt ⁊ vade
Quid ē aūt illud tuū niſi pctm̄ niſi mēda-
ciū: Legiſti ꝙ ſanct⁹ abbas agathon mo-
riēs / fratribꝫ interrogātibꝫ an timeret ⁊ an
in opibꝫ ſuis ꝯfideret / rn̄dit. In veritate ti
meo / neqꝫ ꝯfido in opibꝫ meis / q̄uſqꝫ vene
ro an̄ deū / qm̄ alia ſūt iudicia dei / alia ho-
minū. ¶ Monicus ¶ Tot⁹ crede mihi vo
lucer / horrore ꝯcutior / tot⁹ merore tabeſco
tot⁹ in deſolatōez ⁊ in quādā velut deſpa-
tionē deijcior h audiēs. nec q̄d de p̄teritis
nec de futuris agā ſcio. ¶ Volucer ¶ At-
uero german⁹ tu⁹ hac ꝯſideratōe ſic vti ni-
tit̄ vt inter tot p̄mētia mūdi mala. inter tot
hoſtiles carnis ac demonis moleſtias per
ipām dn̄o ꝓpicio fortiorē aſſurgere q̄rat in
ſpem: ſolidiorē ꝯſolatōez. ⁊ in trāquilliori
pace q̄eſcere / cui⁹ rōnez ⁊ modū collocutio
diei prioris expoſuit. ¶ Monic⁹ ¶ Me-
mini p deſpatōez ei ad ſpem veire docuiſti
Cauſant nihilominꝰ ſcrupl'i tales inq̄etu-
dinē mētis quā fluctuare faciunt. a q̄ ſicut
muſce morientes pdūt ſuauitatez odoris. i.
deuotōis ⁊ amoris ſentimētuꝫ Euigilare
demum compellunt ⁊ exuſcitare dilectam
prius q̄ꝫ ipſa velit. ¶ Volucer ¶ Accipi-
to conſilium.

Secūdum metruꝫ

quarti Dicolon tetraſtrophon: primi tres
v̄ſus ſūt trochaici alcmanij dimetri acata
lectici / ſic prim⁹ i ſcōo metro q̄rti ō ꝯſ. phi.
Quart⁹ ē dactilic⁹ pherecrati⁹ trimeter aca
talecticus ſicut ſcōus in ſcōo metro ſcōi li
bri Pontus verſat arenas. Ad finē fit di-
ſtrophon.

Nimium tabeſcit in te
Scrupulis exagitatum
Cor / gemens et anxiatum
Perſta fortius in ſpe.
¶ Filijs ſuis quid obeſt
Prouida cura patris ſcit.
¶ Pane filiorum ſeruus
Ut quandoqꝫ cibatur /
Sic cibo ſerui frequenter
Paruus veſcitur heres
Glorietur vt nequaquā
Et ſperet cor vtrinqꝫ /
¶ Proximum ſolet iuuamen
Fieri contribulatis
¶ Nonne fluctus et procelle
Expurgant mare crebro
¶ Parturit filium mater
Sed non abſqꝫ dolore.
¶ Letus alacriſqꝫ fies
Horum prole beatus
Si memor dei recuſas
Hic ſolamen habere

f **Proſa tertia quar⸗ti. Monicus.**

O Ro q̄s blandimēta mūdi ſupa⸗
uerit. q̄s adimpleuerit ꝓpheticū
votū/ letet̄ coꝛ meū vt timeat no
men tuū: Quis ad ſacrificiū ſalutis offerē
dū/ accedere p̄ſūpſerit/ ſi fuerit alien⁹ a dul⸗
cedine dei/ ſi aruerit ſicͭ mons gelboe/ in q̄
nec ros deſup refrigerās/ nec pluuia rigās
et fecūdās cadat/ ſed ſit ſibi celū eneū/ ⁊ ter
ra ferrea/ deſta ⁊ iaq̄ſa: ¶ Volucer ¶ Plu
rimos crede mihi fefellit nimia ſentimēto
rū hmōi ꝯquiſitio ſeu cupido/ hoc in ture
lupinis ⁊ begardis. hoc in q̄buſdā deuotꝭ
nō ſm ſciam expertū eſt/ q̄ deliramēta cordiſ
ſui/ p dei ſentimētis amplexātes/ turpit̄ er
rauerunt. Alij fruſtra conati ſunt ad nihil
paſſionabilit̄ affici/ cū ſentiret apl's aliā le
gē repugnātē. Alij ita deo ſe voluerūt tra⸗
dere/ ꝙ oīa de⁹ ageret in eis tm̄mō paſſiue
ſe hn̄tib;. Alij p vnionē apicis mētalis cū
ſpūſancto/ tradūt hr̄i ſciam myſticā ō deo.
Ita tn̄ ꝙ de⁹ nō appͥhendat̄ ſub q̄cūq; rōe
vel entis vel veri vel boni. ¶ Sed ab iſtis
⁊ a prioꝛib; inq̄rit̄ vbi meritū erit ſi dilectō
nis volūtarie null⁹ habeat̄ act⁹: At uero q̄
rōne debeat coꝛ tuū medias int̄ ſcrupuloꝝ
ac tētationū agitatōnes ſe gerere/ te doceat
exēplū palpabile. Utunt̄ naute q̄dā vaſcu
lo/ in q̄ ſup cuſpidē erectā librata ē ex tranſ
uerſo volubilis acus ferrea/ cui⁹ acies affe
cta ē p magnetē/ q̄ fit vt in polū articū aſſi⸗
dua ſit ſua directio. Nō aliter coꝛ affectum
dei dilectōe in fide ⁊ ſpe ferri/ ꝯuenit i deū.
Porro ſicͭ ex motu vaſis ꝯtinētis acū agi⸗
tatur ac⁹ alioꝛſuꝫ/ nuc dextroꝛſum/ nūc ſini⸗
ſtroꝛſuꝫ/ redit tn̄ ſemp in id ipm dū q̄eſcere
ſinit̄. Cōformit̄ turbatōneꝫ aut vacillatio
nē coꝛ pati videt̄/ ex ſcrupuloſis motibus
mō p has mō p illas paſſionū fluctuatio⸗
nes. maneat attamē diuin⁹ amoꝛ firm⁹/ ſal
tē in habitu qd̄ ſufficit/ ſi non penit⁹ eiece⸗
rit ipm hō. Et ita ſufficit vt aliq̄s inuenia
tur ꝯſtātioꝛ reſiſtere pctīs. imo coꝛp⁹ expo⸗
nere martyrio. carēs actu talib; ſentimētis
q̄s ali⁹ abūdāter plen⁹ eis. ¶ Quare patꝫ ſi
gnū iſtud ſenſibilis ſuauitatis inefficacit̄
arguere caritatē dei/ ſi nō affuerit comites
caritatis ſignate p aplm Caritas inq̄t pa⸗
tiēs ē/ benigna ē/ cū reliq̄s q̄s ſubiūgit. ita
q; ſi fides/ ſi ſpes/ ſi cetere v̄tutes īfoꝛmes
eē pn̄t/ dū deeſt caritas effugiēs a facie latē
tis ſupbie/ cur n̄ poterit h̄ expta ſuauitas:
Guſtas igit̄ hāc ſuauitatē vtere cū hūilita
te ⁊ grāꝝ actōe. Guſtu cares/ fer ī patiētia ⁊
māſuetudīe. attēdēs ꝙ aliqn̄ demō abutit̄
naturali bono teneri coꝛdis/ vt ē ī mulieri
b⁹/ ſicͭ ecōuerſo pōt grā naturaleq; bonū tale
in adiutoriū ſui ſumere/ vt vehementioꝛ ⁊
crebrioꝛ īualeſcat ſpūalis deuotio. Sꝫ dū
ſurrepit ſupbia (q̄b; ei nō inſidiet̄ q̄ vexare
voluit aplm) tollit̄ hec pax interioꝛ/ redit
q; colaphiſatio tētatōis/ cuſtos hūilitatis
q̄ caſu ſufficiat grā dei. Hec more genera⸗
tionis praue ⁊ pu̇erſe ōīnū ſibi deuotōis
ſignū q̄rat. ¶ Monic⁹ ¶ Ecce relabimur b
in id/ qd̄ ab initio q̄ſitū eſt/ q̄ rōne poterit
aliq̄s q̄cq; aggredi ſub dubio cōſtitut⁹. an
agat recte/ ſi ex interioꝛi ꝯſcie motu ſuffici⸗
ens certitudo n̄ habet̄. Peribit deniq; oīs
ars diſtinguendi veras a falſis īmiſſiones
ꝓpheticas/ aut reuelatōes: ¶ Volucer.
Habes ſup h̄ vltīo ſcripta nō pauca pegri
ni nr̄i. ¶ Primū v̄o reſpectu eoꝝ q̄ futura
ſunt (de p̄teritis q̄ppe iā dixim⁹) ſic obfua
re ꝯuenit/ vt nō reputet̄ culpa vbi culpa n̄
ē. Alioq̄n cauſat̄ erronea ꝯſcia ꝯ quā ſi q̄d
libet attēret̄ fieri/ iā culpa ē ſi fluctuet ani⸗
mus. ¶ Preterea ſub hac dubitatōne velut
ad vtrūlibet neſciēs q̄d actur⁹ ſit/ ꝯſiliū eſt
vt nō agat/ q̄m exponeret ſe diſcrimi/ q̄ ca⸗
ſu certū hēat ꝙ peccat. ¶ Vis igit̄ q̄cq; ſe⸗
cur⁹ agere cert⁹ ſis illud eē bonū/ neq; ꝯtu⸗
ti ꝯriū. Sed refert q̄ certitudīe. ſufficit nē⸗
pe certitudo moꝛalis/ qualē notauim⁹/ vt
vel nō ſis in pctō duꝫ facis qd̄ in te eſt/ aut
ſaltē peccatū nō incurris nouū p temerita
tē/ exēpli grā/ celebrādi. oꝛta ē eni ex diligē
tia tue p̄parationis/ excuſatio. ¶ Ceterū mo
ralis hec certitudo p doctrinā colligit̄ alte
ro triū modoꝝ. Unus ꝓuenit ex alteri⁹ au
ctoꝛitate. Alter ex ꝓpria eruditōe. Terti⁹ ab
expimētali ꝯſuetudīe. Sub primo viuūt
incipiētes ⁊ aīales. Sub ſcdo ꝓficiētes et
rōnales. Sub tertio pfecti ⁊ ſpūales. Cō⸗
ſonat phs tradens tres hoīm manerīes ad
doctrinā inueniri. Pauci p ſeipos dociles
ſunt ꝓpter clarā ſue ꝯplexiōis armoniā. ad
do vel aliā grāꝫ gratis datā q̄ faciliter agē
da ꝯcipiūt ſcripturas vt Aug⁹ intelligunt
Multi p alios erudiunt̄ recipiētes ab eis
intelligētiā ſcripturaꝝ aut ſi nequeunt cre
dūt ſaltē dicētib; ⁊ obediūt. Tertiū genus
deſpatū eſt ad doctrinā q̄ neq; doceri pn̄t
neq; docentib; aſſentire volunt. Quibus

relictis(ſūt enī plꝰ diſcholi q̄ꝫ multa ex bru
tis/que ꝑ humanā domāť induſtriā/vt ca
nes/vt equi/vt ſymee/vt aues aliq̄)fiat ſer
D mo de reliq̄s. ¶ Puto q̄ religionū inſtitu
endaꝝ pͥcipalis cā fuit autoritas regimi
nis/cui magis obedientia pſtareť q̄ꝫ ꝓprie
rōni/ q̄ in plurimis dubia valde eſt/ debi
lis ⁊ incerta. Preualere ſil'r habet hec auto
ritas reſpectu iunioꝝ quoꝝlibet ad magi
ſtros vel parētes/ q̄m iudiciū ꝓprie ratōis
vel nullū/vel impfectū hn̄t. Hoc pitagore
ſchola ſeruabat. Sic iubet dn̄s dicēs. In
terroga patres tuos ⁊ dicent tibi/maiores
tuos ⁊ annūciabūt tibi. Maiores intelli
go/qui multis experientijs eruditi ſūt in agi
bilibꝫ humanis/ quoꝝ iudicia tradit Are
ſto.eſſe recipiēda tanq̄ꝫ principia ꝓpť mul
ta vidiſſe. Extendiť h̄ ad eos q̄ reſpectu di
uinoꝝ ꝓpter ꝯſuetudinez exercitatos hn̄t
ſenſus/q̄les iā in ſolitudine ſibi viuere ſuf
ficiūt. ¶ Supeſt ſanctꝰ doctrine modꝰ ꝑ
poſito nr̄o vicinior/ vn̄ ſumiť in agendis
ſufficiēs ⁊ moralis certitudo. Oriť modus
iſte/nutriťq̄ꝫ ex ſtudioſa pſcrutatōne diui
noꝝ mādatoꝝ qualez ſuadet ſapiēs. Que
tibi p̄cepit deus illa cogita ſemp/ ⁊ in plu
ribus opibꝫ eius ne fueris curioſus. Et ite
rū nihil dulciꝰ q̄ꝫ reſpicere in mādatis dei.
Hinc btm̄ dicit p̄s/qui in lege dn̄i medita
tur die ac nocte/cum ceteris abſq̄ꝫ numero
cadētibꝫ in hāc ſn̄iam. Itaq̄ꝫ ſcl'in ſcriptu
ris ſuis locutꝰ eſt deus.⁊ idipm/ait Iob.ñ
repetet/q̄m ſufficiēter erudiūt ⁊ ꝯſulūt.tm̄
modo releganť puro fideli ⁊ integro corde
Maliuolis quidē ⁊ incredulis tenebroſi
or inde naſciť erroꝝ caligo/qd̄ in hereticiſ
olim/neſcio ſi amplꝰ nr̄a hac etate/pſpicu
um fuit/qn̄ cecutiētes facti ſunt multi cir
ca fores principioꝝ moraliū/q̄ ſunt ꝺ pri
mis impſſionibꝫ nature.q̄ rurſus digito ꝓ
prio ſcripſit deꝰ in tabulis lapideis ad in
delibilē memoriā. repetēs ea tertio ꝑ fidei
traditionē in euāgelio. Itaq̄ꝫ lugere plan
gereq̄ꝫ cōpellimur.

Tertium metrum

quarti. Dicolon diſtrophon. Primus ver
ſus iambicus archilochius trimeter acata
lecticus. ſecūdus elegyacus. currit cū tertiō
tertij de ꝯſo.phi. Quāuis fluente.

Enigma q̄uis pferat ſecū fides
Eſt a fonte tū lucis/origo ſua
Per hāc ſophie veritas recōdita
Quā natura nequit inſinuaſſe/patet
Reuelat ecce paruulis amans eos
Atq̄ꝫ docens ⁊ cum ſimplicibꝫ graditur
Sui ſupbis mente cordis clauditur
Vult intellectus ſubſit vt omnis ei.
Petitq̄ꝫ ſenſus omnis vt ſe deneget.
¶ Debet homo totus obſequiū dn̄o:
Par nempe beſtijs peccādo factus eſt
Indiget hinc fidei ſubdere colla iugo:
Vt ambulet vite vias nec offendat/
Pandit qualis ſit finis habendus ei:
Precepta rurſus inculcat prius data
Nam mos pūerſus obnubilarat ea.
Vis ingredi vitam.mandata conſerua
Roborat hic decadē xp̄s in alta leuans
¶ Si prima per ſe nota p̄cepta decem
Mens ſcelerata docet falſa vel ambigua:
In his fides ſi fit obſcurior/plena
Meridie palpans/amodo quid ſupeſt
Ieſu benigne/quid poteſt magis tuam
Eternis legem tradere ludibrio!
Modos ⁊ regulas viuēdi deinceps
Quos/his euerſis/plebs tua ſuſcipiet?

Proſa quarta quar F

ti. Monicus.

Hoc eſt volucer q̄ ſtomachabar
nuꝑ mecū/dum theologiā effer
res/vn̄ ſit q̄ nōnullos ex theolo
gis expimur ī nullo meliores. vtinā nō de
teriores ceteris hoibꝫ. ¶ Volucer ¶ Nolo
monice de aliena vita theologoꝝ nec alio
rum ſcrutator eē vel cenſor curioſus. Hoc
vnū credidi ꝓpť qd̄ ⁊ locutꝰ ſum/q̄ theolo
gia nō admixta fidei/ſpei/⁊ caritati/inflat
⁊ efficit/quēadmodū de p̄hia romanoꝝ re
fert apl's/q̄m ꝓpť ingratitudinē dati ſunt ſuꝑ
alios hoīes ī reprobū ſenſuz. Cām reddit
q2 cū cognouiſſent deū nō ſic̄ deū glorifica
uerūt.neq̄ꝫ grās egerūt. Ingratitudinē vo
maiorē eē in ꝯtemptu vl' abuſu theologie
q̄ꝫ p̄hie nēo dubitauerit. Propterea ſicut
apud ciceronē orator deſcribiť.q̄ ē vir bo
nꝰ dicēdi peritꝰ. Ita theologū noiamꝰ viꝝ
bonū ī ſacris lr̄is eruditū.nō q̄dē eruditio
ne ſoliꝰ intellectꝰ/ſ3 multo magis affectꝰ vt
ea q̄ ꝑ theologiā intelligit/traducat ꝑ iugē
ruminatōez in affectū cordis/⁊ executōem
opis. quatinꝰ ſapia ſc̄m nomen ſuū ſapida
ſit/in bonis/ſuauiť ⁊ iocūde.in malis/tri
ſtabiliter ⁊ acerbe/aliq̄n tales inſtar Vrie
ferūt lr̄as dānatōis ſue.dāt aduerſus ſemet
ipos ex ore ꝓprio iudiciū/plꝰ iſiciūt exēplo

vite ꝗ̃ inſtruãt verbo doctrine/ ſacras de-
niqꝫ lr̃as impudenter ſuis inq̃natis mori
bus ⁊ deſiderijs ſubſeruire ꝯpellũt. ſenſuꝫ
a ſanctis patribꝫ traditũ diſtorq̃ntes imo
ſepe neſciẽtes. neſcia ꝑfecto eſt ꝑs magna
taliuꝫ qui ſe theologie ꝓfeſſores iactitant/
ita vt experiri ſtupor ſit. Ideo q̃ppe theo-
logiã neſciũt q2 ſe curis alijs q̃tidie tradũt
Eſto ſciant. vides quẽadmodũ ratio/ dos
hominũ ꝓclariſſima vertit̃ reprobis ad ſu
am aliorũqꝫ ꝑniciẽ. Uinũ q̃ꝫ quãto meliꝰ
tãto furioſiores eos q̃ ad ſobrietatẽ ipo nõ
vtunt̃/ reddit. nõ vini vicio ſed potantiuꝫ.
Dicta ſint hec interim q̃tinꝰ aĩo tuo triſti
mos gereret̃/ ⁊ ſolueret̃ queſtio facta/ ſimul
vt ea q̃ de theologia ꝯſolatõe ſcribimꝰ qua
liter ⁊ a quibꝫ accipiẽda ſint vtilit̃ inſinua
remꝰ. Cõfido in dñ̃o ꝙ apud idiotas ſoli-
citos de ſalute ſua/ in quibꝫ ẽ ſimplex fides
certa ſpes. ⁊ ſuauis caritas/ inſidebunt fru
ctuoſius in aĩo theologice ſentẽtie (ideoq̃ñ
fruſtra ſũt) q̃ꝫ apud repletos lr̃is gignẽtibꝫ
ſcientiã illã quã inflare dicit apl̃s. Oculũ
vero q̃s neſciat quãtũ turbat aut excecat i-
K flatio? ❡ Sũt alij minꝰ culpabilit̃/ neſcio
ſi minꝰ tolerabilit̃ errãtes/ q̃s/ ex doctrina
dũ moralẽ querũt certitudinẽ/ nullũ lumẽ
rõnis mouet ad aſſenſuꝫ cuiuſuis agibilis
tm̃modo ſatis ẽ ſi dicere potuerint. Hoc
ſcriptũ ẽ. hoc talis doctor in lectura ſua ſē-
ſit. hoc aliꝰ ita poſuit/ ſimiles aſpiciẽtibꝫ v̾
ſo ad ſolẽ dorſo ſplendorẽ eiꝰ in mõtibꝫ q̃s
ad aſpectũ ſolis nullꝰ ſufficit oſtendẽtis di
gitus attollere. Cur ita? Quia deorſũ ocu
lũ mergere ſoliti ſunt/ vbi nõ aſpicit̃ ſol ni
ſi circũuolutꝰ caligine. Plane. lucis natu-
ra nedũ ſenſibilis ſed intelligibilis ita ha-
bet. vt quãto longiꝰ ab origine ꝓtendit̃/ eo
fiat debilior/ craſſior/ ⁊ ſubobſcurior. Pro
pterea ſi lumẽ intellectuale iugiter ad infi
ma ꝯſiderãda demergit̃/ groſſeſcit ⁊ craſſe-
ſcit quodãmõ/ ineptũqꝫ reddit̃ ſuꝑiora q̃ꝫ-
uis lucidiora ꝯſpicere. Sed neqꝫ lumẽ ve
ritatis accipiũt iſti niſi circũuolutum ſit q̃
dã veluti caligine traductõnis humane.
Monicus ❡ Experimur id ſepe qđ dicis
Sed quid ꝑinde faciendũ ſit inſinua.
Uolucer ❡ Monẽdi ſunt ab ingreſſu ſtu
dij nõ ita figere ſolaꝫ in ꝯſtitutionibꝫ ſuis
retinẽdis memoriã/ vt plurimũ mos ẽ/ q̃n
exerceãt intellectũ/ rationẽqꝫ ꝯſulant/ ex q̃-
bus principijs vel moralibꝫ vel theologi-
cis originent̃ hmõi ꝯſtitutiones. Ita enĩ

fiet vt colluſtrent̃ luĩe primoꝝ p̃cipioꝝ/
ꝙ ſi vl̾ nolũt vel nequeũt/ credãt illuſtratis
Recogitẽt inſuꝑ ꝓſtãtiã hũane ꝯditõis/ q̃
ad h̾ ꝯdita ẽ/ vt totũ ſenſibilẽ mũdũ q̃ ꝑ ſē-
ſuũ portas ingredit̃/ imprimẽdo ſpẽs ſuas
atqꝫ ſimulacra/ reducãt in primũ p̃cipiũ
deũ/ cũ q̃dã ſimplificatõe ⁊ puritate. Ita ꝓ
cedẽs a deo mundꝰ/ fit eo ꝯtinue vilior in
ſuis ꝑtibꝫ/ q̃ longinq̃or/ put in elemẽtis vi
dere ẽ ⁊ i ſolis lumĩe. Rurſus aũt redditur
ſpũalior magis ac magis ꝑ oꝑatõeꝫ intel-
lectꝰ agẽtis i fantaſmata corꝑalia. ex quibꝫ
elicit ſua v̾tute ſpẽs intelligibiles ſimpli-
ces ⁊ incorꝑeas. Et ſic natũ ex carne ſenſu
um caro erat ſuo mõ/ ſic qđ naſcit̃ ex intelli
gibili ſpũ/ ſpũs ẽ. Adeo q̃dẽ vt nõ dubita-
uerit apl̃s dicere. qui adheret deo vnꝰ ſpũs
eſt cũ eo. Hec oꝑatio ꝓcipue ſpectat ad ele
uatos theologos/ exercitãtes ſe ad theolo-
giã myſticã/ que ꝑ abnegatõeꝫ rẽdit in ſim
plificatõeꝫ. verũ q̃ñ veniẽdũ eſt ad agibili
um tractatõeꝫ/ optet rurſus in inferiora re
ſpiciẽda deſcẽdere. Alioq̃n fallerent̃ iſti mõ
ad primos ꝯ̃rio/ ſi lumini principioꝝ he-
rerẽt adeo/ ꝙ ꝯcluſionũ viſionẽ omitterẽt
exẽplo aſtrologi cadẽtis in foueã dum am
bulãs reſpicit aſtra. ❡ Deniqꝫ ꝑfectus erit L
qui ſtudioſa circũſpectõe verſabit̃ in vtro-
qꝫ. hũc iuriſtã theologũ/ ⁊ cũ theologo iu-
riſtã iudicabo. Quales fuerũt primi docto
res/ ex q̃ꝝ ſentẽtijs decretales decretaqꝫ cõ
pacte ſũt. ❡ Monicꝰ ❡ Raros affert etas
nr̃a tales/ cãm ſcire deſidero. ❡ Uolucer.
❡ Pauci tolerãt laborẽ ſtudij In multis
vel etas vel ingeniũ vel ſumptꝰ nõ ſuppe-
tũt. Euenit ꝓterea ꝙ myſtica agar ãcilla vi
dẽs ſe peperiſſe/ habet ꝯtẽptui ſarã dñ̃am
quã ſterilẽ exiſtimat. Rachel inſuꝑ fortaſ-
ſis limpidos hñs oc̄los/ irridet aliq̃ñ mor
daciꝰ ſororis lye lippitudinẽ/ cũ ſe mutuo
iure ſororio conueniat honorare/ ipam q̃ꝫ
agar impio dñ̃e ſue ſubijci/ dictatiſqꝫ ꝑ eã
equũ fuerat obedire. ❡ Subinde ꝓpẽdis
difficultatẽ infinitã quã hꝫ morale negoci
um/ dũ ꝑſeq̃ q̃rit̃/ q2 non ſatis ẽ intelligere
q̃d verũ ſit/ ⁊ q̃d rectuꝫ ſicut cadit ſub arte
tradere/ ſꝫ ꝑticulares circũſtãtias/ q̃ varia-
biles ſũt/ neqꝫ ſub arte neqꝫ ſub doctrĩa ve
niũt. Circũſpicere neceſſe ẽ ſtatũ i primis
reipublice cũ moribꝫ eã regẽtiũ/ ſi iuxta cõ
ſiliũ ſoceri moyſi/ ſint viri potẽtes/ timẽtes
deũ/ in q̃bꝫ ſit veritas/ ⁊ q̃ oderint auariciã
neqꝫ ſit apud eos ꝑſonaꝝ acceptio/ nec in

ꝯſtātia/neqꝫ depꝛauatū cōſiliū. Alioquin
nō exibit ab eis iudiciū rectū ꝗſtūcūqꝫ fue
rit poſtulatū/ niſi ꝓuiderit ex alto deꝰ/ q̄ ꝑ
pueros/ꝑ iniq̄s/ꝑ bꝛuta/ꝑ demōes/ſepiuſ
exercuit iudicia iuſta. qua ī re thobias oꝛe
diuīo locutꝰ eſt/dū filio iuſſit ꝯſiliū ſꝑ a ſa
piēte ꝑq̄rere/ omīi inſuꝑ inq̄t tpe bn̄dic de
um/⁊ pete ab eo vt vias tuas dirigat/⁊ oīa
ꝯſilia tua in ipo ꝑmaneāt. Que ſint aūt cō
ſilia dei aperuit pſalmiſta loquēs ei Cōſi/
liū meū iuſtificatōes tue. nō ita tm̄ vt hūa/
nū ꝯſiliū deſerat/qđ vtiqꝫ debet exiſtimari
diuinū/ſi rite/ſi humiliter/ſi deuote/ſi obe
diēter fuerit inq̄ſitū. Quale zelꝰ feruidus ⁊
oīs generalit̃ paſſio vehemēs/ ſolet nec pe
tere/nec perito vl' ingeſto credere. ¶ Mo/
nicus ¶ Omittamꝰ deinceps ea loq̄ q̄ ſub
eruditōe doctrinali nō veniūt/neqꝫ ei mo/
ralis certitudo/quātū ex dictis colligo. po
teſt ſub vna regula tradi q̄ ſufficiat in omī
caſu ꝯſciaꝫ agētis reddere ſecurā ſe nō deli
quiſſe/qđ ex euētu rex ꝑpēdi ſepiꝰ ſolet.
Volucer ¶ Propterea ꝯſtitute ſūt in figu
ra. Tres ciuitates refugij/fides/ſpes/⁊ ca/
ritas/ꝯtinētes lauacrū penitētie/⁊ emuni/
tatis aſilū/quatinꝰ pax cōturbata ꝑ ea que
ſe feciſſe formidat homo reformet/que pax
qualiter obſeruāda ſit intellige.

Quartum metrum

quarti monocolon/vſus ē dactilicꝰ alema
niꝰ tetrameter hyper catalecticꝰ. currit cum
quīto carmīe q̄rti de ꝯſo. phi. ſi q̄s arcturi.

Pulcra pax/ſūmi munꝰ opimū
Re/voluntati/ſit bona tm̄
Nuncius defert miſſus ab alto
Nam male menti qualis erit pax/
Sternitur lecto ſoꝛde repleto.
Complet et ſpinis ſe viciorum/
Qualium turba dilaceratur.
Tracta nunc iſtuc/rurſus et illuc.
Diſſidet ſecum ſeqꝫ remoꝛdet.
Viribus vanis omnipotenti
Stulta guerram dat moꝛe gigantum
Pugnat econtra quodqꝫ creatum
Jus ſui regis ſedulo ſeruans.
¶ Si placet fiat vera tibi pax/
Oꝛdinatus ſit pꝛimitus omnis
Motus. affectus nec vagus erret/
Queritans extra poſſe quieto
Se frui mundo. quod nequit eſſe:
Pauca pertentet non alienis
Litibus ſedet. ſed nec habenas
Senſibus laxet. ſemper anhelet
Legis eterne iuſſa tenere.
Litteris ſacris aſſiduus ſit
Quippe dat pacem zelus earum.
Pacis eterne pignus et arram.

Pꝛoſa quinta ⁊ vl/tima li. iiij.

¶ Monicus.
Adueniat oꝛo pax iſta nob. At/
vero nōdū ſatis explicuiſti q̄ ſit
apud ꝑegrinū nr̄m ꝯſolatio ſpe
cialis / deliniēs eū in tā ꝯfuſibili rerū tem
peſtate/ qualē in floꝛētiſſimo nuꝑ francie
regno. nominatim in celeberrima pariſiē/
ſi ciuitate cōtigiſſe/ nō pꝛoꝛſus ignoꝛat/et
nos intuemur. ¶ Volucer ¶ Accipe ſup
iſtis doctrinam theologie celitus immiſſe
quā deinceps non me loqui putato. Con
quereris o homo ꝙ etate tua multi depere
unt/quid queſo nouū accidit? Habet etas
omnis moꝛtuos ſuos. quotidie recipit ter
ra mille modis humanū genus/hos peſtꝭ
illos fames. alios gladius. multos naufra
gia. moꝛbi. incendia. voꝛagines abſumūt.
quippe terra ſunt ⁊ in terram reuertuntur.
Mentiebaris o neqꝫ dum Lue dicēti Ne
foꝛte moꝛiamur. ſubintuliſti. nequaq̄ꝫ. om
nes ex tunc capitali ſupplicio adiudicati
ſunt. Nil refert quis pꝛioꝛ. quis poſterioꝛ
ſecuri moꝛtis feriat. Unū dabo tibi qđ iu
re ꝯfitear eſſe timendū/ quo merito vel de/
merito/ vita iamiam citiſſime deſitura/ fi/
niatur apud iudicē deū. Scio mecū fate/
beris. Interrogo te/ reſpondeat exiſtima/
tio tua Moꝛtuos quos immatura violē/
taqꝫ nece deſſes ereptos/aut iuſta cauſa ꝑ/
didit aut iniuſta? ſi iuſta. cur inculpas iu/
ſticiam? Cur non letaris lauans manꝰ tu/
as in ſanguine peccatoꝛis? Si iniuſta. vi
de ſi ſobꝛiū eſt eos plangere/ quos pꝛo iu/
ſticia moꝛiētes beatos xp̄s appellat? Sꝫ
dices potuerāt iniuſti viuendo coꝛrigi. iu
ſti vo plus ad ſuā alioꝛūqꝫ ſalutē ſuperſti/
tes iuſtificari. Quid ſi ſoꝛdidus ſoꝛduiſſet
adhuc ſi ſue dānatōis aſſidue penas auxiſ
ſet. Juſtus vero vt ſepe fit excidiſſet a iuſti
cia? ¶ Patet latiꝰ iſta deductio. nōne varij
ſunt euētus belli et nūc iſtū: nūc illū conſu
mit gladiꝰ/vt nō gloꝛiet accinctꝰ vt diſcin/
ctus/q̄m nō eſt foꝛtiū bellū/ dicit Eccleſia
ſtes. ¶ Sed ad altioꝛa ꝯſcēdere nr̄e rōes
volūt q nihil caſuale. nihil foꝛtuitū tradūt
deo. cuiꝰ cōſilia ſuꝑ filios hoīm / humana

curioſitas ↄprehẽdere p ſingula non pſu/
mat. Attingam⁹ tñ aliqua q̃lia ex ꝓheticis
et hiſtoricis libris nr̃is fas eſt colligere.
Deſtruxerũt aſſyrij idolatre q̃dẽ/ſine deo/
ihr'lm ſanctã ciuitatẽ cuȝ populo. Quid p
Iſaiã dicat dñs audi. Ve aſſur virga furo
ris mei/ꝛ bacul⁹ ipſe eſt in manu eoꝝ mea
indignatio. Sequit̃. Ipſe aũt nõ ſic arbi/
trabit̃. ꝛ cor ei⁹ nõ ita eſtimabit. ſed ad ↄte
rendũ erit cor ei⁹. Ecce ꝙ de⁹ malos de po/
pulo ſuo/inter q̃s nõ dubiũ fuiſſe quoſdã
innocẽtes/voluit p lõge deteriores affige
re/q̃les appellat virgam furoris ſui/q̃uis
obſeq̃ deo blaſphemi nõ crederẽt. q̃d ſi ta/
le aliq̃d opat⁹ eſt mõ de⁹/qui ptãtẽ hȝ vite
et mortis. in cui⁹ ↄſpectu nõ iuſtificabitur
oĩs viuẽs. Nõne frequẽter in regimine rei
publice cupiditas ſe putat caritatẽ: cũ hec
ↄmune bonũ. illa ꝓpriũ ↄmodũ ſemp inq̃/
rat. Eſto ſit caritas/q̃d ſi nõ adhibuit pro
ſui ſuorũqꜫ cuſtodia ↄtra ꝓditioſas inſidi
as cautelã/q̃lẽ hũana põt ꝛ exigit iduſtria
Quid ſi bellaſſent aduerſus infideles/aut
aduerſus exteros ſui regis hoſtes/ꝛ occu/
buiſſent. felices eos in altera vita. nõne iu/
dicares nec morte turpi fũctos: Nõ ſi pñ/
tẽ tm̃ reſpicis vitã/terreat apl's ſi in hac vi
ta tm̃ ſpantes ſum⁹ miſerabiliores ſumus
A oĩbꝫ hoĩbꝫ ¶ Quis pterea nouit. ſi aſcẽde
rit in aures dñi ſabaoth clamor flagitiorũ
ſcelerũ/ꝛ abomiationũ q̃bꝫ vel pplus vl're
ctores ꝛ nobiles/vel vtriqꜫ/forſan peccaue
rãt. q̃s tradidit de⁹ nõ in man⁹ infideliũ/vt
alias plerũqꜫ/q̃nꜫ p vuandalos ꝛ gothos
et hunos. aliq̃n p alios noiatim ꝓpter ſpur
ciſſimã carnis corruptõeȝ/vt aliq̃bꝫ reuela
tio dixit. expoſuit ſuos mõ de⁹ cladibꝫ bel/
loꝝ ciuiliũ/vbi tumultuat̃ ppl's cõtra no/
biles/imo ſine lege/ſine ordine nobiles in
ter ſe/cuȝ diſſecatione mutua pploꝝ ſe de/
ſtruũt. Punit/crede mihi/de⁹ occultiora ſe
pe delicta p flagella patẽtia. illa etiã que p
contritũ cor ꝛ humiliatũ deleta pridẽ fue/
runt quo ad culpã/repetit in penã. Hic fit
vt aliq̃s pñialit̃ bene viuẽtes/aliq̃n ↄpre
hendat afflictio/aut pro paruo ſicut putat̃
delicto nouo/grãdior punitio ſubſequat̃/
queẽadmodũ cernere ẽ in corpis egritudi/
nibꝫ/q̃ ad occaſionẽ facilẽ oriri videt̃/aut
recidiuũ pati ¶ Sed da nullũ neqꜫ modo
neqꜫ antea pceſſiſſe demeritũ/virt⁹ vel exer
cet̃ ad meritũ/vel ad pmiũ coronat̃. Adde
ꝙ mutat de⁹ vt placet regna de gẽte i gentẽ

ꝓpt iniuſticias ꝛ varios dolos: Nabuchodo
noſor mẽte capt⁹ teſtis ẽ teſtis troia. teſtis ro
ma. teſtis daniel de diſſipatõe monarchia
rũ q̃tuor pricipaliũ. Habet ei q̃libet res in
terris quãdã ſue duratõis periodũ/atqꜫ vi
ciſſitudini ſubiecta ẽ. ſit hõ. ſit dom⁹. ſit ci
uitas. ſit regnũ. ſit impiuȝ. Mutauit ptea
dñs ſacerdotiũ hely iuxta reuelatõȝ ſamue
li factã. Cui⁹ gen⁹ ſaul extermĩauit/cũ ciui
tate ſacerdotũ i ore gladij viros ꝛ mulieres
puulos ꝛ lactẽtes ¶ Ubi pcor attẽde vigi
lãter (Eſt ei ꝓpoſito res accõmoda) vide q̃s
occaſionẽ pſtiterit ꝓximã/neci crudeliſſi/
me ſacerdotũ ac viroꝝ veſtitoꝝ ephot/li/
neo/cũ mulieribꝫ ꝛ puulis ꝛ lactẽtibꝫ ꝛ pr/
ſus innocuis/cũ horrẽda demolitõne ciui
tatis Nõne legis ꝙ declinauerat dauid ad
abymelech ſacerdotẽ/ſũpſerat i nccitate fa
mis panes ſcõs/cuȝ gladio goliad/neuter
iſtic culpabil'. Et de dauid teſtis ihs i euã
gelio. Licȝ vſus ſit bona mẽte/reũ ſe mẽo
rãs. execut⁹ ẽ nihilomin⁹ ſaul irritat⁹ mala
volũtate/deſtructõeȝ quã dei volũtas opti
ma ſe facturã pdixerat ¶ Canit̃ i pſalmis
de deo. Cõuertit cor eoꝝ. ñ dubiũ egiptio
rũ/vt odirẽt ppl'm ſuũ/ꝛ dolũ facerẽt in ſer
uos ei⁹. Cõuertit intellige q: materiã odij
ꝛ doli miſtrauit i multiplicatõe hebreoꝝ ꝛ
in miraculoꝝ p moyſen oñſione. Quocir/
ca facile pȝ eẽ fallax argumẽtũ Prouenerũt
ex iſti⁹ opatõe ſcãdala. mortes. malaqꜫ ſine
nũero. Egit ḡ talis culpabilit̃. Nihil ei taȝ
bonũ q̃ neq̃cia puerſoꝝ neq̃at abuti. Exẽ/
plũ in ꝓteſtatõe fidei p martires claret. Et
primo in pdicatõe xpi/qui nõ venit paceȝ
mittere i terrã ſed gladiũ Cui⁹ ort⁹ vtiqꜫ di
uin⁹/tot innocẽtes p herodẽ dedit neci. ca
ſtigat pr̃ filiũ. medic⁹ egrotũ. ipi ſe pimũt:
nũq̃d aget pr̃ ſup filio. medic⁹ ſup egroto/
pniaȝ. q: mortis occaſionẽ dediſſe viſi ſũt
nõ puto ¶ Notaueris ꝛ i pñti re queẽadmo
dũ pugnauerũt filij iſrl' tribꝫ vicibꝫ ↄ͂ benia
min/ob vindictã peſſimi ſceleris in vxore
leuite. Cã iuſta erat ꝛ qđ fortaſſe mirabeꝛ
dederat de⁹ aſſenſuȝ pugnãtibꝫ victi ſũt pri
mo/ꝛ iteꝝ ſcđo/vſqꜫ ad internitõeȝ quinq̃
ginta miliũ pugnatoꝝ ex iſrl'. Tercia pugn̄
dedit eis purgatis ꝛ hũiliatis victoriã/vſ/
qꜫ ad omĩmodã pene deletõeȝ beniamitice
tribꝫ ¶ Nõ diſcurrã p plima. ſcrutãti q̃p/ D
pe ſcripturas meas occurrũt talia copioſe
q̃ꝝ lectõ viuat ẽ ꝛ q̃ſi malle⁹ ↄterẽs petras
conſolationẽ deniqꜫ faciẽs ↄtra mortaliũ

caſus inopinatos/⁊ qui iuſta dei bonitate
videntꝰ indigni. Si videris ait Eccīaſtes
calūnias egenoꝝ/⁊ violenta iudicia/⁊ ſub
uerti iuſticiā in ꝓuincia. nō mireris ſuper
hoc negocio qm̄ excelſo excelſior aliꝰ ē. Et
inſuꝑ vniuerſe t̄re rex impat ſeruiēti. ⁊ ita
imperat vt ſeruiāt ſibi/ etiā neſciētes etiaꝫ
repugnātes/⁊ odiētes vt demones. Vis
nullum ex amicis ꝑdere. vis eos poſſidere
trāquille. oēs in deo dilexeris ſuā vitā. ſuā
gloriā. ſuas diuitias in eo recōditas habe.
vtiqꝫ ſicut nō ꝑdit deus/ſic amicos cū ſua
vita/gloria/diuitijs/ſꝑ ⁊ vbiqꝫ poſſidebis
Ceterū nemo deſperauerit de te ihū bone
qm̄ cū iratus fueris miſcdie recordaberis
Tu pꝰ tempeſtatē trāquillū facis. Tu rem
publicā ꝑ varias agitatōes purificare ſcis
velut ex actōe mutua elemētoꝝ nobiliora
gignis mixta. Apud te ſūt innumerabiles
modi purgatōis ⁊ ſaluatōis electoꝝ. Vnꝰ
ꝑ ignominiā mortis/q̄ liberat etiaꝫ a pur/
gatorijs ſupplicijs. Alius ꝑ ablationē to/
talē tꝑaliū cū corꝑe/vn̄ laqus ꝯterit omni
um debitoꝝ. quoꝝ fortaſſis alio mō non
erat bn̄ poſſibilis ſolutio. Alij forſitan ege
rūt tepide neglīgēter cāz vel iuſticie publi
ce/vel legis diuie/aut circūſtātias culpabi
les habuit ſua ꝓſecutio/ oīa mors abolere
potuit eo efficaciꝰ quo ꝯtumeliꝰ illata ē/ca
ruitqꝫ ſepulcro. ¶ Talia quis oīa dinume
ret. Audebo ſublimiꝰ vocē attollere plenā
ꝯſolatōis ſancte. Itaqꝫ deſolationū omni
um q̄s furor hoſtilis opatus eſt/ꝑut ꝯq̄re
ris/ interrogo q̄lis aſſignat̄ cā. Si libido
dn̄andi regēdiqꝫ/ſi vindicte zelus efferꝰ. ſi
diuitiaꝝ vel opū execranda fames. ſi tituli
fortaſſis alij nō minꝰ ſcelerati ſacrilegi ne/
fandiqꝫ. Felices oro nōne ſunt q̄ virtuoſis
animis obſiſtere conati ſunt q̄uis in ocu
lis hoim ſupati. Auctores vō tanto infeli/
ciores quāto nihil infeliciꝰ impunita licē/
tia/⁊ ꝓſperitate peccātiū/qualiū miſereaꝛ
velim/ꝑ ſua ꝯuerſione ſaluteqꝫ depcans.
¶ Nō ſi cā/iuxta quorūdā impudentiā q̄
ſede ꝑtinacia dānat aſſignet̄ defenſio ca/
tholice veritatis. vicia q̄rēs ⁊ errores corri
gere. ⁊ h̄ corā iudice legitimo/nūc ordina/
rio/nūc ſupmo. quidni fidenter affirmaue
rim/btōs eſſe mortuos q̄ ꝑ lege dei ſui cer
tauerit vſqꝫ ad mortē/ exēplo tot martirū.
¶ Quid ſtupes. q̄d me reſpicis. noli tu mi
rari ſi hꝫ q̄tidie martyres ſuos mūdꝰ/ſi ca/
ro/ſi diabolꝰ/cur nō habeat ſuos xp̄c. Hic
apl's. Opꝫtet hereſes eē/vt q̄ ꝓbati ſūt/ma/
nifeſti fiāt. Quō manifeſti. plane i bonū ſi
legē dei defenderit ſtrēnue. ſꝫ ꝓrſus i malū
ſi vl' maligne impugnauerit aut impugnā
tibꝫ fauerit impudēter ſubdole/neq̄ter ſub
uertēdo vel negādo iuſticiā. Tales dixerī
ſcādaloꝝ cām oim/ q̄lē egerūt in alios ꝑſe
quētes aliq̄s vſqꝫ ad coronā martirij. quo
pacto inq̄es. Rn̄deo nōne martiriū cā fuit
vt ꝓ xp̄o. ꝓ veritate. ꝓ iuſticia. ꝓ vicioꝝ re
dargutōe/mors vndecūqꝫ toleraꝛ. Attēde
q̄ cā reddiderit ip̄m abel primū martyrē in
lege nature. Hec nimiꝝ q̄ i odiū iuſticie re
ligioſe/q̄ ſacrificiū obtulerat deo placabile
Cayn fratꝰ eū nihil tale cogitātē/egrediētē
in agꝝ/inſidioſe ꝑemit. Vides q̄ pacto fit
aliq̄s martyr etiā dū ignorat. Omitto d ſe
ptē fribꝫ machabeis i lege ſcripta/q̄ nō ob
aliā cāz q̄ꝫ ne legē in porcine carnis eſu vio
larēt/atrociſſime necati ſūt. Nō loquar de
Iohe baptiſta qui legis vtriuſqꝫ moyſi ⁊
xp̄i limes q̄dā fuit. cuiꝰ martiriū aliā nō in
uenit̄ cāz habuiſſe/niſi redargutōez publi/
ci inceſtꝰ. Thomas cātuarieſis/ ob defen/
ſionē eccliaſtice libertatis. Leodogariꝰ ob
zelū domꝰ francie ꝯtra Ebroynū. Agathes
agnes ⁊ lucia. ꝓpter fidē caſtitatis glorioſo
celebrant̄ martirio. Et ita de plurimis. q̄/
rū exemplis ꝑſpicuū fit omnē hoīez q̄ peri
mit̄ odio iuſticie ⁊ veritatis/dū ſectat̄ illā/
ꝓſequit̄ aut defendit/inſignit̄ apud deū ve
ro titulo martirij/ q̄lecūqꝫ fuerit apud ho/
mines iudiciū. Quid ſi plꝰ aliq̄d addide/
rim. Innocētes q̄dē occiſos cōſidero/q̄s
eſſe martires nullꝰ qui fidē habet ecclie du
bitauit. Sed q̄ ratio martirij. nūquid alia
dabit̄ q̄ꝫ odiū xp̄i ex ambitōe regnādi ꝑue/
niēs. Ubi rurſus colligitur hec regula. q̄
infantes aut pueri/ quāto magis ꝓuectio
res/quos in odiū xp̄ianoꝝ ſeu xp̄i vel ſue
legis perimūt infideles/iudei/ſaraceni/vl'
pagani/aut aliqui noīe tenus xp̄iani/here
ticantes/apoſtateqꝫ facti/aut in tyrānidis
rabiem verſi/tales martirio coronant̄ etiā
mortis timidi. ꝓcipue ſi nō alius criminis
obex ineſt actu. ¶ Hec inſideant aīo tuo
ſi abſqꝫ fictione meus es diſcipulus. Hec
mentis ꝑturbationes radicitꝰ euellant qm̄
altior. ſecurior. ſalubrior. religioſior. ⁊ glo/
rioſior nō eſt altera ꝯſolatio ad quā ꝓuehe
re poſſit doctrina mee legis q̄ꝫ martirij to/
lerātia. ꝑ quod delet̄ in ꝓprio ſanguine q̄li
bet culpa ſimul et pena vt protinus homo

liber ⁊ expeditus euolet in celū/ vbi ſtatuȝ
habeat omniū bonoꝝ aggregatione perfe
ctum. Volucer. Hactenus o monice
theologia locuta ſit. nos ex ſua nſ̄aqȝ col/
locutōne breuiter epilogātes ſumam⁹ hoc
cōpendioſuȝ in omni tribulatōne ſolamē
vt toto corde ſuſpiremus/ leuātes oculos ī
celū ⁊ dicētes. Deus ē pater miſericordia/
rum/ ⁊ totius ꝯſolationis/ in cui⁹ miſeratō
ne ſperandū eſt. cui⁹ ſe volūtati ꝯformādū
eſt. a quo eſt virtus patientie. in quo eſt ſe
renatio ꝯſcientie. Nos interim trahere co/
nemur in affectū/ quod ſub quatriduo diſ
ſeruimus ꝑ intellectū. Monicus. Fi/
at/ ita precor/ ⁊ pax dei que exuperat omnē
ſenſum/ corda ⁊ intelligentias noſtras cu/
ſtodiat in caritate dei/ ⁊ patientia xp̄i/ vt ꝑ
patientiā ⁊ conſolationē ſcripturaꝝ ſpem
habeamus Amen. Explicit.

Incipit dialogus

apologeticus cui⁹ collocutores ſunt volu/
cer/ et monicus/ vt in conſolatione theolo
gie ſeruatum eſt. Volucer.

Rem inquiris o monice/ quā
nec paucis dieb⁹/ nec vllis pe
ne verbis explicare fas mihi
eſt. Petis cur terminata ꝑ ge
nerale conciliū/ nō fuerit cau
ſa fidei/ contra doctrinā peſtiferā. Iuben/
tem tirānos ꝑ inſidias interfici/ ꝑ quoſli/
bet etiā priuatos/ ordine iuris nec diuini
nec humani ſeruato/ ⁊ ꝯfederatione quali
bet nō obſtante. Ego ſynodū nō incu/
ſo/ quaȝ reuereor ⁊ veneror/ ſed plurimos
in ſynodo ꝯuerſantes excuſare non valeo/
quos anime paſſiones ⁊ peſtes improbe
quib⁹ mos eſt cathedrā humani ſubuerte/
re iudicij/ fefellerūt ⁊ errare fecerūt alios in
inuio ⁊ non ſin via/ alios male diſſimulare
vel negando iuſticiā/ vel id qd̄ credere de/
buerant ad iuſticiā: non ore ꝯfitendo ad ſa
lutem/ alios obſurdeſcere ad ſalutarē illaȝ
iacobi iuſſionē. Nolite fratres in ꝑſonarū
acceptione habere fidem dn̄i nr̄i ihu xp̄i.
Siquidē fuit apud aliquos impudētiſſi/
ma ꝑſonaꝝ acceptio/ dum eadē fidei cau/
ſa/ iſti dānati ſunt/ alij ꝑtranſiti. Moni
cus. Fuerat igit̄ tutius o volucer atqȝ cō
ſultius nō queſiſſe iudiciū a talib⁹ qȝ expo
nere ſanctū canib⁹/ ⁊ ꝓicere margaritas an̄
porcos. quinetiā aduena noſter/ nōne de/
buerat prius ſedens cōputare ſi ſumpt⁹ ei

ſi ſuffragia coadiutoꝝ ꝓ re tanta ſuppete/
rent/ ne cū non potuerit ꝑficere/ iure cecide
rit in illud īproperiū/ iſte homo cepit edifi
care/ ⁊ nō potuit ꝯſūmare. Volucer
Vrges vehementer o monice ⁊ in has me
trudis anguſtias. vt quid rn̄ſurus ſim nō
ſatis inueniā. Itaqȝ ſi iuſtificatōneȝ adue/
ne noſtri ſuſcepimus/ poterimus id quidē
in multꝭ ſperamus ꝑficere. ſed ignominiā
oportebit/ ⁊ turpitudinē reuelare nonnul
lorum/ quos colere quoſqȝ revereri/ quos
diligere/ ſtatus ſuus ⁊ ſocietas efflagitat:
Monicus. Debuerāt circūſpici pri⁹
talia diligenter ne in re tanta quereret̄ poſt
exitū/ turpis illa nec admittenda penit⁹ ex
cuſatio: nō putaui. Eſt eni circūſpectio ꝑs
maxima prudentie/ que ſue ꝯſiderationis
oculos circūgirat/ nedum in illa que de ſe
licita ſunt. ſed que circūſtantijs omnib⁹ at
tentis/ vt tempe. loco. et ꝑſonis/ expediunt
Sunt eni quedaȝ licita/ que circūſtantijs
obſtantib⁹/ ideo nō expediūt quoniā expe
diri nō poſſunt/ ⁊ ad debitū ꝯſummatōis
finem induci. Volucer. Agis o moni
ce iuxta vulgi ꝓuerbiū/ poſt reditū a iudi/
cio vel a foro/ ſapienter ꝯſulis. Quippe ſi
de generali ꝯcilio/ ſi de homib⁹ ipm̄ conſti
tuentib⁹/ ſi de ſtudijs ac vniuerſitatib⁹ pe/
ne totius xp̄ianitatis habentib⁹ ibi lega/
tos ſuos/ ſi de coadiutorib⁹ ad ꝓſequendū
ſi de cōmiſſarijs ad examinādū cauſas om
nes fidei/ ſi de ſacro dominoꝝ cardinaliū
collegio/ ſeu romana curia ſuſpicandū ma
le fuerat/ de miniſtratōe iuſticie/ curreret ī/
pugnatio vel accuſatio tua/ ꝓſertim q2 ge/
nerale ꝯciliū fuerat ſpecialiter celebratum
ad hunc finē extirpationis hereſū ⁊ errorū
et hoc ab initio ſic attentatū eſt fieri vt de/
tinerent̄ etiā errantes in carcere/ quoꝝ ali/
qui poſtmodū ignib⁹ traditi ſunt. Primi/
tus eni bohemi/ dehinc anglici detulerant
errores i vvykleff. Bohemi circiter. xlv. an/
glici plusqȝ ducentos. Pro quoꝝ reproba
tione/ zelauit ⁊ ꝑdicauit publice ⁊ aduena
quātū alter alioꝝ. Videat autē prudentia
tua ſi nō exiſtimare iuſtū erat/ nec temera/
rium/ nō minori diligentia. zelo vel ꝯſtan
tia ꝓcedi debere ad dānationē doctrīe ma
gis in morib⁹ ⁊ republica peſtifere/ ⁊ h̄ om
ni tergiuerſatōne/ vel ꝑſonarū acceptione
reiectis. Adde q̄ sereniſſimus rex roma/
norū ꝓcipuus ab initio ꝓmotor extitit/ vt
hec eadē doctrina tanqȝ principib⁹ palam